

Haderslev

§ 12 MILJØGODKENDELSE af skrabeægsproduktion **Tøndervej 10, 6500 Vojens**

08.02.2011
Haderslev Kommune
Natur og Landbrug
Rådhuscentret 7
6500 Vojens

Registreringsblad

Titel: § 12 miljøgodkendelse af skrabeægproduktion, Tøndervej 10, 6500 Vojens

Dato for ikrafttrædelse: 08.02.2011

Bedriftens navn: -

CVR-nr: 12079605

CHR-nr: 53269

Ejendomsnummer: 5100019150

Matr. nr. matr. nr. 5, 26,188, Arnitlund, Vedsted. Matr. Nr. 71, 254, 252, 251, 64, 66, 250, 253, Abkær, Vedsted, matr. Nr 201, Høgelund, Vedsted

Adresse: Tøndervej 10, 6500 Vojens

Bedrifts ejer og Ansøger: Svend Erik Nielsen, Tøndervej 10, 6500 Vojens, tlf: 20220775, e-mail: sen-vojen@mail.dk

Konsulent: Inger Knude Rasmussen og Jens Elvstrøm, Agro Food Park 15, 8200 Århus tlf. 87405541 /40238831 e-mail: ikr@vfl.dk

Tilsynsmyndighed: Haderslev Kommune

Rådgiver: Orbicon, Henriette Fries , KS Susanne Mortensen

Kontrolleret af: Bjarne Hansen

Ikke-teknisk resumé

Svend Erik Nielsen har søgt Haderslev Kommune om tilladelse til udvidelse af den eksisterende produktion på ejendommen, Tøndervej 10, 6500 Vojens.

Ansøgningen vedrører udvidelse af produktionen fra 18.000 årshøner , svarende til 108,43 dyreenheder til en produktion 37.300 årshøner og 33.000 stk. hønniker, svarende til 248,27 dyreenheder. Ansøger ønsker at opformere opdræt til egen ægproduktion, og i den forbindelse ønskes opført en ny opdrætsstald til hønnikerne. Derudover søges der om tilladelse til opførelse af et gødningshus, udbygning til *Vintergarden* (udeareal) i eksisterende stalde og en gastæt silo ved maskinhuset.

Der er til ejendommen et areal på 53,56 ha ejet udbringningsareal. Der er ingen aftalearealer, men der afsættes husdyrgødning svarende til 173,06 DE til en tysk aftager.

Ammoniakkraft er opfyldt, fosforkrav og kvælstofkrav er opfyldt, beliggenheden overholder alle geneafstande med hensyn til lugt. For at overholde disse krav, vil der i fremtiden ske hyppig udmugning samt foderoptimering.

Ejendommen er beliggende ca. 500 m sydøst for samlet bebyggelse, Arnitlund og ca. 1,5 km sydøst for nærmeste byzone, Over Jerstal.

På grundlag af de i sagen foreliggende oplysninger, meddeler Haderslev Kommune en § 12 godkendelse til ejendommen på en række anførte vilkår.

INDHOLDSFORTEGNELSE

Indledning.....	4
Meddelelse om godkendelse.....	6
Klagevejledning og offentliggørelse.....	7
Generelle vilkår.....	10
Miljøteknisk vurdering.....	10
Drift og indretning.....	10
Årsproduktion.....	11
Vilkår for anlæg.....	12
Staldinventar- og drift.....	12
Ammoniakreducerende miljøteknolog i - anlæg.....	12
Fodring.....	12
Lugt.....	13
Gødnings-opbevaring.....	14
Gødningshåndtering.....	14
Transport.....	14
Spildevand m.v.....	15
Uheld og driftsforstyrrelser.....	15
Støj.....	16
Skadedyr.....	16
Støv.....	16
Lys.....	17
Oplag af olie og kemikalier.....	17
Affald.....	17
Vilkår for udspretningsarealer.....	18
Udbringning.....	18
Vilkår for miljøredegørelser.....	19
Haderslev Kommunes samlede vurdering.....	20
Undersøgte alternativer.....	20
Påvirkning af omgivelserne.....	21
Varetagelse af hensyn til landskab.....	21
Naboer – placering, – lugt-, støj-, flue- og lysgener m.v.....	22
BAT – bedste tilgængelige teknik.....	25
Uheld og driftsforstyrrelser.....	28
Jord.....	28
Grundvand.....	28
Overfladevand.....	29
Natur.....	37
Artsfredninger, rødlistearter og Bilag IV-arter.....	42
Miljøteknisk beskrivelse.....	47
Oplysninger om ansøger og ejerforhold.....	47
Oplysninger om ejendommens placering.....	49
Landskabelige hensyn.....	49
Husdyrgødning.....	51
Harmoniregler.....	53
Bedriftens indretning og drift.....	53
Foder.....	55
Ressourceforbrug.....	56
Transport.....	58
Støj/støv/lugt.....	59
Skadedyr.....	60
Affald.....	60
Farligt affald samt olie og kemikalier.....	61
Døde dyr.....	62
Spildevand.....	62
Bilag 1: Oversigtsplan over ejendom.....	63
Bilag 2: Staldopbygning og BAT.....	66
Bilag 3: Transportveje.....	67
Bilag 4: Oversigt over udbringningsarealer incl. nummer.....	68
Bilag 5: Arealer ift § 7, Internationale Naturbeskyttelsesomr.....	69
Bilag 6: Nitratfølsomme indvindingsområder.....	70
Bilag 7: Drikkevandsområder.....	71
Bilag 8: § 3 natur ved ejendommen.....	72
Bilag 9: § 3 og diger ved arealer.....	73
Bilag 10: Udpegede naboer ift. anlæg.....	74
Bilag 11: Forudsætninger for type 2 korrektioner.....	75
Bilag 12, Vadehavet (N89), udpegningsgrundlag.....	76
Bilag 13: Beplantning.....	78
Bilag 14: Bemærkninger.....	79

Indledning

Svend Erik Nielsen har ansøgt om en § 12 godkendelse jf. husdyrloven¹ af bedriften beliggende på adressen, Tøndervej 10, 6500 Vojens.

Der ansøges om en driftmæssig udvidelse af eksisterende besætning fra nuværende dyrehold svarende til 108,43 DE bestående af 18.000 årshøner til et dyrehold svarende til 248,27 DE bestående af 37.300 årshøner (40.480 stipladser) og 33.000 hønniker (15.000 stipladser)

Miljøgodkendelsen udarbejdes af Haderslev Kommune med bistand fra Orbicon.

Bedriften er tidligere VVM screenet af Sønderjyllands Amt den. 3 juni 2004, hvor Sønderjyllands Amts afgjorde at projektet til 18.000 årshøns ikke var opfattet af bestemmelser om VVM pligt. Denne produktion er udgangspunktet for nudriften for ansøgningen på Tøndervej 10, 6500 Vojens.

Den ansøgte udvidelse foretages delvis i eksisterende bygninger med tilbygning af udearealet *Vintergarden* samt i ansøgt opdrætsstald med *Vintergarden*. Derudover opføres et nyt lukket gødningshus til husdyrgødningen og opsættes gastæt silo.

Læsevejledning

Godkendelsen er opbygget, så vilkår står først sammen med bemærkninger og begrundelser for vilkårene. Derefter følger Haderslev Kommunes samlede vurdering samt en miljøteknisk beskrivelse af det ansøgte projekt og endelig følger relevante bilag.

Den miljøtekniske vurdering er kommunens redegørelse for, og vurdering af, om forudsætningerne for at meddele miljøgodkendelsen er opfyldt, dvs. at godkendelsen er ledsaget af sådanne vilkår, at risikoen for forurening eller ikke-uvæsentlige gener for omgivelserne begrænses. Den miljøtekniske beskrivelse er fra den fremsendte ansøgning herunder fremsendte supplerende oplysninger.

Sagens bilag

Følgende oplysninger er indgået i behandling af sagen:

- Ansøgning skema nr. 12265 af 13-11-2009 version 11 (genindsendt 18-01-2011 – tilrettet efter høringsperioden pga. ændret kystoplandskort), med bilag.

Lovgrundlag

Ansøgningen er behandlet i henhold til reglerne i Husdyrloven med tilhørende Bekendtgørelse², samt Skov- og Naturstyrelsens Vejledning om tilladelse og miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug.

Derudover er der foretaget en vurdering af ansøgningen jf. reglerne i Habitatbekendtgørelsen³. Jf. denne skal kommunen, før der træffes afgørelse til et husdyrbrug, foretage en vurdering af, om projektet i sig selv, eller i forbindelse med andre planer og projekter, kan påvirke et internationalt Naturbeskyttelsesområde væsentligt.

For § 12 stk. 2

Da der er tale om anlæg til husdyrproduktion for mere 230 dyreenheder (æglæggende høns) skal ansøgningsmateriale i henhold til Husdyrloven § 55 offentliggøres således, at offentligheden får lejlighed til at se materialet og udtale sig herom. Bedriften er omfattet af § 12 stk. 2.

Ansøgningsmateriale er offentliggjort den 14. juli 2010 i Budsikken frem til den 28. juli 2010. Der er ikke indkommet bemærkninger.

Udkast til miljøgodkendelse har været i høring fra den 03.12.2010 til 12.01.2011. Udkastet har været fremsendt til ejer samt parter, som kommunen har udpeget på baggrund af kriteriet "enhver med væsentlig individuel interesse". Bemærkninger i forbindelse med denne høring er behandlet i bilag 14.

¹ Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug (lbk. nr. 1486 af 4/12/2009)

² Bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug nr. 294 af 31/3/2009

³ Bekendtgørelse nr. 408 af 01/05/2007 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter

Husdyrlovens beskyttelsesniveau, afskæringskriterier

Godkendelsen er vurderet i henhold til Husdyrlovens og Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens beskyttelsesniveauer, afskæringskriterier samt i henhold til Husdyrgødningsbekendtgørelsen⁴, Skov- og Naturstyrelsens Vejledning om tilladelse og miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug samt Habitatbekendtgørelsen⁵.

Husdyrloven beskriver 4 beskyttelsesniveauer eller afskæringskriterier, nemlig:

1. Ammoniak

- Det generelle ammoniakkrav
- Det individuelle ammoniakkrav - Maksimal merbelastning af særlige naturområder (§ 7)

Det generelle ammoniakkrav er opfyldt ved anvendelse af foderkorrektion samt hyppig udmugning. Det individuelle ammoniakkrav er overholdt, da der ikke sker en merbelastning til det nærmeste § 7, hvorved afskæringskriteriet er overholdt.

2. Lugt

- Nabo
- Samlet bebyggelse
- Byzone/sommerhusområde.

Lugtkravene er overholdt.

Nærmeste nabo (uden landbrugs pligt) er Grusgravvej 1, hvor lugtgeneafstanden er beregnet til 182,42 m og den vægtede gennemsnit afstand er beregnet til 218,13. Afstanden til samlet bebyggelse, Arntlund (start ved Tøndervej 15) er 563,78 m og lugtgeneafstanden er beregnet til 402,85 m. Den nærmeste byzone, Over Jerstal er beliggende 1.622,95 m fra bedriften og lugt beregninger viser en geneafstand på 542,26 m.

3. Fosfor

- Natura 2000 områder overbelastet med fosfor
- Lavbund
- Lerjord

Udbringingsarealerne ligger alle i P-klasse 0, hvilket betyder at en del af arealerne har restriktioner udover harmonikravet. Jf. fosforberegningerne i ansøgningsstyret er fosforkravet overholdt.

4. Nitrat

- Overfladevand (nitratklasser 1-3)
- Grundvand (nitratfølsomme indvindingsområder)

Ingen af arealer er beliggende i nitratklasse. Kravet til nitrat i forhold til overfladevand er overholdt. Dele af arealerne er beliggende i nitratfølsomme indvindingsområder, og der er beregnet udvaskning af nitrat til grundvand og resultatet af beregningerne viser at kravet til grundvandet er overholdt.

⁴ Bekendtgørelse om husdyrbrug og dyrehold for mere end 3 dyreenheder, husdyrgødning, ensilage m.v. nr. 1695 af 19/12/2006 med senere ændringer

⁵ Bekendtgørelse nr. 408 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter af 1. maj 2007.

Meddelelse om godkendelse

På grundlag af de i sagen foreliggende oplysninger meddeler Haderslev Kommune hermed godkendelse til ovennævnte bedrift på nedenstående vilkår. Det er Haderslev Kommunes samlede vurdering, at miljøgodkendelsen, med de pågældende vilkår for lokalisering, indretning og drift af husdyrbruget, ikke vil medføre en væsentlig virkning på miljøet.

Godkendelsen gælder kun for det ansøgte. Der må ikke ske udvidelse eller ændring i dyreholdet, herunder stalde, gødningsopbevaringsanlæg, udspretningsareal og lignende, før ændringen er anmeldt til og godkendt af tilsynsmyndigheden.

Godkendelsen omfatter udelukkende ejendommens erhvervsdel og forholdet til husdyrbrugslovgivningen. Godkendelser/tilladelser i forhold til anden lovgivning (f.eks. Byggeloven, Planloven, m.v. samt afledning af spilde- og overfladevand efter Miljøloven) skal søges separat og der skal bl.a. indhentes byggemeddelelse inden evt. byggeri må igangsættes.

Bedriften skal til enhver tid leve op til gældende regler i love og bekendtgørelser – også selvom disse regler eventuelt måtte være skærpede i forhold til denne godkendelse.

Hvis den meddelte miljøgodkendelse ikke har været udnyttet, helt eller delvist, i 3 på hinanden følgende år, betragtes det som kontinuitetsbrud. Så bortfalder den del af godkendelsen, der ikke har været udnyttet de seneste 3 år, med mindre andet fremgår af miljøgodkendelsen. Det er ikke hensigten, at fravigelser, der skyldes naturlige produktionsudsving, betragtes som kontinuitetsbrud.

Godkendelsen skal, jf. § 17 i Bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse mv. af husdyrbrug regelmæssigt og mindst hvert 10. år, tages op til revurdering. Den første regelmæssige vurdering skal dog foretages, når der er forløbet 8 år. Det er planlagt at foretage den første revurdering i 2019.

Klagevejledning og offentliggørelse

Afgørelsen, der alene vedrører forholdene i henhold til Husdyrloven, kan inden 4 uger efter afgørelsens annoncering, dvs. inden den 09.03.2011, påklages til Natur- og Miljøklagenævnet.

Klageberettiget er ansøger, klageberettigede myndigheder og organisationer og enhver, der har en individuel, væsentlig interesse i sagen jf. Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug § 84-87. Godkendelsen er offentliggjort ved annonce i Budstikken den 09.02.2011.

Godkendelsen kan påklages i overensstemmelse med reglerne i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug kapitel 7.

Eventuel klage stiles til Natur- og Miljøklagenævnet, Rentemestervej 8, 2400 København NV, men indsendes skriftligt til Haderslev Kommune, Rådhuscentret 7, 6500 Vojens eller pr. mail til teknikmiljoe@haderslev.dk, som videresender klagen med sagens akter. Haderslev Kommune skal have klagen senest den 09.03.2011 indenfor rådhusets kontortid.

En eventuel klage har ikke opsættende virkning, medmindre Natur- og Miljøklagenævnet bestemmer andet, hvorfor godkendelsen på eget ansvar kan udnyttes, før klagefristen er udløbet i henhold til Husdyrlovens § 81, stk. 1. hvilket er i henhold til Husdyrlovens § 81, stk. 3.

Såfremt afgørelsen påklages, vil dette blive meddelt ansøger.

Denne afgørelse kan endvidere indbringes for domstolene, jf. Husdyrlovens § 90. En eventuel sag skal være anlagt inden 6 måneder efter annonceringen.

Med venlig hilsen

Bjarne Hansen
Miljøsagsbehandler

Udkast til afgørelse er fremsendt til kommentering inden meddelelse af godkendelsen til følgende (høring):

- Landmand, Svend Erik Nielsen, Tøndervej 10, 6500 Vojens.
- Konsulent: Inger Knude Rasmussen, Agro Food Park 15, e-mail: IKR@vfl.dk

Naboer (konsekvenszone: 364,58 meter)

- Svend-Erik og Annette Bjerg Nielsen, Tøndervej 10, 6500 Vojens
- VEDSTED MØLLE A/S, Tøndervej 31, 6500 Vojens (Ejer også Tøndervej 31 og 33)
- Bent Lund og Helle Saxager, Tøndervej 4, 6500 Vojens
- Tina og Tom Saxager, Grusgravvej 3, 6500 Vojens
- Harald Nielsen, Karin og Robert N. Ahrndt, Grusgravvej 1, 6500 Vojens

Vandværker:

Over Jerstal vandværk IS v/ Asmus Skovrup, Abkærparken 30, 6500 Vojens (mark 13)

Vedsted Vandværk v/ Henry Schmidt, Høgelundvej 11, 6500 Vojens (mark 2, 6, 5, 3, 4, 3-2, 1-0)

Denne afgørelse er sendt til:

Pr post:

- Landmand, Svend Erik Nielsen, Tøndervej 10, 6500 Vojens.

Naboer (konsekvenszone 364,58)

- Svend-Erik og Annette Bjerg Nielsen, Tøndervej 10, 6500 Vojens
- VEDSTED MØLLE A/S, Tøndervej 31, 6500 Vojens (Ejer også Tøndervej 31 og 33)
- Bent Lund og Helle Saxager, Tøndervej 4, 6500 Vojens
- Tina og Tom Saxager, Grusgravvej 3, 6500 Vojens
- Harald Nielsen, Karin og Robert N. Ahrndt, Grusgravvej 1, 6500 Vojens

Pr e-mail med vedhæftet fil:

- Landmands konsulent, Inger Knude, Agro Food Park 15, 8200 Skejby e-mail: lkr@lr.dk
- Miljøministeriet, Miljøcenter Ribe, Sorsigvej 35, 6760 Ribe
e-mail: post@rib.mim.dk
- Danmarks Naturfredningsforening, Masnedøgade 20, 2100 København
e-mail: dn@dn.dk
- Det Økologiske råd, Blegdamsvej 4B, 2200 København N
e-mail: husdyr@ecocouncil.dk
- DOF, Vesterbrogade 140, 1620 København V.
e-mail: natur@dof.dk

Pr e-mail med link til kommunens hjemmeside

- Embedslægerne i Region Syddanmark, Sorsigvej 35, 6760 Ribe
e-mail: syd@sst.dk
- Danmarks Fiskeriforening, Nordensvej 3, 7000 Fredericia
e-mail: mail@dkfisk.dk
- Ferskvandsfiskeriforeningen for Danmark, Wormstrupvej 2, 7540 Haderup
e-mail: nb@ferskvandsfiskeriforeningen.dk
- Arbejderbevægelsens Erhvervsråd
e-mail: ae@aeraadet.dk
- Forbrugerrådet, Fiolstræde 17, Postboks 12188, 1017 København K.
e-mail: fbr@fbr.dk
- Lokalfd. Danmarks Naturfredningsforening Haderslev, Bent Karlsson, Højgårdsvej 9, Brøndlund, 6500 Vojens
e-mail: bent.karlsson@mail.dk
- Lokalfd. Danmarks Sportsfiskerforbund, Tom Donbæk, Vestergade 25, 6510 Gram
e-mail: td@ledon.dk
- Danmarks Sportsfiskerforbund, Worsaaesgade 1, 7100 Vejle
e-mail: post@sportsfiskerforbundet.dk
- DOF Sønderjylland v/ Jørn V. Sørensen, Kongevej 64, 6100 Haderslev
e-mail: haderslev@dof.dk

Generelle vilkår

Drift og indretning

1. Godkendelsen omfatter samtlige landbrugsmæssige aktiviteter på ejendommen Tøndervej 10, 6500 Vojens, herunder samtlige arealer inkl. udsprængningsarealer, der er tilknyttet husdyrproduktionen vedrørende CVR nr. 12079605 og CHR nr. 53269
2. Miljøgodkendelsen træder i kraft den dato den meddeles. Vilkårene i denne godkendelse skal, hvis ikke andet er anført, være opfyldt fra den dato, hvor godkendelsen træder i kraft. Godkendelsen bortfalder, såfremt den ikke påbegyndt indenfor 2 år, og hvis den ikke er udnyttet indenfor 2 år efter godkendelsens meddelelse.
3. Bedriften skal indrettes og drives i overensstemmelse med de oplysninger, der ligger til grund for denne godkendelse, samt med de ændringer der eventuelt måtte fremgå af godkendelsens vilkår.
4. De nye bygninger, *vintergården*, gødningshus og silo skal etableres som angivet på bilag 1
5. Bygningerne skal opføres i afdæmpede farver og i ikke reflekterende materiale og matche de farver og materialer det eksisterende byggeri har.
6. Eksisterende beplantning ved eksisterende driftsbygninger, skal bevares og vedligeholdelse.
7. Etablering af nyt beplantningsbælte på matrikel 26, Arnitlund, Vedsted parallelt (øst/vest) med den fremtidige opdrætsstald og Tøndervej. Beplantningsbæltet skal etableres senest et år efter bygningen står færdig.
8. Beplantningsplan skal indsendes til kommunen senest 2. mdr. efter etablering af opdrætsstalden. Beplantning skal udføres førstkommande plantesæson efter kommunens accept af planen.
9. Den der er ansvarlig for driften skal underrette kommunen før landbruget foretager følgende:
  - Ejerskifte af virksomhed
  - Hel eller delvis udskiftning af driftsherre
  - Indstilling af driften for en længere periode, men dog mindre end 3 år.
10. Der skal til enhver tid forefindes et eksemplar af miljøgodkendelsen på ejendommen. Den ansvarlige for driften og de øvrige ansatte skal være bekendt med relevante vilkår.
11. Ved bedriftens ophør, skal der udføres følgende forureningsbegrænsende foranstaltninger:
  - Alle anlæg skal tømmes og rengøres for husdyrgødning, der bortskaffes efter gældende regler.
  - Restkemikalier, olieaffald, medicinaffald m.v. skal bortskaffes i henhold til affaldsregulativerne.
  - Gødningshus der ikke længere anvendes, skal rengøres.

Miljøteknisk vurdering

- Drift og indretning

Det forudsættes at bedriften indrettes og drives i overensstemmelse med det i sagen forelagte. Oversigt over indretning fremgår af bilag 1 og arealoversigt over udbringningsarealer fremgår af bilag 4.

Godkendelsen bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 2 år fra denne afgørelses meddelelse. Med "udnyttet" menes, at det ansøgte byggeri er taget i brug, og at der er indsat et dyrehold, svarende til den ansøgte produktion. Hvis projektet ikke igangsættes indenfor 2 år efter meddelelse om godkendelse, er det en naturlig følge af vilkår 2, at godkendelsen bortfalder. Hvis projektet derimod iværksættes (et dyrehold på mere end 108,43 DE, ombygning af stalde eller opførelse af nyt gødningshus eller opdrætsstald) betragtes projektet som iværksat, og vilkårene træder i kraft.

Ejendommen Tøndervej 10, 6500 Vojens ligger indenfor et område der er udpeget som værdifuldt landskab. Den nye stald til høniker (opdrætsstald 1.1.3) og gødningshuset vil blive etableret i tilknytning af eksisterende staldanlæg, og opført i samme materiale valg som eksisterende byggeri. Haderslev Kommune vurderer, at der er tale om et værdifuldt landskab, og at ejendommens fremtidige opdrætsstald vil kunne se markant fra Tøndervej. For at skærme mod indsigt nord til opdrætsstalden, stiller Haderslev Kommune vilkår om, at der skal etableres et beplantningsbælte vest/øst mellem opdrætsstalden og Tøndervej, samt at eksisterende hegn bevares. Samlet vurderer Haderslev kommune, at de nye og de eksisterende bygninger vil fremstå som en driftsmæssig enhed. Det vurderes endvidere, at det ansøgte ikke vil forringe de landskabelige, naturmæssige eller kulturhistoriske værdier med de stillede vilkår.

Det er Haderslev Kommunes vurdering, at de stillede vilkår ved bedriftens ophør, er tilstrækkelige i forhold til at undgå forureningsfare og for at bringe stedet tilbage i tilfredsstillende miljømæssig stand herunder hensyn til varetagelse af landskabelige hensyn.

Årsproduktion

12. Bedriften tillades drevet med en årsproduktion på maksimalt :
  - 37.300 årshøner
  - 33.000 hønnikersvarende til i alt 248,27 DE
13. Dyreholdet på ejendommen skal placeres i stalde og stipladser som angivet i bilag 2.
14. Det maksimalt tilladte antal dyr i ovennævnte dyre kategorier på stald af gangen er 40.480 (stipladser ved årshøns og 15.000 (stipladser ved hønnikerne) fordelt som ovenstående.
15. Der skal foreligge skriftlige aftaler for afsætning af husdyrgødning til de biogasanlæg jf. vilkår nr. 76. Årsproduktionen må ikke overstige 74,9 DE før de skriftlige aftaler foreligger. Når der forefindes skriftlige aftaler om afsætning af fast gødning / dybstrøelse, må årsproduktionen stige, svarende til hvad der kan afsættes. Årsproduktionen må dog ikke overstige niveauet angivet i ovenstående vilkår.
16. Almindelige sæsonudsving samt tilpasninger pga. sanering og lignende accepteres, det samme gør dyreholdets størrelse som følge af tilpasninger pga. ændrede vægtintervaller (maksimal afvigelse +/- 5 %) så længe både det maksimale antal DE og geneafstanden for lugt ikke forøges.
17. Bedriften skal underrette tilsynsmyndigheden således:
  - Når besætningen er nået op på maksimal tilladelig produktion svarende til 248,27 DE,
  - Besætningens/produktionens størrelse den 09/02-13
18. I forbindelse med afholdelse af de regelmæssige tilsyn effektivitetskontrollen og opgørelser fra CHR, dækkende de sidste 3 års produktion, ligge til rådighed for tilsynsmyndigheden

- Årsproduktion

De angivne dyreenheder (DE) er opgivet i henhold til den ved godkendelsestidspunktet gældende Husdyrgødningsbekendtgørelses⁶ definitioner. Til kontrol af årsproduktion stilles vilkår om fremvisning af effektivitetskontrollen og opgørelse fra CHR registeret ved tilsyn.

Der er i ansøgningen projekteret med afsætning til biogasanlæg i Tyskland, men der er ikke krav om, at afsætningsaftaler er skriftlige før de udnyttes. Der er derfor stillet vilkår om, at produktionen ikke må udvides til det maksimalt godkendte, før der foreligger egentlige skriftlige aftaler om afsætning af husdyrgødning til biogasanlæg, idet afsætningen er en forudsætning for udnyttelse af godkendelsen til maksimalt dyrehold. Bortfalder aftale med det pågældende biogasanlæg må dyreholdet derfor ikke udvides udover det antal DE der kan udbringes på egne arealer, før der jf. Husdyrloven er ansøgt og modtaget accept fra kommunen om anvendelse af en anden gylleaftale eller afsætning i stedet.

Jævnfør vilkår 2 bortfalder godkendelsen, hvis udvidelsen ikke er påbegyndt inden for 2 år fra meddelelse om godkendelse. Desuden er det en forudsætning, at der 2 år efter meddelelse om godkendelse er indsat et dyrehold svarende til det ansøgte. Såfremt der 2 år efter meddelelse om godkendelse er indsat et dyrehold på mindre end 248,27 DE, vil det være dyreholdet på det pågældende tidspunkt, som er afgørende for det fremtidige maksimale dyrehold. Der er vilkår om egenkontrol, som har til hensigt at sikre, at husdyrholdet er indsat inden udløbet af den fastsatte periode.

Det vurderes, at der med rimelighed (+/- 5%) kan reguleres i antal producerede årshøns, idet en normal skrabeægsproduktion kræver en vis fleksibilitet med hensyn til vægt. Denne fleksibilitet vil forekomme ved skift af hønerne i minimum en stald, og maksimalt i alle stalde.

Det er forudsat at produktionen kan reguleres med +/-5 %, at det samlede antal DE (gældende definition) og at geneafstanden for lugt ikke forøges, da dette kræver godkendelse. Antallet af DE beregnes efter den til enhver tid gældende definition. Ligeledes må antallet af antal stipladser ikke overskrides

⁶ Bekendtgørelse om husdyrbrug og dyrehold for mere end 3 dyreenheder, husdyrgødning, ensilage m.v. nr. 1695 af 19/12/2006 med ændringer

Vilkår for anlæg

Staldinventar- og drift

19. Ventilationsanlæg skal renholdes og justeres jævnligt efter producentens anvisninger, så lugt og støjgener minimeres.
20. Bedriften skal, i forbindelse med de regelmæssige tilsyn, redegøre for hvad der er indført af renere teknologi siden sidst.

Ammoniakreducerende miljøteknologi i - anlæg

21. Staldanlæggene (1.1.1 og 1.1.2) skal være indrettet med gødningsbånd.
22. Der skal ske udmugning minimum 3 gange i ugen i stald 1.1.1 og 1.1.2.
23. Der skal føres logbog over driftstop og varighed på udmugningsanlægget.
24. Staldanlægget skal minimum rengøres mellem hvert hold høns.
25. 224,7 DE (høns) skal være udegående i gennemsnit 1 mdr. om året.

Fodring

26. Der skal i fodringen af dyrene benyttes fase fodring.
27. For at forbedre foderudnyttelsen af fosfor skal der tilsættes fytase til alt foder efter vejledende værdier og mængden af fosfor i foderet skal tilsvarende sænkes efter anvisning fra foderproducenten.
28. Som dokumentation for den løbende optimering og tilpasning af foderblandingerne i besætningen, den flerfasede fodringsstrategi, skal ejendommens blanderecepter, foderdeklarerationer opbevares i en logbog.
29. Logbogen skal indeholde tydelig datomærkning for dokumentation for fytasetilsætningen.
30. Logbogen skal på tilsynsbesøg kunne forevises for en periode svarende til perioden siden sidste kommunale tilsyn.
31. Der skal udarbejdes foderplan.
32. Type 2 korrektion for årshøns for kvælstof må højst være

Miljøteknisk vurdering

- Staldinventar- og drift

Fjerkræstaldene er forsynet med frekvensstyret undertryksventilation med loftventiler og afkast i tagskorstene og er fuldautomatisk reguleret.

Kravet om vedligeholdelse af ventilationen har til formål at forebygge unødige støj- og lugtgener samt sikre, at ventilationen altid er optimal.

- Ammoniakreducerende miljøteknologi

Jf. bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug af 31/3-2009 er kravet til ammoniakreduktion ved fjerkræ bibeholdt til 15 % reduktion. Ammoniak tabet fra stald og lager opfyldes ved at indretning af voliere med gødningsbånd, anvendelse af foderkorrektion samt øge udmugningshyppigheden til minimum 3 dage om ugen.

I staldanlægget vil der blive indført etageanlæg med bånd, hvor der sker udmugning minimum 3 gange ugentlig af den faste gødning hvilket har en ammoniakreducerende effekt på 36 %.

For at mindske ammoniak udledningen, stiller Haderslev Kommune vilkår om der at der skal ske rengøring mellem hvert hold høns.

Den tid hvor dyrene er udegående, bliver husdyrproduktionen i de pågældende måneder ikke medregnet i ammoniakemissionen. Der er derfor stille vilkår om, at hønsene er udegående i de anførte perioder.

-Fodring

Når det gælder fjerkræproduktion mht. fodertechnologier angiver BREF- dokumentet, at fasefodring og fytasetilsætning betegnes som bedste tilgængelige teknik. For at leve op til krav om BAT er der derfor sat krav til dette.

Ved en såkaldt type 2 korrektion beregnes kvælstofindholdet ud fra de faktiske produktionsforhold på ejendommen i forhold til foder mængde og fodersammensætning samt ind- og afgangsvægt/alder eller ydelse. Ved anvendelse af type 2 korrektion dokumenteres der en mindre udskillelse af kvælstof i husdyrgødningen, hvilket igen medfører en mindre ammoniakemission. Korrektionsmetoden er beskrevet i Plantedirektoratets vejledning om gødsknings- og harmoniregler.

Disse ændringer er en forudsætning for opfyldelse af kravene

0,937 beregnet ud fra formel i bilag 11.

33. Samtlige husdyr i den pågældende dyregruppe og i det pågældende staldsystem på hele ejendommen skal leve op til ovennævnte kvælstof krav. Dokumentation skal mindst dække en sammenhængende periode på 12 måneder i perioden 15. september til 15. februar (jf. plantedirektoratets regler⁷) det efterfølgende år. Det kan f.eks. være effektivitetskontrol, foderkontrol, ajourførte foderplaner eller afregninger fra slagteri, eller lignende.
34. Type 2 korrektion for årshøns for fosfor må højest være 0,658 beregnet ud fra formel i bilag 11.
35. Samtlige husdyr i den pågældende dyregruppe og i det pågældende staldsystem på hele ejendommen skal leve op til ovennævnte fosfor krav. Dokumentation for skal mindst dække en sammenhængende periode på 12 måneder i perioden 15. september til 15. februar det efterfølgende år. Det kan f.eks. være effektivitetskontrol, foderkontrol, ajourførte foderplaner eller afregninger fra slagteri, eller lignende.

Lugt

36. Der skal til stadighed tilstræbes en god staldhygiejne, herunder sikres, at staldene og fordringsanlæg holdes rene.
37. Såfremt tilsynsmyndigheden vurderer, at driften giver anledning til flere lugtgener for omboende end forventet, skal bedriften lade udarbejde en handlingsplan for nedbringelse af generne, som godkendes af kommunen, og derefter gennemføre denne. Samtlige udgifter i forbindelse med ovennævnte afholdes af husdyrbruget.

til reduktion af ammoniakemissionen og der er derfor sat vilkår til niveauet for type 2 korrektionen. Ansøgningens forudsætning for aktuel fodermængde, indhold af råprotein i foderet, kg æg pr. årshøne og kg tilvækst pr. årshøne fremgår af bilag 11. Korrektionen af kvælstofindhold i husdyrgødning beregnes ud fra standardforudsætninger for husdyrgødningsproduktion med udgangspunkt i 2005/2006.

Miljøstyrelsen har udarbejdet udkast til vejledende emissionsgrænseværdier for fosfor fra konventionel produktion af konsumæg. Jf. dette er emissionsgrænsen for skrabeæg 26,1 kg P/DE svarende til 36,5 kg P/ha. Kravet til fosfor opfyldes ved at foretage type 2 korrektioner. Ved type 2 korrektion beregnes fosforindholdet ud fra de faktiske produktionsforhold på ejendommen. Der er derfor sat vilkår til niveauet for type 2 korrektionen for fosfor. Forudsætning for aktuelle fodermængde, indhold af fosfor i foderet, kg æg pr. årshøne og kg tilvækst pr. årshøne fremgår af bilag 11. Korrektionen af fosforindhold i husdyrgødning beregnes ud fra standardforudsætninger for husdyrgødningsproduktion med udgangspunkt i 2008/2009 som er gældende grundlag på ansøgningstidspunktet. Korrektionsmetoden er beskrevet i Plantedirektoratets vejledning om gødsknings- og harmoniregler.

- Lugt

Det er tilladelsesmyndighedens vurdering at en væsentlig medvirkende faktor til begrænsning af emission, er opretholdelse af en god staldhygiejne i form af rene og tørre stalde, derfor er det stillet vilkår om renholdelse af bedriften og dens omgivelser.

Det vurderes, at godkendelsen ikke vil medføre øgede lugtgener for naboejendomme, da nærmeste nabobeboelse uden landbrugspligt, samlede bebyggelse og byzone ligger udenfor den beregnede geneafstand. Det vurderes derfor, at ejendommens lokaliseringsforhold er tilfredsstillende for et landbrug af denne størrelse.

Dog fastsættes der vilkår om, at såfremt der skulle opstå gener for de omkringboende, eller såfremt kommunen finder det nødvendigt, skal bedriften lade foretage undersøgelse af forskellige lugtkilder og/eller behandling af staldlugtemissionen, således at lugten uden for ejendommen formindskes.

⁷ Plantedirektoratets vejledning om gødsknings- og harmoniregler 2008/09, s 21.

Gødnings-opbevaring

38. Der skal altid være en opbevaringskapacitet for fast gødning og dybstrøelse på mindst 9 måneder til rådighed på ejendommen.
39. Afløbsbrønde, tagnedløbsbrønde og lignende, skal sikres, så der ikke ved eventuelle uheld kan afledes gødningsholdigt vand til drænsystemet.

Gødningshåndtering

40. Håndtering af gødning skal foregå under opsyn, således at spild undgås, og der tages størst muligt hensyn til omgivelserne.
41. Efter udbringning af husdyrgødning på mark, skal det sikres at der ikke er spild af husdyrgødning på veje.

Transport

42. Ved transport af husdyrgødning på offentlige veje skal transportvognens læsses, således at husdyrgødningen ikke kan tabes under transport. Skulle der alligevel ske spild, skal gødningen straks opsamles.

- Gødnings- opbevaring

Håndtering af gødning foregår som dybstrøelse og fast gødning. Det er vurderet, at der er sikret tilstrækkelig opbevaringskapacitet for dybstrøelse og fastgødning, såfremt der på selve ejendommen er minimum 9 måneders opbevaringskapacitet. Opbevaringskapaciteten efter udvidelsen rækker til 11,8 mdr., så vilkåret er derfor opfyldt på ejendommen.

Dybstrøelse og mødding opbevares i det fremtidige gødningshus, hvor gødningen fra staldanlægget transporteres med transportør til gødningshuset eller ved at gødningsbåndene ledes til en container ved bygningerne, hvorefter ansøger fragter gødningen til gødningshuset.

Alle afløbsbrønde skal sikres mod tilledning af vand fra møddingshus, gødningsbånd samt befæstede arealer, hvor der kan være spild af foder og husdyrgødning. Afhængig af terrænforhold er det nødvendigt at have fokus på alle risici.

- Gødningshåndtering

For at forhindre spild og forurening af jord og grundvand stilles der krav om, at al håndtering foregår under opsyn samt at håndteringen foregår på en sådan måde, at evt. gener begrænses.

I øvrigt henvises til skærpede regler for gødningshåndtering i Bekendtgørelse om ændring af Bekendtgørelse om husdyrbrug og dyrehold for mere end 3 dyreenheder, husdyrgødning, ensilage m.v. nr. 736 af 30/06/2008.

- Transport

Bedriften ligger hensigtsmæssigt ift. til- og frakørselsforhold og transporter til og fra marker sker i mindre omfang igennem landsbyer og med kun få beboelser langs vejen. For at mindske gener fra transport henstilles det, at transport skal foregå indenfor normal arbejdstid. Sæsonbetonet arbejde kan dog forekomme udenfor disse tidspunkter, men skal søges begrænset.

I forhold til BAT skal alle aktiviteter på bedriften planlægges, herunder også levering og udkørsel, således at omgivelserne i øvrigt påvirkes mindst muligt.

Spildevand m.v.

43. Spildevand fra rengøring af stalde, o.l. skal ledes til samle-tank.
44. Opsamlingsstankene skal have en kapacitet på i alt 60 m³.
45. Rengøring af sprøjteudstyr samt påfyldning af sprøjtemiddel til marksprøjte skal foregå på en fast plads med tæt bund og afløb til opsamlingsbeholder. Indvendig skylning af marksprøjten kan dog foregå ved at skyllevandet spredes på den mark, der lige er sprøjtet.
46. Al vask af maskiner der anvendes til udbringning af husdyrgødning, skal foregå på en støbt, fast plads hvor bortledning af spildevandet sker til en opsamlingsbeholderne. Udbringning skal ske jf. husdyrgødningsbekendtgørelsens regler for udbringning.

Uheld og driftsforstyrrelser

47. Bedriften skal indrettes og drives, så spild og andet ukontrolleret udslip af forurenende stoffer forhindres eller forebygges, og sådan at skadernes omfang begrænses, hvis der alligevel sker uheld.
48. Der skal udarbejdes en beredskabsplan eller driftsforskrift, som fortæller, hvornår og hvordan der skal reageres ved uheld, som kan medføre konsekvenser for det eksterne miljø. Planen skal indsendes senest 2 måneder efter meddelelsen af denne godkendelse til tilsynsmyndigheden.
49. Beredskabsplanen skal revideres/kontrolleres sammen med de ansatte mindst 1 gang om året. Den skal være let tilgængelig og synlig for ansatte og øvrige der færdes på ejendommen og findes i et sprog der kan forstås af de ansatte.
50. Beredskabsplanens indhold skal være kendt af gårdens ansatte mm. og udleveres til evt. indsatsleder / miljømyndighed i forbindelse med uheld, forureninger, brand, ol.

- Spildevand

Det er kommunens vurdering, at der er en miljømæssig risiko forbundet med vask af maskiner og ikke mindst sprøjteudstyr. Der er derfor stillet vilkår om, at vask skal ske på en vaskeplads med afløb til en opsamlingsbeholderne til vaskevand. Herved vil vaskevandet blive ført til beholderen, hvilket vil være en miljømæssigt forsvarlig løsning. Der er ligeledes stillet vilkår om, at vaskepladsen skal anvendes ved påfyldning af sprøjtemidler.

I forbindelse med rengøring af staldanlægget, produceres der årligt 36,52 m³ vaskevand. Opbevaringskapacitet til vaskevand efter udvidelsen rækker til 19,73 mdr.

Overfladevand fra ejendommens tag arealer ledes til nedsvivning på ejendommen. Rundt om ejendommen er der grus arealer, hvor der sker direkte nedsvivning.

Ansøger har ansøgt om nedsvivning af tagvand på ejendommen.

- Uheld og driftsforstyrrelser

En række af de stillede vilkår har til formål at forebygge uheld, som kan medføre forurening af det eksterne miljø. Generelt er det dog væsentligt, at der i den daglige drift tages de nødvendige foranstaltninger ift. at reducere potentielle risici. Såfremt der alligevel sker uheld, er beredskabsplanen et væsentligt værktøj ift. at mindske de negative konsekvenser, som følge af uheld. Beredskabsplanen skal beskrive procedurerne i tilfælde af et givent uheld sker, så der ikke er tvivl om, hvad der skal gøres, hvem der skal kontaktes mv.

Udover at være BAT, så er det Haderslev Kommunes opfattelse, at en beredskabsplan vil være til stor hjælp for landmanden og relevante myndigheder, såfremt der skulle ske et uheld, både med hensyn til små hændelser som oliespild og store som f.eks. brand, hærværk o.l.

Beredskabsplanen skal revideres/kontrolleres mindst 1 gang om året, og den skal være kendt af gårdens ansatte mm. og andre, der har deres daglige gang på bedriften. For at alle skal kunne få adgang til planen, skal den være let tilgængelig og synlig og såfremt der er udenlandsk arbejdskraft, findes i et sprog der kan forstås af de ansatte.

Støj

51. Såfremt tilsynsmyndigheden vurderer, at bedriften giver anledning til flere støjgener for omboende end forventet, skal virksomheden lade udarbejde en handlingsplan, som godkendes af kommunen, og derefter gennemføre denne.
52. Husdyrbrugets samlede bidrag til støjbelastningen i omgivelserne må ikke overstige følgende værdier, målt ved nabobeboelser eller deres opholdsarealer, angivet som det ækvivalente, konstante, korrigerede støjniveau målt i dB(A) (re. 20 µPa). Tallene i parentes angiver midlingstiden inden for den pågældende periode:
Dag	kl. 07-18	55 dB(A)	(8 timer)
Aften	kl. 18-22	45 dB(A)	(1 timer)
Nat	kl. 22-07	40 dB(A)	(½ timer)
Lørdag	kl. 07-14	55 dB(A)	(7 timer)
Lørdag	kl. 14-22	45 dB(A)	(4 timer)
Søn- og helligdag	kl. 07-22	45 dB(A)	(8 timer)
53. Maksimal værdien må om natten ikke overstige 55 dB(A).
54. Såfremt de stillede støjkraav ikke er overholdt, skal bedriften lade udarbejde en handlingsplan og derefter gennemføre denne. Handlingsplanen skal godkendes af tilsynsmyndigheden.
55. Såfremt tilsynsmyndigheden skønner, at eventuelle klager vedrørende støj er velbegrundede, skal ejendommen for egen regning eftervise, at de stillede støjkraav er overholdt.
56. Støjmåling kan max. kræves 1 gang årligt på tilsynsmyndighedens forlangende, med mindre der er konstateret overtrædelse af gældende regler/vilkårsbestemte støjgrænser. Målingerne skal udføres i overensstemmelse med miljøstyrelsens vejledninger herom.

Skadedyr

57. Der skal overalt på ejendommen foretages effektiv fluebekæmpelse i overensstemmelse med de nyeste retningslinjer fra Statens Skadedyrslaboratorium.
58. Arealerne omkring bygninger og tilkørselsveje skal holdes fri for affald, gødning og foderrester m.v. og på et højt hygiejneniveau.
59. Stalde, lagre og andre anlæg holdes i forsvarlig rottesikret stand, m.v. med henblik på at forhindre gode levedmuligheder for rotter.

Støv

60. Driften må ikke medføre væsentlige støvgener udenfor ejendommens eget areal, vurderet af tilsynsmyndigheden.
61. Fodersiloer skal indrettes således, at støvgener i forbin-

- Støj

Der etableres ikke nye støjende anlæg i forbindelse med udvidelsen i form af gødningsbånd. Det vurderes, at omfanget er meget begrænset og derfor vurderes at være uden betydning, for de omkringboende.

Haderslev kommune vurderer, at det godkendte projekt, som beskrevet i den miljøtekniske beskrivelse og ved overholdelse af godkendelsens vilkår, herunder vilkår for intern og ekstern transport til og fra ejendommen, ikke vil medføre støjgener, der af omkringboende vurderes væsentlige. Der er ikke foretaget støjberegninger i forbindelse med ansøgningen.

Der er pga. afstanden til nærmeste naboer stillet støjvilkår for bedriften og vilkår for tiltag ifht. overholdelse af disse. Vilkår om, at anlægget skal overholde de vejledende støjgrænser for det åbne land (område type 3 jf. Miljøstyrelsens vejledning om ekstern støj fra Virksomheder).

- Skadedyr

I forbindelse med dyreholdet kan der forekomme gener fra skadedyr (rotter, mosegrise m.v.), som straks skal afhjælpes, samt gener fra fluer, som skal bekæmpes effektivt, hvorfor der stilles vilkår herom. Det vurderes, at ejendommens skadedyrsbekæmpelse er tilfredsstillende. Bemærk at retningslinjerne fra Statens Skadedyrslaboratorium opdateres 1 gang årligt.

- Støv

Med hensyn til støvgener fra gården forventes det ikke at give væsentlige problemer. Dog henvises der til god landmandspraksis at al transport til og fra bedriften skal, for at begrænse

delse med indblæsning af foder undgås, f.eks. med cykloner eller anden støvbegrænsende foranstaltning.

Lys

62. Driften må ikke medføre væsentlige lysgener for omboende.
63. Såfremt tilsynsmyndigheden vurderer, at bedriften giver anledning til lysgener, skal bedriften lade udarbejde en handlingsplan og derefter gennemføre denne. Handlingsplanen skal godkendes af tilsynsmyndigheden.

Oplag af olie og kemikalier

64. Olier og kemikalier skal opbevares i egnede beholdere med tætsluttende låg. Beholderne skal være beregnet til formålet og skal være tydelig mærket med angivelse af indhold. Oplaget må ikke medføre forurening eller risiko for forurening af omgivelserne, herunder af jord, vandområder, grundvand, luft eller kloak.
65. Oplagspladsen skal være afskærmet mod nedbør og indrettes eventuelt med fald, fordybning eller opkant så en mængde, mindst svarende til indholdet af den største beholder, tilbageholdes ved spild eller lækage.
66. Tankning skal til enhver tid ske på en plads med fast og tæt bund således at spild kan opsamles og at der ikke er mulighed for afløb til jord, kloak, overfladevand/grundvand.

Affald

67. Der skal til enhver tid foreligge dokumentation for, at affald bortskaffes miljømæssigt forsvarligt.
68. Der skal føres register over affaldsproduktionen på landbruget. Registreringen skal for hver fraktion indeholde en beskrivelse af art, mængde og sammensætning. Registreringen skal gemmes i mindst 5 år og fremvises på tilsyn.
69. Bedriftens farlige affald skal sorteres og skal til enhver tid opbevares i tæt emballage, afskærmet mod nedbør og uden mulighed for afløb til kloak, jord, overfladevand eller grundvand. Opbevaringen skal ske således, at der er opsamlingskapacitet til en mængde, svarende til rumindholdet af den størst benyttede beholder.
70. Der må i tidsrummet indtil afhentningen af døde dyr ikke opstå uhygiejniske forhold herunder adgang for omstrejvende dyr.

støvgener, foregå ved hensynsfuld kørsel samt at alle aktiviteter på bedriften planlægges, herunder også levering og udkørsel, således at omgivelserne påvirkes mindst muligt.

- Lys

Der er etableret lysarmaturer ved porte der kun anvendes ved ind- og udsætning af dyr. Der forventes ingen væsentlige problemer med lysforhold.

Dog fastsættes der vilkår om, at såfremt der skulle opstå gener for de omkringboende, eller såfremt tilsynsmyndigheden finder det nødvendigt, skal bedriften lade foretage undersøgelse af forskellige lyskilder, således at lyset uden for ejendommen formindskes.

- Oplag af olie og kemikalier

For at undgå forurening pga. af spild eller uheld skal overjordisk oplag af olier og kemikalier, opbevares på tæt bund og uden mulighed for afløb.

Da der endvidere er stor risiko for spild på jorden, hvor traktorer og andre motoriserede landbrugsmaskiner påfyldes brændstof mm, er der stillet krav om, at stederne skal være udformet således, at der ikke kan ske afløb til og forurening af jord, kloak, overfladevand eller grundvand.

Ift. bedriftens olietanke henvises i øvrigt til reglerne i olietankbekendtgørelsen (Bek. nr. 259 af 23. marts 2010).

Affald

Det er BAT at registrere affaldsproduktionen og derved skaffe sig et overblik over evt. indsatsområder, hvor man kan minimere affaldsproduktionen. Derfor skal man på ejendommen føre registrering over affaldsproduktionen (i form af f.eks. kvitteringer og fakturaer fra godkendt vognmand) samt at bortskaffelsen skal ske i overensstemmelse med kommunens affaldsregulativ.

Der gøres opmærksom på at animalsk affald, herunder døde dyr, skal opbevares efter gældende regler i "Bekendtgørelse om opbevaring af døde dyr". Det skal opbevares på en måde der medfører, at der ikke opstår uhygiejniske forhold og unødige gener.

Vilkår for udspretningsarealer

Udbringning

71. Der må maksimalt udbringes husdyrgødning svarende til 75,21 DE på de ansøgte udbringningsarealer (53,56 ha ejet/lejet areal) jf. bilag 4.
72. Udbringning af husdyrgødning skal ske i overensstemmelse med reglerne om god landmandspraksis, således at lugtgener og ammoniakfordampning begrænses. Såfremt god landmandspraksis ikke efterleves, kan tilsynsmyndigheden meddele påbud med henblik på at sikre, at god landmandspraksis overholdes.
73. Det skal ved dyrkning og gødning af de vandløbsnære arealer sikres at der ikke sker direkte afstrømning til vandløbet og der må ikke etableres afvandingsrender på markene til afledning af vand til vandløb.
74. Dokumentation i form af kvitteringer, sædskifte- og gødningsplaner, overførelsesaftaler (af mindst 1 års varighed) m.v. opbevares i mindst 5 år og forevises på forlangende.
75. Udbringning af gødning mm. må ikke foretages på jord som er vandmættet, oversvømmet, frossen eller dækket af sne samt på stejle skrånende arealer, hvor der er risiko for afstrømning.
76. Der skal ske afsætning af fast gødning og dybstrøelse op til 173,06 DE til biogasanlæg. Der skal forelægges en skriftlig overførsels aftale med biogasanlægget inden afsætning.

Miljøteknisk vurdering

- Udbringning

Der udbringes husdyrgødning svarende til 75,21 DE på ejede arealer (53,56 ha). Udbringningen er på 1,4 DE/ha. Det samlede antal DE bidrager i alt med 7.873,48 Kg N og 1.954,43 Kg P.

Da enkelte arealer ligger opad vandløb er der for at beskytte mod direkte afstrømning og erosion, sat vilkår til sikring af dette og at der ikke må etableres afvandingsrender.

Da enkelte arealer ligger opad Rybjerg sø er der for at beskytte mod direkte afstrømning og erosion, i fredningskendelse fra 20 maj 1988 vilkår om 50 meter husdyrgødningsfrie bræmmer.

En forudsætning for udvidelsen er, at der afleveres fast gødning og dybstrøelse til biogasanlæg. Der er derfor sat vilkår til disse forhold.

Ved fuld produktion fraføres der 173,06 DE til biogasanlæg (Anton Knoll, Tyskland).

Der gøres i øvrigt opmærksom på at det er ansøgerens ansvar, at driften af arealer, der grænser op til § 3 beskyttede områder herunder § 3 beskyttede vandløb, søer, vandhuller, enge, moser varetager hensynet til § 3 beskyttelsen.

Vilkår for miljøredegørelser

77. Der skal i forbindelse med byggeriet foretages et energifertersyn af et energiselskab eller -konsulent, hvor de energiforbrugende processer i bedriften gennemgås. Der skal udarbejdes en rapport som indeholder hvilket energimæssige tiltage der er overvejet, gennemført samt fravalgt. Rapporten skal senest den sammen med byggeanmeldelsen indsendes som kopi til tilsynsmyndigheden
78. Bedriften skal tilknyttes Energistyring "Erhverv" med automatisk fjernaflysning af el.
79. Der skal etableres vandur på vandindtaget og det månedlige forbrug skal indføres i driftsjournalen.

Miljøteknisk vurdering

- miljøredegørelser

Disse vilkår er indføjet med henblik på at skabe større åbenhed og forståelse for virksomhedens miljøforhold.

Miljø- og ressourcestyring bygger på en helhedsvurdering ud fra et princip om at stræbe mod renere teknologi i landbrugsproduktionen. Det drejer sig om at minimere anvendelsen af energi, næringsstoffer, vand, pesticider osv., således at tabene til omgivelserne bliver så små som muligt under hensyntagen til produktionens lønsomhed.

Ved jævnlig aflæsning af energimålere kan man hurtigt danne sig et overblik over energiforbruget og samtidig sikre sig mod uforudsete udgifter. Alene ved at forholde sig kritisk til forbruget kan man erfaringsmæssigt opnå besparelser på op mod 5-10 % af årsforbruget.

Haderslev Kommunes samlede vurdering

På baggrund af ansøgningsmaterialet samt kommunens registreringer af områdets grundvands-, vandløbs- og naturforhold har kommunen vurderet, at miljøgodkendelsen, med de pågældende vilkår for lokalisering, indretning og drift af husdyrbruget, *ikke* vil medføre en væsentlig virkning på miljøet.

Det er derfor Haderslev Kommunes opfattelse at:

- udvidelsen kan ske under hensyntagen til de landskabelige værdier
- driften kan ske uden væsentlig gener for naboer (lugt-, støj-, støv-, flue- og lysgener, affaldsproduktion m.v.)
- bedriften drives under anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT),
- der er sikret en tilfredsstillende beskyttelse af jord, grundvand, overfladevand og natur med dens bestande af vilde planter og dyr og deres levesteder, herunder områder, der er beskyttet mod tilstandsændringer eller fredet, udpeget som internationalt naturbeskyttelsesområde eller udpeget som særlig sårbart over for næringsstofpåvirkning.
- endvidere overholder udvidelsen husdyrlovgivningens fastlagte afskæringskriterier.

Derfor meddeler Haderslev Kommune miljøgodkendelse til bedriften på en række vilkår.

Der gives godkendelse til etablering af et dyrehold svarende til 248,27 DE i årshøner og hønniker. Dyreholdet er til konventionel ægproduktion - skrabeæg og eget opdræt af æglæggende høns. Det er antallet af dyr der angiver den tilladte produktions størrelse. De angivne DE er opgivet i henhold til den ved godkendelsestidspunktet gældende Husdyrgødningsbekendtgørelse.

I forbindelse med udvidelsen må der bygges et nyt gødningshus på ca. 150 m², de eksisterende stalde ombygges fra gulvdrift til etage drift og udvides med en tilbygning af et udeareal kaldes, *Vintergarden* samt etablering af en ny opdrætsstald på 750 m² med en *Vintergarden* og opsætning af en gastæt silo.

Der meddeles godkendelse til at husdyrgødning svarende til 248,27 DE i høns, kan udbringes på egne arealer (75,21 DE) og afsættes til biogasanlæg (173,06 DE). Egne arealer til udbringning af husdyrgødning udgør 53,56 ha.

Vurdering af aftalearealer

Der er ikke aftale arealer på bedriften.

Kommentarer til udvidelsen

I for offentlighedsfasen er der ikke indkommet kommentar til det ansøgte projekt.

I høringen er der kommet bemærkninger til udkast til miljøgodkendelse fra ansøger og fra naboer, bemærkningerne samt kommunens kommentar til bemærkningerne fremgår af bilag 14. Såfremt bemærkningerne har givet anledning til ændringer er de indarbejdet i godkendelsen.

Udtalelse fra andre myndigheder

Da anlæg og arealer ligger over 3 km fra nærmeste nabokommune Aabenraa Kommune, har det ikke været relevant at indhente udtalelse fra andre nabokommuner.

Undersøgte alternativer

Ansøger oplyser at der kan etableres en anden type ægproduktion, fx buræg, det vil imidlertid kræve en godkendelse fra pakkeriet som aftager æggene. Som det ser ud lige nu er der kun mulighed for i begrænset omfang at skifte produktionsgren. Derfor er det ikke en reel mulighed.

Eksisterende staldanlæg egner sig bedst til alternativt produktion (dvs. ikke produktion af buræg), derfor er det denne produktionsform der ønskes at fortsætte med, fordi den kan etableres i eksisterende bygninger.

Der laves en tilbygning i form af "Vintergarden" til staldene. Dette gøres for at overholde kravene til afsætning til tyskland.

Der opføres ny staldbygning til opdræt. Der er overvejet flere alternativer til placering. En placering syd for stuehuset er en mulighed, men denne er fravalgt da opdrætsstalden der vil komme til at ligge i hønsegården. Dette er ikke ønskeligt da det besværliggør adgang og transport til stalden. Placeringen parallelt med maskinhuset er det, der vurderes at give det bedste indtryk af en samlet enhed, der samtidig giver gode muligheder for intern transport og praktiske arbejdsgange i forbindelse med driften

Haderslev Kommunen vurderer samlet set ikke de behandlede alternativer som værende bedre end det ansøgte projekt.

Påvirkning af omgivelserne

Godkendelsesmyndigheden kan meddele miljøgodkendelse efter lovens § 12, hvis den finder det godtgjort, at husdyrbruget har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forurening ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik, og i øvrigt kan drives på stedet uden at påvirke omgivelserne på en måde, som er uforenelig med hensynet til omgivelserne.

Ved vurderingen af, om husdyrbruget har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen, skal det bl.a. sikres, at husdyrbruget indrettes og drives på en sådan måde,

- at beskyttelsen af jord, grundvand, overfladevand og natur med dens bestande af vilde planter og dyr og deres levesteder, herunder områder, der er beskyttet mod tilstandsændringer eller fredet, udpeget som internationalt naturbeskyttelsesområde eller udpeget som særlig sårbart over for næringsstofpåvirkning, finder sted,
- at der er truffet de nødvendige foranstaltninger til begrænsning af eventuelle gener for naboer (lugt-, støj-, støv-, flue- og lysgener, affaldsproduktion m.v.),
- at hensynet til de landskabelige værdier er varetaget,
- at energi- og råvareforbruget udnyttes mest effektivt,
- at mulighederne for at substituere særligt skadelige eller betænkelige stoffer med mindre skadelige eller betænkelige stoffer er udnyttet,
- at produktionsprocesserne er optimeret i det omfang det er muligt,
- at affaldsfrembringelse undgås, og hvor dette ikke kan lade sig gøre, at mulighederne for genanvendelse og recirkulation er udnyttet,
- at til- og frakørsel til virksomheden vil kunne ske uden væsentlige miljømæssige gener for de omboende.

Nedenstående vil bedriftens aktiviteter bliver vurderet iht. ovenstående i det omfang det er relevant.

I det følgende behandles det ansøgte i forhold til

- Landskabet
- Naboer (placering, lugt-, støj-, flue- og lysgener m.v.)
- BAT- bedste tilgængelige teknik.
- Energi og ressourcer
- Uheld og driftsforstyrrelser
- Jord
- Grundvand
- Overfladevand
- Natur

Godkendelsen bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 2 år fra denne afgørelses meddelelse. Med "udnyttet" menes, at det ansøgte byggeri er taget i brug, og der er indsat et dyrehold svarende til den ansøgte produktion. Derfor er der indsat et vilkår om egenkontrol, der skal sikre, at husdyrholdet er indsat inden udløbet af den fastsatte periode. Det er således ikke tilstrækkeligt, at en opbygning er påbegyndt.

Varetagelse af hensyn til landskab

Den nye godkendelsesordning gennemfører VVM-direktivet og IPPC-direktivet for så vidt angår husdyrbrug og samler kravene til ansøgning og myndighedsbehandling med de relevante dele fra bekendtgørelse om godkendelse af listevirksomhed og planlovens bestemmelser om landzoneregulering.

Ejendommen er beliggende i det åbne land ca. 1600 meter sydøst for nærmeste byzone, Over Jerstal.

Der er tale om et åbent landskab, præget af mindre landbrugsejendomme med spredt landbrugsbebyggelse og mange af markerne er adskilt af læhegn og enkle skovområder. Ejendommen ligger vest for Haderslev på hovedopholdslinien fra Weichsel istiden. I landskabet ses overgangen fra morænelandskab til hedeslette, dog er området omkring ejendommen ved Over Jerstal og Amittlund noget forstyrret af grusindvinding. Området har en særlig geologisk værdi og er ligeledes i kommuneplanen udpeget som værdifuld landskaber. Ejendommen, Tøndervej 10 ligger tilbagetrukket fra Tøndervej. De eksisterende staldbygninger er omkranset af beplantning. Ved indkig fra Tøndervej mod syd, ses stuehuset som skærmer for den eksisterende hønsstald. Ved indkig fra Langdyssevej er ejendommen skærmet af eksisterende beplantning.

Udvidelsen sker hhv. i eksisterende byggeri og i nyetableret stald til hønnikerne. Der etableres et gødningshus ved enden af den eksisterende stald mod vest, mens den nye stald til hønnikerne placeres 10 meter nord for maskinhuset.

Da området omkring Tøndervej 10 er forholdsvis fladt, ses ejendommen Tønder 10 fra Tøndervej. For at den nye stald til hønnikerne ikke kommer til at opleves markant i landskabet, stiller Haderslev Kommune vilkår om skærmende beplantning, så stalden sløres ved indkig fra Tøndervej. Beplantningen skal ske øst / vest ved den nye stald se bilag 13.

På ejendomme er der fire mindre eksisterende hvide siloer (kapacitet ca. 3 x15 ton + 7,5 ton) ved den eksisterende stald. Der vil i forbindelse med udvidelsen blive opsat tre nye siloer ved hønnikestalden og en gastæt silo (500 ton), der placeres øst for maskinhuset (i forlængelse af maskinhuset).

Det nye gødningshus og hønnikestald overholder gældende afstandskrav jf. §8 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug.

Kommunen vurderer, at det samlede bygningsanlæg – efter udbygningen – vil fremstå som en driftsmæssig enhed, der kræves således ikke tilladelse efter § 22 i husdyrloven (dvs. tilladelse til byggeri uden tilknytning til ejendommens hidtidige bebyggelsesarealer).

Der er sat vilkår til at byggeriet opføres i afdæmpede farver og ikke reflekterende materialer.

Der er endvidere stillet vilkår om vedligeholdelse af eksisterende af beplantning omkring ejendommen. Det vurderes at projektet ikke vil give væsentlige gener for naboerne, da de bygningsmæssige ændringer på ejendommen forbliver i en driftsmæssig enhed.

Det vurderes, at beliggenheden og udformningen af det planlagte byggeri ikke visuelt vil ændre på områdets karakter.

Naboer – placering, lugt-, støj-, flue- og lysgener m.v.

Nærmeste nabo er Grusgravvej 3, som ligger ca.130 m fra nærmeste staldafsnit med udvidelse Jf. lovens § 6 må der ikke udvides indenfor 50 m af alle nabobeboelser, hvilket er overholdt. Denne nabo har landbrugspligt og skal derfor ikke indgå i ft. lugtberegningen.

- placering af nye anlæg

Det er Haderslev Kommunes vurdering, at placeringen af gødningshuset og opdrætsstalden ikke vil komme til at skærme udsynet for de nærmeste naboer og landsby. Denne vurdering bunder i at den eksisterende beplantning bibeholdes og at vilkår om ny beplantning sammen med de eksisterende bygninger vil skærme for gødningshuset og opdrætsstalden ved indsiget fra naboerne på Grusgravvej og fra Tøndervej.

- kumulativ effekt

Oplysningerne om kumulation skal bruges i lugtberegningen. Er der andre husdyrbrug, som medfører lugtgener i det samme punkt i byzone, samlet bebyggelse eller nabo, skærpes kravene til geneafstanden i forbindelse med ansøgningen. Der er ikke er andre ejendomme med over 75 DE indenfor 100 meter af naboejendommen, over 75 DE indenfor 300 meter i ft. samlet bebyggelse og by. Når der er en anden ejendom med staldanlæg med over 75 DE inden for de nævnte afstande øges geneafstanden med 10 %,

- lugt

Det vurderes, at der med rimelighed kan reguleres (+/- 5%) i antal årshøns og hønniker, idet en normal ægproduktion kræver en vis fleksibilitet med hensyn til vægt og tømning af staldene. Denne fleksibilitet kan forekomme ved skift af hønsene i minimum en stald, og maksimalt i alle tre stalden..

Det vurderes, at der med rimelighed (+/- 5%) kan reguleres i antal producerede årshøns og hønniker, så længe geneafstanden ikke øges.

Det er forudsat at produktionen kan reguleres med +/- 5 %, at det samlede antal DE (gældende definition) eller geneafstanden for lugt ikke forøges, da dette kræver godkendelse. Antallet af DE beregnes efter den til enhver tid gældende definition. Ligeledes må antallet af antal stipladser ikke overskrides.

Geneafstande (i meter) fra ejendommen ved ansøgte projekt er beregnet som følger:

	Beregnet geneafstand i meter ukorrigeret.	Faktisk afstand i meter (nærmeste staldmidte)
Enkeltbolig ^{a)}	138,30	218,13 (Grusgravvej 1)
Samlet bebyggelse	402,85	563,78 (Start v. Tøndervej 15)
Byzone/sommerhus	542,26	1.622,95 (Over Jerstal)

Nærmeste nabobeboelse, der ikke er et landbrug, ligger 147 meter fra det nærmeste staldmidtpunkt af produktionsanlægget. Den korrigerede geneafstand er beregnet til 138,30 meter, og den vægtede gennemsnitsafstand er beregnet til 174,35 meter. Afstandskravet er overholdt, da den korrigerede geneafstand er kortere end den vægtede geneafstand.

Nærmeste samlet bebyggelse ligger 564 meter fra ejendommen, mens nærmeste byzone (Over Jerstal) område ligger 1623 meter vest for ejendommen. For nærmeste samlede bebyggelse og byzone er genekriteriet overholdt, idet der ingen af områderne ligger indenfor 1,2 gange geneafstanden.

Konsekvensområdet for ejendommens lugtafgivelse er beregnet ud fra FMK modellen. For det ansøgte projekt er konsekvensområdet beregnet til 364,58 m jf. IT-regneark version 5.12a_uden_DE. Konsekvensområdet vil sige det område, hvor lugten fra ejendommen kan konstateres – uden at den af den grund vurderes at være til gene for omkringboende.

I 2009 foretog AgroTech en undersøgelse af lugt- og ammoniakemissionen på mulig miljøteknologi til bur- og skrabeægsproduktion. Disse målinger blev foretaget i sommerperioden, hvor lugtkoncentrationen er højst. Undersøgelsen viste at ved at øge udmugningfrekvensen, blev det muligt at reducere ammoniakemissionen fra stalden. I forbindelse med denne undersøgelse blev det slået fast at normtallene for lugtemissionen afveg fra normtallene, se tabel nedenfor.

Lugtemissioner æglæggere	Normalt gældende fra 1. januar 2007	Resultater fra 2008/2009 målinger (Agro tech)
Æglæggere og hønniker (Gulvdrift med gødningskumme)	900 OUE/s pr. 1000 kg dyr	158 OUE/s pr. 1000 kg dyr

Det fremgår udkastet til teknologiblad "etagesystem ved ægproduktion" version 1 at lugtemissionen ligger på 525 OUE/s/1000 kg, hvilket er det estimat, som anvendes i IT-ansøgningssystemet husdyrgodkendelse.dk. Undersøgelser viser en lugtemission på 158 OUE/s/1000 kg. Disse undersøgelser er dog endnu ikke implementeret i husdyrgodkendelse.dk.

Ansøger har valgt at bibeholde de gamle standard tal (525 OUE/s/1000 kg) i husdyrgodkendelse, dvs. at der ikke er korrigeret for den nye lugtemission til 158 OUE/s/1000 kg. Derved giver lugtberegningerne i ansøgning en langt højere geneafstand, dog er lugtgenerne til enkelt bolig, samlet beboelse og byzone overholdt – selvom der ved er lugt på ejendommen beregnet med *worst case*.

Håndtering af gødning uden for staldanlægget, herunder transportering af gødningen til gødningshuset, vil også give anledning til lugt.

Dog fastsættes der vilkår om, at såfremt der skulle opstå gener for de omkringboende, eller såfremt kommunen finder det nødvendigt, skal bedriften lade foretage undersøgelse af forskellige lugtkilder og/eller behandling af staldlugtemissionen, således at lugten uden for ejendommen formindskes.

- Støj

Produktionsanlægget ligger ca. 130 meter fra den nærmeste nabo. På den baggrund af den forholdsvis store afstand vurderer Haderslev Kommune, at landbrugets faste anlæg m.v. ikke at give anledning til en støjpåvirkning af omgivelserne, som vil medføre gener for de omkringboende.

Derfor er det ikke fundet nødvendigt at kræve en støjmåling udført. Dog fastsættes der vilkår om, at anlægget skal overholde de vejledende støjgrænser for det åbne land (område type 3 jf. Miljøstyrelsens vejledning om ekstern støj fra Virksomheder) og at såfremt der skulle opstå gener for de omkringboende, eller såfremt tilsynsmyndigheden finder det nødvendigt, kan der kræves udført støjmålinger efter nærmere definerede anvisninger.

- Fluer mm.

I forbindelse med dyreholdet kan der forekomme gener fra skadedyr (rotter, mosegrise m.v.), som straks skal afhjælpes, samt gener fra fluer, som skal bekæmpes effektivt, hvorfor der stilles vilkår herom.

Det vurderes, at ejendommens skadedyrsbekæmpelse er tilfredsstillende. Bemærk at retningslinjerne fra Statens Skadedyrslaboratorium opdateres 1 gang årligt.

- Støv

Med hensyn til støvgener fra ejendommen forventes det ikke at give væsentlige problemer. Dog henvises der til god landmandspraksis om at al transport til og fra bedriften skal, for at begrænse støvgener, foregå ved hensynsfuld kørsel samt at alle aktiviteter på bedriften planlægges, herunder også levering og udkørsel, således at omgivelserne påvirkes mindst muligt.

- Lys

På bedriften er der kun større lysarmaturer ved porte, der anvendes ved ind- og udsætning af dyr. Staldene er etableret uden lysplader eller vinduer, og der slipper ingen lys ud gennem ventilatorerne, hvorfor det ikke forventes at give væsentlige problemer.

Dog fastsættes der vilkår om, at såfremt der skulle opstå gener for de omkringboende, eller såfremt kommunen finder det nødvendigt, skal bedriften lade foretage undersøgelse af forskellige lyskilder, således at lyset uden for ejendommen formindskes.

- Affald

Bedriften er omfattet af reglerne i affaldsbekendtgørelsen. Derfor skal man på ejendommen opbevare og bortskaffe affald i overensstemmelse med kommunens affaldsregulativ. Når det gælder farligt affald er der stillet vilkår om, at det skal sorteres i separate egnede beholdere. Der stillet egenkontrol vilkår om, at kvitteringer fra bortskaffelse af farligt affald skal kunne fremvises ved tilsyn. Dermed er der sikret, at der kan føres effektiv kontrol af, om det farlige affald bortskaffes korrekt. Der vurderes på baggrund af dette og på baggrund af oplysningerne der er givet af ansøger, at det er sikret at affaldet fra virksomheden bortskaffes på en korrekt måde.

Døde dyr opbevares i lukkede containere indtil afhentet af DAKA. Der er stillet vilkår om at animalsk affald og døde dyr skal opbevares på en måde der medfører, at der ikke opstår uhygiejniske forhold og unødige gener.

Ud over vilkårene er det vurderet, at Bekendtgørelse nr. 439 om opbevaring af døde dyr af 11.5.2007 er tilstrækkelig til at sikre at animalsk affald og døde dyr opbevares på en måde, der medfører, at der ikke opstår uhygiejniske forhold og unødige gener.

Oplag af affald må ikke medføre forurening eller risiko for forurening af omgivelserne, herunder af jord, vandområder, grundvand, luft eller kloak samt uhygiejniske forhold. Der skal for at få overblik og incitament til nedbringelse af mængden af affald på ejendommen føres registrering over affaldsproduktionen.

- Transport

Bedriften ligger hensigtsmæssigt ift. til- og frakørselsforhold og transporter til og fra marker sker hovedsagligt forbi landsbyer samt med kun få beboelser langs vejen.

For at mindske gener fra transport henstiller kommunen til, at transport skal foregå indenfor normal arbejdstid. Sæsonbetonet arbejde kan dog forekomme udenfor disse tidspunkter, men skal søges begrænset.

Det ansøgte vil betyde en minimal forøgelse af forbruget af foder, gødningstransporter m.v. og en øget transport til og fra ejendommen. Forøgelsen af antallet af transportere er efter kommunens opfattelse ikke af et omfang, som vil indebære væsentlige forøgede gener for omkringboende, da stigning er på 21 % ekstra transportere og udvidelsen svarer til en stigning på 56 %.

BAT – bedste tilgængelige teknik

Strategien i lov om miljøgodkendelse af husdyrbrug m.v., bygger på forureningsbegrænsningsprincippet, der er beskrevet i lovens § 1. Lovens strategi prioriterer forebyggelse højest. Forurening skal først og fremmest forebygges ved anvendelse af renere teknologi, herunder mindre forurenende råvarer, processer og anlæg. Den forurening, der ikke kan forebygges, skal begrænses mest muligt ved anvendelse af bedst mulige renseteknologi.

Ved godkendelse af husdyrbrug efter loven skal husdyrbruget og godkendelsesmyndigheden i forbindelse med godkendelsen foretage en vurdering af virksomhedens teknologi i forhold til det, som beskrives som "Bedste Tilgængelige Teknik".

Endvidere skal virksomheden og kommunen i forbindelse med godkendelse foretage en vurdering af virksomhedens teknologi i forhold til det, som beskrives som "Bedst Tilgængelige Teknologi" (jf. BAT-notat/BREF-dokument for svine- og fjerkræbrug). Virksomheden benytter sig til stadighed af professionel landbrugsrådgivning, og driften af ejendommen bliver derfor tilrettelagt efter den nyeste viden indenfor området.

Der er i forhold til kommunens niveau for BAT på landbrugsområdet foretaget vurderinger for områderne: management, foder, staldindretning, forbrug af vand og energi, opbevaring/ behandling og udbringning af husdyrgødning

-Management

Fjerkræproduktionen er kendetegnet ved meget højt styrings- og kontrolniveau. Der er styring af: foder, vand, klima og ventilation. Programmerne kører automatisk. Data fra produktionen logges automatisk i produktionsperioden og lagres elektronisk.

Miljø- og ressourcestyring bygger på en helhedsvurdering ud fra et princip om at stræbe mod renere teknologi i landbrugsproduktionen. Det drejer sig om at minimere anvendelsen af energi, næringsstoffer, vand, pesticider osv., således at tabene til omgivelserne bliver så små som muligt under hensyntagen til produktionens lønsomhed.

I forhold til BAT skal alle aktiviteter på bedriften planlægges, herunder også levering og udkørsel, således at omgivelserne i øvrigt påvirkes mindst muligt. Det er på baggrund af den beskrevne drift vurderet at det ansøgte projekt lever op til dette.

Det er BAT at registrere affaldsproduktionen og derved skaffe sig et overblik over evt. indsatsområder, hvor man kan minimere affaldsproduktionen. Derfor skal man på ejendommen føre registrering over affaldsproduktionen (i form af f.eks. kvitteringer og fakturaer fra godkendt vognmand).

Udarbejdelse af beredskabsplan opfattes at kommunen som værende BAT idet udarbejdelsen af planen gør at man får vurderet og gennemtænkt forskellige former for procedurer ved diverse uheld således at evt. skader ved uhelds kan minimeres. Der er derfor sat vilkår om at der skal udarbejdes en beredskabsplan hvis en sådan ikke allerede forefindes.

På bedriften udarbejdes gødningsplan, der er dagligt eftersyn af anlæg mv. og registrering af ressourceforbrug, desuden oplæring og uddannelse af personale mv., hyppig rengøring og der er stillet vilkår om, at bedriften skal udarbejde en beredskabsplan. Kommunen vurderer, at ansøger lever op til anvendelse af BAT.

-Foder

Når det gælder fjerkræ mht. foderteknologier angiver BREF-dokumentet, at fasefodring og fytasetilsætning betegnes som bedste tilgængelige teknik. For at leve op til krav om BAT har Haderslev Kommune derfor sat krav til dette.

I forbindelse med udvidelsen ske der foderoptimering ved årshøns, på følgende forudsætninger:

Kg foder pr. enhed	47,40 kg
--------------------	----------

Protein procent i foderet	15,20 %
Fosforprocent i foderet	0,42 %

Derudover oplyser ansøger at der anvendes fytase-tilsat færdigfoder og fasefodring.

Der er stillet vilkår til type 2 korrektion (for både kvælstof og fosfor) og om at der på bedriften så vidt muligt skal ske en løbende forbedring af fodereffektiviteten, således at N og P bedst muligt tilbageholdes. Haderslev Kommune betragter dette som BAT.

Haderslev Kommune har vurderet, at med de iværksatte tiltag indenfor fodring, lever ansøger/produktionen op til kravet om BAT. Miljøstyrelsen har udarbejdet udkast til vejledende BAT emissionsgrænseværdier for konventionel produktion af konsumæg. Jf. denne er emissionsgrænseværdien sat til 26,1 kg P/DE svarende til 36,5 kg P/ha for skrabeægsproduktion. Med de ansøgte foderkorrektioner overholdes denne værdi.

-Staldindretning

Det fremgår af forarbejderne til husdyrbrugloven, at kravet om BAT gælder for både eksisterende og nyetablerede dele af anlægget, når der søges om godkendelse af en ændring eller udvidelse.

De to staldanlæg (1.1.1 / 1.1.2) renoveres, så de i fremtiden vil være indrettet med etagesystem med gødningsbånd. I ansøgningsskemaet er staldsystemet *Voliere med gødningsbånd anvendt*

Stald 1.1.1

Stalden renoveres og der indføres voliere med gødningsbånd, hvor anlægget lever op til miljøstyrelsen teknologiblade "Gødningsbånd og hyppig udmugning".

Stald 1.1.2. Stalden renoveres og der indføres voliere med gødningsbånd, hvor anlægget lever op til miljøstyrelsen teknologiblade "Gødningsbånd og hyppig udmugning". I dette staldafsnit skal dyrene være fritgående og vil have adgang til udendørs areal ved stalden (Vintergarden).

Stald 1.1.3. Ny opførelse af opdrætsstald med gulvdrift. Der findes ikke teknologblade for hønniker.

Ammoniakemissionen vil ved 100 % fast gødning jf. teknologibladet, reduceres med 50-60 procent ved 2-3 udmugninger pr. uge, sammenlignet med 1 udmugning pr. uge. På Tøndervej 10, vil produktionsformen omfatte etagesystem og gødningsbånd, hvor gødningsmængden svarer til 25 % dybstrøelse og 75 % fast gødning. Den faste gødning fjernes 3 gange pr. uge, mens dybstrøelsen kun kan fjernes ved holdskiftet. Effekten af hyppig udmugning bliver derfor mindre i det ansøgte system, sammenlignet med hyppig udmugning i staldsystemer med beriget bure, hvor al fast gødning fjernes løbende ved gødningsbånd.

Referencestalden har en fordeling af gødningen svarende til fordelingen af dyrene i stalden (100 % fast gødning), hvilket giver ovennævnte reduktion på 50-60 % ved indførelse af hyppig udmugning. Foder og vand findes på *stallet* med gødningsbånd, og her afsætter dyrene den største mængde gødning i forbindelse med at de æder og drikker. I det ansøgte projekt er der ikke 100 % fast gødning, hvorfor der skal beregnes en aktuel reduktionseffekt af hyppig udmugning i en mindre andel af gødningen. Ud fra fordampningsfaktorerne for gødningstyperne, kan en samlet ammoniakreduktionsfaktor fra de aktuelt ansøgte etagesystemer med gødningsbånd beregnes, se tabel nedenfor.

Ugentlige udmugninger	Gødningstype	Fordelingen af gødning %	Fordampningsfaktor %, jf. oplysninger fra Agro Tech	Ammoniak reduktionsfaktor
3	Fast gødning	75 %	3,4	0,0255
	Dybstrøelse	25 %	25	0,0625
				0,088
Reduktionseffekt ved 3. ugentlige udmugninger i de aktuelle stalde				36 %

Jf. miljøstyrelsens udkast til vejledende emissionsgrænseværdier opnåelige ved anvendelse af BAT. Ud fra beregnede emissionsgrænser, er Haderslev Kommunes BAT niveau for Tøndervej 10 beregnet til **4.017,85 Kg N** Se bilag 2. Den fremtidige produktion har et samlede emissionsniveau på **3496,31 kg N**.

Haderslev Kommune vurderer at niveauet for BAT er overholdt ved det ansøgte projekt, idet den aktuelle ammoniakemission er mindre end kommunens BAT niveau for dyretypen.

-Forbrug af vand og energi

Renere teknologi er et bærende element i Husdyrloven. Loven pålægger alle et ansvar, og som landmand kan man både selv indføre renere teknologi og påvirke andre til at indføre renere teknologi bl.a. ved at stille krav, når der købes ind.

Renere teknologi sigter blandt andet på: At minimere forbrug af energi, vand og andre råvarer pr. produceret enhed.

For at forbedre den generelle miljømæssige drift ift. ressourcer er BAT følgende:

- At man gennemgår bedriften med henblik på besparelse på el-forbrug og andre energikilder, evt. sammen med sit energiselskab. Ved jævnlig aflæsning af energimålere og vandmålere kan man hurtigt danne sig et overblik over forbruget og samtidig sikre sig mod uforudsete udgifter.
- At man fører regnskab over forbrug af vand, energi, foder samt kunstgødning, samt minimerer forbruget pr. produceret enhed.
- At vandingssystemet vedligeholdes således, at vandspild undgås
- At der anvendes energibesparende belysning
- At opdage og reparere evt. lækager hurtigst muligt.
- At man til stadighed renholder og vedligeholder anlæg og maskiner således, at de altid fungerer optimalt.
- At man udskifter miljøfarlige stoffer med mere miljøvenlige
- At gøre arbejdsgange og processer mindre belastende for miljøet.

I forbindelse med holdskift rengøres og kontrolleres ventilationen indvendig og udvendig. Ventilationen er trinvis styret med følere som registrer temperatur, luftfugtighed og kurvestyring (indsætningsdato / vægtinterval). Der er samme belægning i stalden i hele produktionsperioden, variationen i ventilationsbehovet stammer fra årstidsvariation.

Belysningen reguleres i forhold til hønsenes adfærd og alders-/udviklingstrin. Længden af lysperioden reguleres og følger en forudbestemt kurve, som tager hensyn til dyrenes alder og produktionstrin. Derudover opsættes lysstofrør med lyd dæmper og en type lyd-dæmper (højfrekvens) med et lavt effekt tab.

Der rengøres ikke konsekvent med vand, idet staldanlægget kan "tørrengøres" med trykluft. Evt. vil gødningsbånd og tværkanal blive vasket med koldt vand og det øvrige inventar "tørrengjort". Drikkenipler placeres højt for at lette hønernes vandoptagelse og minimere vandspild. Der udføres daglig kontrol af vandbruget, for at opdage eventuelt lækage.

Det er kommunens opfattelse, at landmanden igennem den beskrevne drift, god landmandspraksis og via uddannelse og dygtiggørelse indenfor landbrugsdriften mm. overholder kravet om BAT.

-Opbevaring/behandling og udbringning af husdyrgødning

BAT og godt landmandskab i forhold til udbringning er bl.a. følgende tiltag:

- at udbringning af gødning mm. skal foretages så tæt på det tidspunkt, hvor afgrøden har maksimalt næringsstofoptag og størst vækst
- at man anvender BAT med hensyn til de maskiner man anvender til udspreddning og om nødvendig nedpløjning af husdyrgødningen
- at tage højde for udspreddningsarealets karakteristika, f.eks. jordens struktur og type, evt. skråninger, klimatiske forhold, regn og vanding, anvendelse samt landbrugsmæssig praksis, inklusiv evt. sædskifte.

Jf. BREF dokumentet er det BAT ved opbevaring at:

- anvende et betongulv med et opsamlingsystem og en beholder til afstrømningsvæske, og
- placere enhver nyopførelse af gødningslagerarealer hvor der er mindst mulig chance for, at de kan forårsage gener over for receptorer, der er følsomme over for lugt, idet der tages hensyn til afstanden til receptorerne og den fremherskende vindretning, at man afstemmer den producerede husdyrgødning med udspreddningsarealet og afgrødens gødningsbehov.
-

Hvis der er behov for at lagre fjerkrægødning, er det BAT at lagre tørret fjerkrægødning i et gødningshus med et tæt gulv og med tilstrækkelig ventilation.

Gødningen anbringes i et lukket gødningshus med fast bund, med et tørstof på mellem 30-40 %. Lagret tilføres gødning fra staldanlægget 3 gange om ugen. Gødningshuset er placeret i nærheden af staldanlægget og dermed med en afstand på 200 til nærmeste nabo.

Der tages hensyn til at afbalancere mængde af gødning og afgrøde samt hensyn til markernes karakteristika.

Det vurderes at den beskrevne drift med de stillede vilkår lever op til BAT.

Uheld og driftsforstyrrelser

Udover at være BAT, så er det Haderslev Kommunes opfattelse, at den udarbejdede beredskabsplan vil være til stor hjælp for landmanden, såfremt der skulle ske et uheld, både med hensyn til små hændelser som f.eks. oliespild og store som f.eks. brand, hærværk o.l.

Det giver landmanden en mulighed for at gennemgå sin bedrift og foretage en risikovurdering af, hvorvidt der skal ændres på indretning og drift, således at risikoen for forurening i forbindelse med uheld minimeres.

Planen skal ikke kun omfatte de uheld der kan ske på selve ejendommen, men skal ligeledes omfatte f.eks. beredskab i forbindelse med transport af kemikalier til ejendommen og mellem ejendom og marker.

Planen skal gennemgås med de ansatte mindst 1 gang hvert år, for at holde planen ajour. Planen skal gennemgås med nyansatte når de tiltræder.

Endvidere er planen kun anvendelig hvis man kan få fat i den, derfor stilles der krav om at den skal være let tilgængelig og synlig.

Der er stillet vilkår om at der skal udarbejdes beredskabsplan for bedriften. Der er stillet vilkår om denne skal være sendt til kommunen senest 2 måneder efter godkendelsens meddelelse.

Ved evt. anvendelse af udenlandsk arbejdskraft er der desuden stillet vilkår om at beredskabsplanen og vilkårene for denne godkendelse skal oversættes til et sprog, der er let at forstå for den ansatte.

Jord

For at forhindre spild og forurening af jord og grundvand stilles der krav om, at al håndtering af husdyrgødning foregår under opsyn samt at håndteringen foregår på en sådan måde, at evt. gener begrænses. Den ansøgte opbevaring af husdyrgødning i lukket gødningshus på fast bund, vurderes at give tilstrækkelig sikkerhed mod forurening af jord.

For at undgå forurening pga. af spild eller uheld skal overjordisk oplag af olier, opbevares på tæt bund og uden mulighed for afløb. Da der endvidere er stor risiko for spild på jorden, hvor traktorer og andre motoriserede landbrugsmaskiner påfyldes brændstof mm, er der stillet krav om, at stederne skal være udformet således, at der ikke kan ske afløb til og forurening af jord, kloak, overfladevand eller grundvand.

Der henvises i øvrigt til Olietankbekendtgørelsen (Bek. nr. 259 af 23. marts 2010), idet der gøres opmærksom på, sløjfningsbestemmelserne i kapitel 9 af eksisterende tanke under 6000 l.

Det er kommunens vurdering, at der er en miljømæssig risiko forbundet med vask af maskiner og ikke mindst sprøjteudstyr. Der er derfor stillet vilkår om, at vask enten skal ske på en vaskeplads med afløb til en opsamlingsbeholder og udbringes på arealerne, hvilket vil være en miljømæssigt bedre løsning.

Grundvand

Anlæg:

Håndtering af gødning foregår som fast gødning og dybstrøelse. For at sikre at den faste gødning og dybstrøelse udbringes så tæt på det tidspunkt, hvor afgrøden har maksimalt næringsstoffoptag og størst vækst, og dermed mindst udvaskning til grundvandet, er der stillet krav om tilstrækkelig opbevaringskapacitet.

Det er vurderet, at der er sikret tilstrækkelig opbevaringskapacitet for fast gødning og dybstrøelse, såfremt der på selve ejendommen er minimum 9 måneders opbevaringskapacitet. Opbevaringskapaciteten efter udvidelsen rækker til mindst 11,3 måneder, så kravet er derfor opfyldt på ejendommen.

Arealer:

Udbringingsareal nr. 1-0, 2, 3,3-2, 4, 5, 6, 13 og 14 på (29,98 ha) er beliggende i nitratfølsomme indvindingsområder.

Der er via Farm_N i IT-ansøgningssystemet beregnet (estimat af nitratkoncentrationen i ca. 1 meters dybde) på udvaskningen af nitrat (N-beregning) for arealerne beliggende i nitratfølsomme indvindingsområder og beregningerne viser, at udvaskningen af nitrat ligger mellem 60 mg/l ud af rodzonen for de udbringingsarealer, hvor hele eller dele af arealet er udpeget som nitratfølsomt indvindingsområde. Merbelastningen af nitrat (udvaskning ansøgt – udvaskning ansøgt) for det ansøgte projekt er beregnet til at ligge mellem -3 mg/l ud af rodzonen, hvorved beskyttelsesniveauet for grundvand for det ansøgte projekt er overholdt i henhold til beregningen i IT-ansøgningssystemet.

Der er ingen vedtaget indsatsplan for grundvandsbeskyttelse for området. Derfor gælder kravet i Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen om, at der ikke må ske en merbelastning af arealerne, når udvaskningen fra rodzonen overstiger 50 mg N/l eller det nuværende niveau.

Det vurderes ud fra de indsendte beregninger, at beskyttelsesniveauet for nitrat i forhold til grundvandet er overholdt samt at udvidelsen ikke vil medføre en væsentlig øget miljøpåvirkning af det nitratfølsomme område.

Mark 13 og 14 ligger i område med særlige drikkevandsinteresser, de øvrige arealer ligger udenfor nitratfølsomme indvindingsområder og i områder med almindelige drikkevandsinteresser. Mark 13 ligger indvindingsopland til hhv. Over Jerstal vandværk mens mark 1, 2, 3, 4, 5 og 6 ligger i indvindingsopland til Vedsted vandværk..

Haderslev Kommune vurderer på baggrund af beregningerne, at grundvandsinteresserne inden for det nitratfølsomme område er tilgodeset.

For så vidt angår arealerne beliggende uden for det nitratfølsomme område, er det kommunens vurdering, at de generelle regler for anvendelse af gødning og om plantedække er tilstrækkelige til at tilgodese grundvandsinteresserne.

Kort over drikkevandsområder og nitratfølsomme indvindingsområder er vedlagt. (bilag 6 og 7)

Til sikring af grundvandet er der i indvindingstilladelserne til almene vandværker, ikke almene vandværker og markvandingsboringer stillet vilkår, om driften i nærzonen omkring boringen. Overholdelse af vilkårene i disse tilladelser sikrer, at der ikke sker nedsivning af gødningsstoffer og sprøjtemidler til grundvandet langs borerøret eller i boringens nærzone. Endvidere gøres opmærksom på, at der i bek. nr 268 af 31. marts 2009 om påfyldning og vask mv. af sprøjter, er krav til, at der ikke må påfyldes og vaskes indenfor 300 m af almene og ikke-almene vandforsyning.

Overfladevand

- vandløb og søer

Anlæg:

Den fremtidige opdrætsstald vil blive placeret over 500 meter fra et beskyttet vandløb efter naturbeskyttelsesloven § 3, mens det fremtidige gødningshus vil blive placeret ca. 530 m fra vandløbet.

Haderslev Kommune vurderer at etablering af gødningshuset ikke vil være til fare for vandløbet eller sø, da gødningshuset placeres over 100 meter fra vandløbet eller sø, samt at risikoen for udslip, som det kendes ved gyllebeholder, er ikke eksisterende.

Ansøger har ansøgt til at nedsivning tagvand fra ejendommen til to grøfter placeret på hver sin side af staldanlægget som vist på bilag 1. Der vurderes ikke at være afledning fra arealer til vandmiljøet hvor der er risiko for forurening af med rester af foderstoffer, husdyrgødning eller lign.

Arealer:

En del af ejendommens jorder ligger ved eller i nærheden af vandløb. Mark 4 grænser op til et ikke-målsat vandløb. Mark 3 og 4 grænser op til Rybjerg sø, der jf. regionplan 2005 fra Sønderjyllands amt - nu Landsplandirektiver - er A- målsat som "særlig naturvidenskabeligt interesseområde".

Jf. Regionplan/kommuneplanen må vandløbene ikke anvendes til formål der hindrer fastholdelse eller opnåelse af de fastsatte målsætninger. For alle målsatte vandløb er der i regionplan fastsat krav til vand- og vandløbskvaliteten.

Udbringingsarealerne er steder vandløbs- og sønære, og skråner på mark 3-2, 3 og 4 ned mod Rybjerg sø og en lille del af vandløbet (> 6 grader), dog stopper dyrkningen hvor det stærkt skrånede areal starter. Mellem Rybjerg Sø og mark 3 og 4 er der en 10- 20 meter bræmme bestående af træer og buske. Da Rybjerg og Vedsted søer er fredet, er der i fredningskendelsen fastsat at der ikke må udbringes husdyrgødning på arealer, der ligger indenfor en afstand af 50 meter fra Rybjerg og Vedsted søer. Derfor er der i ansøgningen indført en 50 meter bræmme rundt om Rybjerg sø. Som følgende af fredningskendelsen, stiller Haderslev Kommune ikke vilkår om udlæg af 50 meter bræmme, da dette er indeholdt i fredningen.

Derudover er flere af markerne beliggende op til søer omfattet af naturbeskyttelseslovens §3. , Ingen af udbringingsarealer er stærkt skrånede arealer ned mod disse søer. Erosion af udbragt husdyrgødning til vandløbene og søer under kraftige regnskyl vurderes på den baggrund ikke at udgøre en risiko.

Det er kommunens vurdering, at landbrugsdrift, herunder udbringning af gødning i sædvanligt omfang og efter gældende regler på de vandløbs- og sønære arealer, ikke vil påvirke flora og fauna i de aktuelle vandløb og søer. Sekundære effekter som eksempelvis øget udvaskning af næringsalte vurderes ikke at have betydning for vandløbsmiljøet idet næringsaltene transporteres videre til fjordområderne. Den ansøgte, fremtidige drift på ejendommen, og på bedriftens udbringingsarealer, vurderes ikke være i modstrid med regionplan/kommuneplanens vandløbsmålsætninger og naturbeskyttelseslovens bestemmelser om beskyttede naturtyper.

- § 3 områder

Der er ingen næringsfattige naturtyper, f.eks. moser og heder/overdrev, som er særligt sårbare overfor udsivning af N og P, beliggende i tilknytning til udbringingsarealerne. Der er på baggrund heraf ikke stillet skærpede vilkår for driften af arealerne eller stillet krav om bræmmer, hvad angår de pågældende § 3 naturtyper eller særlige vilkår af hensyn til beskyttelse af bilag IV-arter. Se også afsnit om bilag IV-arter.

- Marint opland

Alle udbringingsarealerne ligger i oplandet til Vadehavet. Arealerne afvander via Gels Å til Vadehavet – delopland Knude Dyb. Et enkelt areal (10) ligger på grænsen mellem deloplandet til Knude Dyb og deloplandet Haderslev Fjord til Lillebælt. En meget lille andel (ca. 1,3 ha) af marken som totalt er på 4,7 ha ligger dermed i oplandet til Haderslev Fjord. Denne andel er i de efterfølgende beregninger medtaget i beregningerne til oplandet til Vadehavet da hovedandelen af arealet ligger i oplandet til Vadehavet.

Vadehavet er slutrecipient for udvaskningen af næringsstoffer fra udbringingsarealet. Vadehavet er udpeget til Natura 2000 område (N89 - Vadehavet). På baggrund af udpegningen skal Haderslev Kommune foretage en vurdering af, hvorvidt udvaskning af næringsstoffer fra udbringingsarealet kan påvirke arter og naturtyper, som optræder på udpegningsgrundlaget for Natura 2000 området "Vadehavet". Udvasning af næringsstoffer vil primært påvirke de arter og naturtyper, hvis bevaringsstatus er afhængig af det marine miljø. Ifølge basisanalysen for vanddistrikt 55 (Vadehavet) er de væsentligste aktuelle trusler mod naturtyperne og arterne i området bl.a. næringsstofbelastning (både af havmiljøet og på land). I basisanalysen vurderes det, at målsætningen om, at Vadehavet skal være et "ikke næringsstofbelastet område" og ikke vil være opfyldt for hverken de hollandske, de tyske eller de danske delområder af Vadehavet på grund af de høje kvælstofkoncentrationer. Tilførslen af kvælstof fra det danske opland er overvejende domineret af udvaskning af næringsstoffer fra landbrugsarealet i oplandet til Vadehavet.

Nitrat

Beskyttelsesniveauet for nitrat er defineret som en skærpselse af det generelle harmonikrav ud fra nitratklasserne 1-3, som er de kvælstof-følsomme områder i forhold til hav & fjord. Afhængig af udbringingsarealernes placering, vil der på bedriftsniveau blive beregnet et samlet krav til hele bedriften. Reduktionspotentialet, som ligger bag nitratklassen, er et udtryk for, hvor stor en del af kvælstoffet der bliver tilbageholdt i oplandet og derved ikke kommer ud i de danske farvande.

Da alle arealer ligger udenfor nitratklasse 1-3, er arealerne robuste. Dette er med baggrund i, at de ligger i et opland til et natura 2000 område, der er sårbart overfor kvælstofudvaskning men mellem 51-75 % af kvælstoffet tilbageholdes jf. sårbarhedskortet og reduktionskortet udarbejdet af Miljøstyrelsen i forbindelse med udpegnings af nitratklasserne (kilde: Danmarks Miljøportal).

Det vil sige, at det er vurderet, at recipienten (primært det marine miljø) er robust i forhold til nitratudledning samt at reduktionspotentialet er højt (reduktion af nitrat til frit atmosfærisk kvælstof) mellem marken og recipienten. Det er derfor vurderet, at de generelle harmoniregler er tilstrækkelige i forhold til kravene for overfladevand og der er ikke krav om yderligere vilkår.

Der er i ansøgt drift valgt samme sædskifte som referencesædskiftet. Referencesædskiftet er det sædskifte, som i forbindelse med beskyttelsesniveauet for nitrat og fosfor anvendes som udgangspunkt. Systemet fastlægger et referencesædskifte for alle bedriftens arealer, bortset fra arealer, der angives at have vedvarende græs per 1. januar 2007. For hver mark skal desuden aktivt vælges et sædskifte. Vælges samme sædskifte som referencesædskiftet i alle marker stilles ingen krav til sædskiftet i miljøgodkendelsen.

En stor del af husdyrgødningen svarende til 173,06 DE afleveres til biogasanlæg (Anton Knoll, Tyskland) og giver dermed ikke anledning til udvaskning af kvælstof fra arealerne.

Ifølge den indsendte ansøgning viser beregning at det maksimalt tilladelige dyretryk, DE_{max} , er på 1,4 DE/ha og det reelle dyretryk, DE_{reel} for ansøgt drift, er på 1,4 DE/ha. på de anvendte udbringningsarealer 53,56 ha.

Da DE_{reel} er mindre end eller lig DE_{max} er beskyttelsesniveauet vedrørende nitrat-overfladevand overholdt uanset, hvad de følgende udvaskningsberegninger viser. Udvasningsberegningen af N beregnet via Farm-N giver en maksimalt tilladelig udvaskning på 83,9 kg N/ha og en reel udvaskning fra det ansøgte projekt på 83,9 kg N/ha. Således er udvaskning overholdt. Til sammenligning er N-udvaskningen i nudrift beregnet via Farm-N til 88,1 kg N/ha.

Vurdering

I henhold til det ansøgte projekt og beregningerne på kvælstof (overfladevand) i ansøgningssystemet vurderer Haderslev Kommune, at de generelle regler for udvaskning af kvælstof til overfladevand fra udbringningsarealet er overholdt samt at det samlede udbringningsareal er "robust" i forhold til udvaskning af kvælstof til overfladevand og det marine miljø. Det er vurderet, at det ikke er nødvendigt at stille skærpede vilkår i forhold til den potentielle kvælstof udledning til overfladevand generelt.

Redegørelse og vurdering af kvælstofudvaskningen til overfladevand for det ansøgte projekt i forhold til Internationale Naturbeskyttelsesområder i Vadehavet er behandlet nærmere i afsnittet "Internationale naturbeskyttelsesområder - vandområder".

Fosfor

Med hensyn til fosfor ligger ingen af udbringningsarealerne i opland til natura 2000 område, der er overbelastet med fosfor og dermed i fosforklasse 0. Der er derfor ingen restriktioner til fosfor udover de generelle harmoniregler.

Miljøstyrelsen har udarbejdet forslag til vejledende emissionsgrænseværdier for fosfor fra konventionel produktion af konsumæg. For dyretypen skrabeæg fremgår det at husdyrgødning ab lager maksimalt må være 26,1 kg P/DE ab lager, svarende til 36,5 kgP/ha ved 1,4 DE/ha. Haderslev Kommune stiller ift. BAT niveauet krav om, at ansøgningen for så vidt angår konsumhønerne overholder miljøstyrelsens emissionsgrænseværdi selv om de ikke er endeligt fastsat. Med den ansøgte drift, hvor der anvendes foderkorrektion overholdes BAT niveauet.

I ansøgningen er der anvendt korrektioner for fosforindhold i husdyrgødningen således opfyldes kravet til BAT. Fosforindholdet beregnes normalt efter normtal, beregningen kan imidlertid beregnes ud fra de faktiske produktionsforhold. Ved en såkaldt type 2 korrektion beregnes en korrektionsfaktor på baggrund af den aktuelle fodermængde, indhold af fosfor i foderet, protein procent i foderet samt kg tilvælst pr. høne. Korrektionsmetoden er beskrevet i Plantedirektoratets vejledning om gødsknings- og harmoniregler. Ud fra oplysningerne i ansøgningen opnås en type 2 korrektionsfaktor for hønsene på 0,658 til fosfor korrektion, jf. bilag 11.

Der er derfor sat vilkår til korrektionsfaktoren for samtlige husdyr i den pågældende dyregruppe (høns) på hele bedriften. Der er endvidere sat krav til dokumentationen af type 2 korrektionen.

Ud fra oplysningerne om den anvendte mængde husdyrgødning ved nu-drift og ansøgt drift samt oplysninger om P-klasser for det ansøgte udbringingsareal er det beregnet, at beskyttelsesniveauet for fosfor er overholdt.

I ansøgt drift udsprede der 36,5 kg P/ha og der fra føres 21,5 kg P/ha hvilket giver et gennemsnitlig fosforoverskud på alle arealer på 15,4 kg P/ha.

Afskæringskravet (det maksimale fosforoverskud) er beregnet til 22,5 kg P/ha/år, bedriftens fosforoverskud skal derfor være mindre end 22,5 kg P pr ha pr. år beregnet efter vejledningens retningslinjer. Afskæringskravet er dermed overholdt og der udbringes -379,1 kg P/år mindre end afskæringskravet. Fosforoverskuddet beregnes ud fra det aktuelle standardsædskifte og den deraf beregnede normoptagelse af fosfor og tilførslen af fosfor fra husdyrgødning og anden organisk gødning.

I henhold til fosforberegningen i ansøgningssystemet for det ansøgte projekt er fosforoverskuddet beregnet til 15,4 kg P/ha/år svarende til en samlet fosformængde på 824,8 kg P/år på bedriftens arealer.

Vurdering

Haderslev kommune vurderer på baggrund af det ansøgte projekt, beregningerne incl. foderkorrektio n, forekomsten af risikoarealer, samt det faktum at der ikke er skrånende arealer >6 grader ned til vandløb, at der i den konkrete sag ikke er forhold, som kan begrunde at der skal stilles yderligere vilkår ift. til beskyttelsesniveauet til udvaskning af fosfor til vandmiljøet. Indtil der foreligger endelige vandplaner for området vil dette beskyttelsesniveau være tilstrækkeligt til, at der ikke sker en væsentlig negativ påvirkning af vandområderne indenfor Natura 2000-området.

Der er stillet yderligere krav til fosforoverskuddet for det ansøgte projekt udover de generelle harmoniregler, ved at sætte krav til foderkorrektio n af for at minimere husdyrgødningens indhold af fosfor, jf. Høringsudkastet til Miljøstyrelsens Vejledende emissionsgrænseværdier.

- Internationale naturbeskyttelsesområder - vandområder

Fuglebeskyttelsesdirektivet fra 1979 og habitatdirektivet fra 1992 indeholder fælles EU-regler for naturbeskyttelse. Direktiverne pålægger bl.a. medlemslandene at udpege og beskytte levesteder og rasteområder for fugle og beskytte truede naturtyper og plante- og dyrearter, hhv. fuglebeskyttelses- og habitatområder (samlet betegnet som internationale naturbeskyttelsesområder eller Natura2000-områder).

Direktiverne fastsætter et overordnet mål for at sikre eller genoprette en gunstig bevaringsstatus for naturtyper, dyre- og plantearter. Danmark er forpligtet til at sikre, at der ikke sker en forringelse af status i de udpegede områder og til at iværksætte, hvad der er nødvendigt for at opnå de fastsatte mål.

- EF-fuglebeskyttelsesområderne er områder, der har til formål at beskytte og forbedre levevilkårene for de vilde fuglearter i EU.
- Ramsarområder er vådområder med rigt fugleliv og så mange vandfugle, at de har international betydning. Områderne er indeholdt i EF-fuglebeskyttelsesområderne.
- EF-habitatområder er områder, der er udpeget på baggrund af naturtyper og arter, som er af betydning for EU.

Tilladelser til aktiviteter i eller udenfor internationale naturbeskyttelsesområder må ikke kunne forringe områdets naturtyper og levestederne for arterne eller medføre forstyrrelser, der har betydelige konsekvenser for de arter, området er udpeget for. I Ramsarområder skal beskyttelsen af områderne tillige fremmes.

Derfor er Haderslev Kommune internationalt forpligtet til at beskytte og bevare plante- og dyrearter, levesteder for plante- og dyrearter, samt naturtyper af international værdi. Udpegningsgrundlag opdateres som udgangspunkt hvert 6. år og kan ses på www.blst.dk.

På baggrund af DMU's analyse har Miljøstyrelsen⁹ opstillet følgende afskæringskriterier for, hvornår et projekt ikke kan medføre en skadevirkning på overfladevande som følge af nitratudvaskningen, herunder Natura 2000-områder og på levesteder og yngle- og rastepladser for beskyttede arter:

Pkt. 1A: Dyretrykket i det aktuelle opland, må ikke have været stigende siden 1. januar 2007,

Pkt. 1B: eventuelle andre kilder til nitratudvaskning end husdyrproduktionen, der har givet anledning til en øget nitratudvaskning fra det aktuelle opland siden 1. januar 2007 skal inddrages i vurderingen på en sådan måde, at en eventuel øget nitratudvaskning fra andre kilder end husdyrproduktionen skal medføre et krav om reduktion af det samlede dyretryk i det aktuelle opland med tilsvarende effekt på nitratudvaskningen,

Pkt. 1C: gennemførte initiativer, som reducerer nitratudvaskningen fra det aktuelle opland, må ikke anvendes til at tillade et øget dyretryk i det aktuelle opland, samt

Pkt. 2A: nitratudvaskningen fra det samlede husdyrbrug, der ansøges om, må ikke udgøre 5 pct. eller mere af den samlede nitratudvaskning til det aktuelle område, dog

Pkt. 2B: må nitratudvaskningen fra det samlede husdyrbrug, der ansøges om, ikke udgøre 1 pct. eller mere af den samlede nitratudvaskning, hvis udvaskningen sker til et vandområde, der er karakteriseret som et lukket bassin og/eller er meget lidt eutrofieret.

Med de ovennævnte afskæringskriterier vurderes efter **pkt. 1A - 1C:**

Om det ansøgte i kumulation med andre planer og projekter vil kunne have en skadevirkning. Er husdyrtrykket således konstant eller stigende i det aktuelle opland, og beregninger viser, at det ansøgte herefter vil øge kvælstofudvaskningen, uanset, at den enkelte ansøgning overholder det fastlagte beskyttelsesniveau for nitratudvaskningen til overfladevande, vil det ansøgte medføre en øget udvaskning. Det vil i givet fald betyde, at det ansøgte i kumulation med andre husdyrbrug vil have en skadevirkning.

Om der er andre kilder til nitratudvaskningen i det aktuelle opland end husdyrproduktionen, som har medført en øget nitratudvaskning vil det betyde, at det ansøgte i kumulation med andre kilder vil have en skadevirkning.

Endelig indgår i vurderingen, at gennemførte initiativer, fx etablering af vådområder med henblik på at gennemføre vandplanlægningen efter miljømålsloven og opnå gunstig bevaringsstatus/god økologisk tilstand for det aktuelle vandområde, ikke må neutraliseres gennem tilladelser og godkendelser af husdyrbrug.

Og med de ovennævnte afskæringskriterier vurderes efter **pkt. 2A / pkt. 2B:**

Om det ansøgte i sig selv vil kunne have en skadevirkning. Er det således vurderet under pkt. 1, at den samlede nitratudvaskning til det aktuelle område har været stagnerende eller faldende siden 1. januar 2007 vurderes det, om det ansøgte i sig selv vil udgøre 5 pct. / 1 pct. eller mere af den samlede nitratudvaskning til det pågældende vandområde. Udgør det ansøgte 5 pct. / 1 pct. vil det ansøgte en skadevirkning.

Afskæringskriterierne udelukker ikke, at en ansøgning, der vil medføre at den pågældende husdyrproduktion får en øget andel af nitratudvaskningen af den samlede nitratudvaskning fra et opland, kan vurderes ikke at have en skadevirkning. Men afskæringskriterierne udelukker, at der godkendes husdyrproduktioner, der er hindrende for, at miljømålene kan opfyldes i overensstemmelse med direktivforpligtelserne.

En vigtig forudsætning for, at beskyttelsesniveauet er tilstrækkeligt, er, at den samlede husdyrproduktion i Danmark som nævnt ikke kan forventes at stige, men vil blive samlet på større, men færre husdyrbrug. Givet dette, vil der for hvert projekt, der realiseres, blive nedlagt en eller flere produktioner, svarende til projektets omfang. Med det foreliggende beskyttelsesniveau betyder det, at der samlet i et område områder der afvander til nitratfølsomme vandområder sker en nedbringelse af nitratudvaskning set over tid i takt med at husdyrbrug godkendes.

Beskyttelsesniveauet tager ikke højde for, at strukturudviklingen ikke nødvendigvis sker ensartet i hele landet. I nogle oplande kan der således godt foregå en udvikling, hvor der etableres og udvides husdyrbrug, der overstiger kapaciteten af de brug, der nedlægges, og som bevirker, at husdyrtrykket stiger i det aktuelle opland, mens der i andre oplande ikke realiseres projekter, der modsvares af brug, der nedlægges.

I forbindelse med den konkrete vurdering af ansøgninger efter husdyrgodkendelsesloven, er det derfor vigtigt, at vurdere, om den miljøforbedring, der er forudsat realiseret gennem godkendelser af husdyrbrug, finder sted, eller forsvinder som følge af en intensivering i husdyrproduktionen samlet set i det aktuelle opland. Og på den baggrund, afgøre om, det er nødvendigt at stille krav, der er mere skærpede end det fastlagte beskyttelsesniveau.

Beskrivelse

Hverken ejendommen eller de ansøgte udbringningsarealer ligger indenfor områder, der er udpeget som internationale naturbeskyttelsesområder.

Der er ca. 3,7 km fra udbringningsarealerne og 4,2 km fra ejendommen til nærmeste Natura 2000 område, EF-habitatområde nr. 81 "Pamhule skov og Stevning Dam". Arealerne afvander ikke til dette område. Derfor behandles evt. påvirkninger på området i afsnittet om "Natur, Internationale naturbeskyttelsesområder – tørrestrisk natur"

Udbringningsarealerne er beliggende i oplandet til Vadehavet og afvander via Ribe Å til Vadehavet (delopland Knude Dyb), som er udpeget til internationalt naturbeskyttelsesområde (Habitatområde: 78). Jf. bilag 12 for beskrivelse af Vadehavet samt redegørelse for udpegningsgrundlag.

Det aktuelle delopland i Vadehavet - Knude Dyb - er på 145.300 ha (Udkast Vandplan 1.10 tabel 2.1.4) og der er en opgjort tilførsel af kvælstof på 3.018 ton N/år (landbrug + baggrundsbidrag) jf. oplysninger fra Miljøcenter Ribe til Miljøklagenævnet i afgørelse 130-00166 side 9.

Udvaskning af næringsstoffer vil primært påvirke de arter og naturtyper, hvis bevaringsstatus er afhængig af det marine miljø.

Ifølge basisanalysen (Vanddistrikt 55) for Natura 2000 området "Vadehavet" er de væsentligste aktuelle trusler mod naturtyperne og arterne i området bl.a. næringsstofbelastning (både af havmiljøet og på land). I basisanalysen vurderes det, at målsætningen om, at Vadehavet skal være et "ikke næringsstofbelastet område" ikke vil være opfyldt for hverken de hollandske, de tyske eller de danske delområder af Vadehavet på grund af de høje kvælstofkoncentrationer. Tilførslen af kvælstof fra det danske opland er domineret af udvaskning fra landbrugsarealer.

Udvaskningsberegninger lavet med baggrund i tal fra ansøgningssystemet er oplistet i nedenstående skema:

	nudrift	ansøgt	forskel
udvaskning fra rodzonen kg N/ha	88,1	83,9	-4,2
Udvaskning fra rodzonen kg N/år (53,56 ha)	4.718,63	4493,6	-225,03
Udvaskning til vandområde kg N/år (ud fra red. Potentiale(63))	1745,89	1662,63	-83,26

Det fremgår at udvaskningen reduceres i ansøgt drift i forhold til nudrift situationen. En del af det udvaskede kvælstof vil blive omsat på vejen mod vandområdet. Størrelsen af omsætningen afhænger af jordens reduktionspotentiale.

Udbringningsarealerne ligger i et område hvor reduktionspotentialet er mellem 51-75 % ifølge reduktionspotentiale kort fra Danmarks Miljøundersøgelser. Det betyder, at mellem 51 % og 75 % af kvælstoffet der udvaskes fra rodzonen, vil være omsat til frit kvælstof, inden det når fra arealerne til Vadehavet. Der er derfor regnet med et gennemsnitlig reduktionspotentiale på 63 %. Ved anvendelse af de centrale retningslinjer fra Miljøstyrelsen, vil gennemsnits udvaskningen derfor være at 37 % af den udvaskede kvælstof føres til vandområdet, dvs. af der udvaskningen til vandområdet er beregnet ud fra en gennemsnitlig udvaskning på 37%.

Udspretningsarealerne (53,56 ha) i Vadehavets delopland Knude Dyb udgør 0,04 procent af det totale delopland til Knude Dyb og ansøgers gennemsnitlige udvaskning af kvælstof (1.662,63 kg N pr. år) udgør 0,06 procent af den samlede udledning fra åbent land på 3.018 tons N pr. år af fra oplandet til Knude Dyb i Vadehavet landbrug + natur bidrag).

Den gennemsnitlige kvælstofudvaskning fra arealer i Danmark er af Miljøministeriet estimeret til 60 kg N pr. ha pr. år, hvoraf en eventuel anvendelse af husdyrgødning normalt kan påvirke udvaskningen med maks. 10 kg N pr. ha pr. år. Der sker herudover en tilførsel af kvælstof fra andre kilder i oplandet end landbrugsdrift.

Hvis man opgør udledningen stammende fra husdyrgødningsbidraget på denne ejendom, dvs. det øgede bidrag fra husdyrgødningen ift. gødningsniveau til en optimal planteproduktion på ejendommens arealer, kan den husdyrgødningsbetingede merudvaskning af nitrat vurderes ift. den samlede udledning fra deloplandet til det Internationale naturområde.

If. notatet fra Miljøstyrelsen har kommunen ikke på nuværende tidspunkt oplysninger om dyrket areal i oplandet. Derfor er oplysninger fra vandplanen om opgjort udledning fra oplandet anvendt i stedet.

Natura 2000 område N89 Vadehavet – delopland Knude Dyb	
Opland til Natura 2000 området, ha (Udkast til Vandplan Hovedopland 1.10 Vadehavet – tabel 2.1.4)	145.300
Bidrag fra landbrug delopland Knude Dyb, tons N (Oplysninger fra MKN afgørelse 130-00166 s. 9)	2.273
Naturligt baggrundsbidrag delopland Knude Dyb, tons N (oplysninger fra MKN afgørelse 130-00166 s. 9)	745
Udvaskning i alt fra delopland til Knude Dyb, åbent land, tons N/år	3.018
Tøndervej 10, 6500 Vojens – skemanummer 12265	
Reduktionspotentiale arealer (jf. nitratklassekortlægningen), pct.	(51-75 %) middel 63
Areal til udspredning i alt, ha	53,56
Udvaskning fra rodzonen, husdyrgødning, kg N/ha/år (værdi for 83,9 kg N/ha ansøgt – værdi 78,6 for kg N/ha nudrift uden husdyrgødning beregnet i Farm-N) *	5,3
Samlede påvirkning, husdyrgødning til Natura 2000 området, kg N/år ((1-0,63) x 5,3 x 53,56)	105,03
Ansøgt kvælstofbidrag ift. samlet kvælstofbidrag fra deloplandet til Natura 2000 området, pct. ((105,03/ 3.018.000) x 100)**	0,003

*Denne udregning er foretaget i Farm N, her udregnes forskellen i nitratudvaskningen fra henholdsvis brugen af husdyrgødning og udelukkende anvendelse af kunstgødning på husdyrbrugets udspretningsarealer.

**Udspretningsarealernes "merudvaskning" af nitrat sættes i forhold til hele deloplandet til vandområdet. Derved fremkommer udbringningsarealernes andel af den samlede nitratudvaskning fra deloplandet.

Husdyrbestanden og dyretrykket i oplandet til Vadehavet forventes, på grund af reglerne om at der skal anvendes et givet udbringningsareal til en given husdyrproduktion, ikke at stige i takt med at der gives tilladelser og godkendelser, jf. nedenstående afsnit om "Kumulativ effekt".

Vurdering af om det ansøgte projekt i sig selv vil kunne have en skadevirkning (2A og 2B)

Trusselsvurdering for naturtyper og arter på udpegningsgrundlagene i det Internationale Naturbeskyttelsesområde Vadehavet er i basisanalysen bl.a. anført til udledning af næringsstoffer og øget eutrofiering. Den husdyrgødningsbetingede til Vadehavet udgør ca. 0,003 procent af den samlede nitratudvaskning (landbrug og naturbidrag) fra deloplandet til Knude Dyb i Vadehavet. Det fremgår af afskæringskriterierne 2A, at et husdyrbrug der maksimalt udgør 5 procent (2B - 1 % hvis lukket bassin og/eller meget lidt eutrofieret hvilket ikke er tilfældet i dette opland) af den samlede udvaskning fra samtlige arealer i oplandet, ikke alene på den baggrund, kan siges, i sig selv kan påvirke Natura 2000-området væsentligt. Da dette ikke vil give en påviselig ændring af sigtedybden eller effekt af nitratkoncentrationen.

Nitratudvaskningen fra husdyrbrugets udbringningsarealer vurderes på den baggrund ikke at kunne påvirke Natura 2000 vandområderne væsentligt. Derudover er udbringningsarealernes størrelse, i forhold til det samlede delopland til Knude Dyb, meget lille og det vurderes, at nitratudvaskning fra det ansøgte projekt i sig selv ikke kan påvirke arter og naturtyper på udpegningsgrundlagene i de berørte internationale naturbeskyttelsesområder væsentligt.

Det er endvidere vurderet, at arealerne er beliggende i robuste områder, der har en stor reduktionskapacitet for kvælstof og fortrinsvist udenfor risikoarealer ift. fosforafstrømning. Da alle arealer ligger i nitratklasse 0, samt at der er en mindrebekymring af N ift. førdrift be-

regnet efter ansøgningssystemets beregningsmetoder vurderes det at være tilstrækkelig til at sikre, at de gældende mål for vandområderne kan opfyldes.

Afskæringskriteriet for udvaskning af nitrat til overfladevand på 5 % af den samlede nitratudvaskning fra deloplandet til Knude Dyb er overholdt for det ansøgte projekt, da det ansøgte projekts samlede husdyrgødningsbetingede kvælstofbidrag til Vadehavet udgør 0,003 procent af den samlede udledning på 3.018 tons N pr. år fra det samlede dyrkede areal og det naturlige baggrundsbidrag i deloplandet til Knude Dyb. Herved er nitratkoncentrationen for det ansøgte projekt beregnet til at udgøre mindre end 5 procent af den samlede nitratudvaskning til Knude Dyb i Vadehavet, hvorved det vurderes, at udvaskningen af kvælstof fra det ansøgte projekt ikke vil give en påviselig ændring af sigtedybden eller effekt af nitratkoncentrationen i vandområdet N89 – Vadehavet. Til sammenligning er projektets samlede udledning incl. den husdyrgødningsbetingede udvaskning også under 5 % af udledningen til Knude Dyb, nemlig 0,06 %.

Haderslev Kommune finder ikke, at der ikke i den konkrete sag er særlige forhold, der kan begrunde en fravigelse af det generelle beskyttelsesniveau i forhold til udledningen af kvælstof til fjorden. Der er endvidere tale om en reduceret belastning ift. nudrift til Vadehavet.

"Vadehavet" er ikke udpeget som værende overbelastet med fosfor og udbringningsarealerne ligger derfor uden for fosforklasse. Der er som følge heraf ikke krav til fosforoverskud udover harmonikrævet. Der er dog jf. BAT krav til foderkorrektion ift. til minimering af fosforindholdet i husdyrgødningen. Der ligger ikke stærkt skrånende (>6 grader) udbringningsarealer op til vandløb og risikoen for overfladetab af fosfor fra udbringningsarealerne vurderes som værende ringe. Da arealerne ligger udenfor fosforklasse (ingen risikoarealer), krævet til fosforoverskud er overholdt og risikoen for overfladetab af fosfor er ringe, vurderer Haderslev Kommune at fosforudvaskningen fra ansøgte projekt ikke vil påvirke (Vadehavet) Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag væsentligt.

Haderslev Kommune vurderer at projektet ikke har væsentlig betydning for Vadehavets målsætning og integritet. Der er ingen stigning i udvaskningen men tværtimod et fald, og samtidig kan der ikke påvises en signifikant ændring i dyretrykket i oplandet til vandområdet i Haderslev Kommune, finder kommunen, at det ikke vil være aktuelt med yderligere kvælstof-beregninger, og at projektet ikke vil have negativ effekt på de arter og naturtyper, som indgår i udpegningsgrundlaget for de internationale naturbeskyttelsesområder, som Vadehavet omfatter.

Vurdering af kumulativ effekt (pkt. 1 A – 1 C)

I forhold til den kumulative effekt vurderes det, at bedriften ikke i sig selv kan påvirke fjordområderne, men i kumulation med de øvrige landbrug i oplandet kan der være en påvirkning.

Ud fra Haderslev Kommunes tilgængelige viden om dyretrykket samt andre kilder til nitratudvaskning i oplandet til internationale naturbeskyttelsesområder er det på nuværende tidspunkt ikke muligt for kommunen, at vurdere den kumulative effekt i et givent opland i henhold til retningslinjerne i vejledende notat om afskæringskriterier for udvaskning af nitrat til overfladevand ved vurdering af ansøgninger efter husdyrgodkendelsesloven – punkt 1A til 1C.

På den baggrund og ud fra kommunens nuværende tilgængelig viden i oplandet til internationale naturbeskyttelsesområder har Haderslev Kommune vurderet den kumulative i oplandet til Vadehavet.

Med hensyn til den kumulative effekt vurderer Haderslev Kommune, at husdyrlovens beskyttelsesniveau er tilstrækkeligt til at sikre overfladevand i Natura 2000-områder imod en væsentlig påvirkning fra det samlede opland. Husdyrlovens beskyttelsesniveau er baseret på den forudsætning, at det samlede husdyrtryk i oplandene ikke forøges væsentligt.

Ifølge den seneste opgørelse fra Conterra er husdyrtrykket i oplandet til Vadehavet status quo. Haderslev Kommune har ikke yderligere viden der kan ligges til grund for at stille vilkår, der rækker ud over husdyrlovens beskyttelsesniveau. I øvrigt afventer kommunen vand- og naturplanerne, som skal sikre, at overfladevand opnår en god tilstand, og at de truede naturtyper og arter opnår en gunstig bevaringsstatus.

Når den endelige handleplan til Vand- og Natura 2000 planerne foreligger, og de ekstra nødvendige undersøgelser er gennemført, kan Haderslev Kommune foretage en vurdering af, om det er nødvendigt at reducere markoverskuddet yderligere for at undgå at projektet er til skade for habitatområdet. Dette kan gøres ved, at kommunen tager projektet op til revurdering efter husdyrgodkendelseslovens § 40, og meddeler de nødvendige påbud om reduktion af næringsstofudledningen.

Jf. habitatbekendtgørelsen¹⁰ er det med baggrund i ovenstående vurderet, at udvidelsen ikke vil forringe områdets naturtyper og levestederne for arterne eller medføre forstyrrelser, der har betydelige konsekvenser for de arter som de internationale naturbeskyttelsesområder er udpeget på baggrund af. Kommunen har dermed vurderet, at projektet ikke vil påvirke Natura 2000-områderne væsentligt, og der er derfor ikke foretaget en nærmere konsekvensvurdering af projektets virkninger på Natura 2000-området under hensyn til bevaringsmålsætningen for det pågældende område. Vurderingen er lavet på baggrund af den viden og de beregningsmetoder kommunen har på området.

Natur

- Arealstatus

Ejendommen er beliggende i landzone og i område som i kommuneplanen er udpeget som værdifuldt landskab, det samme gælder for udspretningsarealerne. Der udføres kun erhvervs-mæssigt nødvendigt byggeri (gødningshus, Vintergarden og opdrætsstald) og det vurderes at ingen af ovennævnte udpegninger påvirkes af projektet. Arealer ligger i særlige værdifulde landbrugsområder og i områder hvor skovtilplantning er uønsket. Arealer mod Rybjerg sø er fredet. Jf. fredningen af 20 maj 1988 må der ikke foretages opfyldninger, planering eller afgravning af arealerne og der er bestemmelser vedr. sprøjtning og der må ikke foretages gødskning i en afstand af 50 meter fra Rybjerg sø. Mark 3 og 4 er derved omfattet af den 50 meter gødningsfri bræmme.

- Fredede områder

Arealerne 2, 3-2, 3, 4, 5 og 6 ligger i fredet område (Rybjerg og Vedsted søer med omgivelser) efter naturfredningslovens kapitel III af 23. juni 1986. Fredningen har til formål at sikre grundlaget for et rigt og varieret dyre- og planteliv i fredningsområdet samt sikre oprettholdelsen af de landskabelige, naturvidenskabelige og kulturhistoriske værdier i området. Fredningen skal særligt sikre Rybjerg og Vedsted søer som uforurenede, næringsfattige vådområder og sikre, at oldtidshøjene og Vedsted Kirke fortsat fremtræder fritliggende og markant i landskabet. Det fredede område skal bevares i dets nuværende tilstand – dette indebærer bl.a. at der ikke må foretages terrænændringer eller ændringer af den hidtidige anvendelse af arealerne, og der må ikke opføres yderligere bebyggelse eller foretages tilplantning. For landbrugsdrift har følgende betydning: Der må ikke foretages terrænændringer, der må ikke foretages tilplantning med træer og buske udenfor eksisterende haver, der må ikke plantes nye læhegn, der må ikke sprøjtes med insekt- og ukrudtsbekæmpelsesmidler hverken på udyrkede arealer eller på skovarealerne, der støder op til Rybjerg og Vedsted søer, eller inden for en afstand af 10 m fra disse søers bredde. Der må ikke udbringes husdyrgødning på arealer, der ligger inden for en afstand af 50 m fra Rybjerg og Vedsted søer. Dette sidste krav er opfyldt ved at udtage en del af areal 3-2, 3 og 4 i en 50 m bræmme ned mod Rybjerg Sø af udbringningsarealet. Derudover må kun hegnes med almindelige kreaturhegn, der ikke må være højere end 120 cm. Ud fra det ansøgte projekt er det vurderet, at almindelig landbrugsdrift efter de gældende kan fortsætte uden yderligere restriktioner på de fredede arealer.

- Biologiske spredningskorridorer

Spredningskorridorer er udpeget for at modvirke fragmenteringen af naturområder og forbedre spredningsmulighederne for den vilde flora og fauna. Afhængigt af særlige arters spredningsbehov, kan læhegn med 'fodpose', ekstensivt drevne landbrugsarealer samt etablering af vandhuller og dyrkningsfrie bræmmer langs vandløb medvirke til forbedring af særlige arters spredningsmuligheder i landskabet.

Der er en spredningskorridor på areal 2.

Det vurderes i dette tilfælde, at almindelig landbrugsdrift ikke vil påvirke den økologiske spredningskorridor.

- Beskyttede sten- og jorddiger

Ved sten- og jorddiger og lign. forstås menneskeskabte, linjeformede forhøjninger af sten, jord, græstørv, tang eller lignende materialer, som fungerer eller har fungeret som hegn og har eller har haft til formål at markere administrative, ejendoms- eller anvendelsesmæssige skel i landskabet. Digerne er vigtige elementer i kulturlandskabet, som både viser tidligere tiders arealudnyttelse, ejendoms- og administrationsforhold, fungerer som levesteder og spredningskorridorer for dyr og planter og bidrager til et afvekslende landskab, ofte med egnstypiske digestrukturer.

Der er beskyttede diger efter Museumslovens § 29a på ejendommens arealer – 13, 12 og 10. (Bilag 9). Digerne må ikke ændres eller fjernes uden kommunens tilladelse.

-Fredede fortidsminder

Idet der er gravhøje på eller ved udspretningsarealerne (areal 10, 11 og 1-0), gøres opmærksom på, at der i henhold til § 29f i Museumsloven ikke må foretages jordbehandling, gødes eller plantes (herunder også juletræer og lignende) på gravhøje og inden for en afstand af 2 m fra dem. Jf. § 18 i Lov om naturbeskyttelse må der endvidere ikke etableres ny beplantning eller foretages lignende ændring i tilstanden af arealet inden for 100 meters afstand fra gravhøje, medmindre Kommunen meddeler dispensation hertil.

- Beskyttede naturtyper

På det vedlagte kort (bilag 8 og 9) er angivet, hvilke naturtyper der ved ejendommen og ved ejendommens arealer er registreret efter § 3 i Lov om naturbeskyttelse, og hvilke af disse der jf. kommunen er udpeget efter § 7 i husdyrgodkendelsesloven (bilag 5).

Nærmeste § 3 naturareal der er udpeget jf. § 7 i husdyrgodkendelsesloven:

- 280 m vest for nærmeste stald ligger et overdrev > 10 ha.
- 450 m øst for nærmeste stald ligger en lobellesø.
- 930 m syd for nærmeste stald ligger en højmosé.

De nærmeste § 3 naturarealer inden for 1000 m i forhold til ejendommen er (se bilag 8):

- 800 m nord for nærmeste stald ligger en § 3 eng (ifølge GIS-lag), men er § 3 mose.
- 650 m østnordøst for nærmeste stald ligger et § 3 overdrev.
- 350 m sydøst for nærmeste stald ligger en § 3 mose.
- 860 m syd for nærmeste stald ligger en § 3 eng.

Naturområder (søer, vandløb, heder, moser og lignende, strandenge og strandsumpe, ferske enge og overdrev) der er beskyttede i henhold til § 3 i Lov om naturbeskyttelse må generelt ikke tilføres gødningsstoffer.

Ferske enge og overdrev må dog anvendes som før lovens ikrafttræden i 1992. Det vil sige at driften af arealerne ikke må intensiveres i forhold til årene før 1992. Dette indebærer bl.a. at de 2 naturtyper højt må tilføres samme mængde gødning som i perioden op til 1992. Naturenge og overdrev vil normalt slet ikke eller kun i beskedent omfang blive tilført gødningsstoffer. Kontakt evt. kommunen for uddybende information vedr. drift af beskyttede naturområder.

Der er ikke registreret § 3 naturtyper indenfor udbringningsarealet.

På baggrund af ansøgningen vurderes udvidelsen ikke at indebære væsentlige ændringer i markdriften. Markdrift i form af omlægning, gødsning, behandling med plantebeskyttelsesmidler og andre jordbrugsaktiviteter antages derfor ikke at give anledning til øget påvirkning af områdets beskyttede naturtyper.

- Beskyttede naturtyper og ammoniakvilkår

Hovedreglen med den nye miljøgodkendelsesordning er, at der i kraft af den generelle reduktion af ammoniaktabet og etablering af bufferzoner omkring udpegede naturområder (§ 7 arealer), er taget det nødvendige hensyn til naturområder. På det vedlagte kort (bilag 5) er angivet, hvilke naturtyper der nær bedriften og udbringningsarealerne er registreret efter § 7.

Anlæg:

Ejendommen ligger delvis i bufferzone I i forhold til et § 7 areal, hvorfor der ikke må være en meremission fra anlægget.

Udvidelsen medfører en reduktion i ammoniakemission fra anlægget på ca. 2.181,49 kg N/år, således at den samlede emission bliver i alt på ca. 3.496,31 kg N/år.

Kravet om 15 % reduktion af NH₃ tab fra stald og lager er opfyldes ved at foretage korrektion af kvælstof-indhold i hønsegødning ud fra type 2 korrektioner.

Kvælstofindholdet beregnes normalt efter normal, beregningen kan imidlertid beregnes ud fra de faktiske produktionsforhold. Ved en såkaldt type 2 korrektion beregnes kvælstofindholdet ud fra de faktiske produktionsforhold på bedriften i forhold til foderforbrug og fodersammensætning samt ind- og afgangsvægt/alder eller ydelse. Ved anvendelse af type 2 korrektion dokumenteres der en mindre udskillelse af kvælstof i husdyrgødningen, hvilket igen medfører en mindre ammoniakemission. Korrektionsmetoden er beskrevet i Plantedirektoratets vejledning om gødsnings- og harmoniregler.

Der er derfor sat vilkår til korrektionsfaktoren (type 2-korrektion samtlige husdyr i den pågældende dyregruppe (høns) på hele bedriften. Indhold af råprotein i foderet, indgangsvægt/afgangsvægt samt at korrektion af kvælstofindhold i husdyrgødning beregnes ud fra standardforudsætninger for husdyr-gødningsproduktion med udgangspunkt i 2005/2006.

Type 2 korrektionen for det ansøgte er beregnet til 0,93 dvs. at der sker en korrektionen i forhold til ammoniakreduktionen.

Disse ændringer er en forudsætning for opfyldelse af kravene til reduktion af ammoniakemissionen og der er derfor også sat krav til disse forhold (type 2 korrektioner) og til dokumentation af dette.

Jf. Agro Techs rapport "Undersøgelse af lugt- og ammoniakemission samt mulig miljøteknologi til bur- og skrabægsstalde" reduceres ammoniakemissionen med 36 % ved den valgte stalddtype og udmugning 3 gange pr. uge.

- Kumulativ effekt

Når hele eller dele af et stald- eller opbevaringsanlæg på det ansøgte husdyrbrug ligger indenfor bufferzone I, må der ikke være en merbelastning af naturområdet beskyttet efter § 7. Dette er overholdt i den ansøgte drift jf. ovenfor, og det er beregnet, at der heller ikke er en merdeposition på de øvrige to § 7 arealer (jf. afsnittet om § 7 nedenfor), hvortil staldanlægget ligger i bufferzone II.

Da der er beregnet en reduktion af ammoniakdepositionen på alle tre § 7 naturarealer, er der ikke undersøgt for andre ejendomme med mere end 75 DE.

-Vurderinger på natur

Ammoniaktab fra stalde, lagre og i forbindelse med udbringning af husdyrgødning, er en af de væsentlige trusler mod næringsfattige naturtyper. Derfor vurderes der på disse næringsfattige naturområders tålegrænse i forhold til tilført kg kvælstof pr. år. Vurderingen sker næsten udelukkende på naturområder som skov, overdrev, hede, eng og mose. Begrundelsen herfor skal findes i, at danske søer generelt ikke er følsomme for deposition af kvælstof fra luftbåret kvælstof. Der findes dog et begrænset antal meget følsomme søer, lobeliesøer, der hører til den mest følsomme danske naturtype.

-§ 7 og § 3 naturarealer

Overdrevene henholdsvis vest og østnordøst for ejendommen (§ 7 og § 3 areal) har en tålegrænse på 15-25 kg N/ha/år. Lobeliesøen har en tålegrænse på mellem 5-10 kg N/ha/år. § 3 engen syd for ejendommen har en tålegrænse på 15-25 kg N/ha/år. Moserne henholdsvis nord (registreret som § 3 eng), sydøst og syd for ejendommen har en tålegrænse med hensyn til kvælstofdeposition på 10-25 kg N/ha/år¹¹.

De nævnte naturtyper findes naturligt under næringsfattige forhold, og er dermed følsomme overfor en forøgelse i kvælstofdepositionen. Tålegrænsen for områderne afhænger af typen. Baggrundsbelastningen for området er vurderet til ca.16 kg N/ha/år¹².

- § 7

Ammoniaktabet fra stalde og opbevaringslager bidrager til luftbåren N-belastning af området natur. Beskyttelsesniveauet jf. Husdyrgodkendelsesloven er overholdt, da der ikke er en merdeposition i de nærmeste 3 § 7 områder, hvor staldanlægget ligger delvis i bufferzone I til overdrevet vest for anlægget og i bufferzone II til lobeliesøen, Rygbjerg Sø, øst for anlægget og Abkær Mose, syd for anlægget.

Ammoniakdepositionen i de tre områder (overdrev 280 m vest, Rygbjerg Sø 450 m øst og Abkær Mose 930 m syd) er beregnet til:

§ 7 naturområde	Totaldeposition, kg N/ha/år	Merdeposition, kg N/ha/år
Overdrev 280 m vest for stald	1,5855	-0,99
Lobeliesø, Rygbjerg Sø, 450 m øst for stald	1,2015	-0,75
Mose, Abkær Mose, 930 m syd for stald	0,0747	-0,05

Overdrev 280 m vest for nærmeste stald:

Overdrevet er et kalkholdigt overdrev – en tidligere grusgrav – der er under tilgroning og domineret af høje urter. Naturtilstanden er vurderet at være ringe (august 2008), og der er fundet forholdsvis få positiv arter – blåhat, almindelig kælligetand og sildig gyldenris. Tålegrænsen er på den baggrund vurderet at ligge i den høje ende af intervallet 15-25 kg N/ha/år, og det er vurderet at ansøgte drift,

med en baggrundsbelastning på 16 kg N/ha/år og en reduktion i ammoniakdepositionen, ikke vil have en negativ effekt for naturområdet og dets plantesamfund.

Lobeliesø, Rygbjerg Sø, 450 m øst for nærmeste stald:

Rygbjerg Sø, der er målsat som "naturvidenskabeligt interesseområde" har som lobeliesø, med mange grundskudsplanter, en meget lav tålegrænse på under 10 kg N/ha/år, og tålegrænsen er med en baggrundsbelastning på 16 kg N/ha/år derfor allerede overskredet. Da der med ansøgte drift vil være en reduktion i ammoniakdepositionen på søen, er det vurderet, at der ikke vil være en negativ påvirkning af søens tilstand som følge af den ansøgte udvidelse.

Mose, Abkær Mose, 930 m syd for nærmeste stald:

Abkær Mose er besigtiget i den nordlige del i september 2005. Naturtypen i Abkær Mose er i det besigtigede område betegnet som "hængesæk", og mosen er vurderet at have en god naturtilstand med overvejende positivarter og indikatorarter i undersøgelsesfeltet – rundbladet soldug, smalbladet mangeløv, revling, smalbladet kæruld, tue-kæruld, blåtop, tranebær, og flere tørvemosser – brodspids-tørvemos, pjusket tørvemos og rød tørvemos. "Hængesæk" har en tålegrænse i intervallet 10-15 kg N/ha/år. Med en baggrundsbelastning på 16 kg N/ha/år er tålegrænsen derfor allerede overskredet. Med den ansøgte drift vil der være en reduktion i ammoniakdepositionen på mosen, og det er på den baggrund vurderet, at der ikke vil være en negativ påvirkning af mosens tilstand som følge af udvidelsen.

- § 3

Ammoniakdepositionen i de nærmeste § 3 naturområder (indenfor 1000 m af staldanlægget) er beregnet til:

§ 3 naturområde	Totaldeposition, kg N/ha/år	Merdeposition, kg N/ha/år
Mose v. Bansø, 350 m sydøst for stald	1,5633	-0,98
Mose (Vågemose), 880 m nordvest for stald	0,3816	-0,24
Mose, sydøstlige del af Vågemosen, 780 m nord for stald	0,2585	-0,16
Overdrev, 650 m østnordøst for stald	0,6155	-0,38
Eng, 860 m syd for stald	0,0761	-0,05

Mose 350 m sydøst for nærmeste stald:

Mosen omgiver Bansø og er ved besigtigelsen i august 2008 registreret som "hængesæk" med en høj naturtilstand. Hængesækken er domineret af tranebær og tørvemosser, og 35-40 % er tilgroet med vedplanter. Der er ingen afvanding, og der er en intakt og veludviklet fugtigbundsvegetation. De registrerede arter er primært surbundsarter og indikatorarter for naturtypen (mose og kær) – revling, rosmarinlyng, eng-rørhvene, eng-viol, almindelig brunelle, kær-dueurt, fløjlsgræs, dynd-padderok og vandnavle. "Hængesæk" har en tålegrænse i intervallet 10-15 kg N/ha/år, og denne hængesæk er vurderet at have en tålegrænse i det lavere område af intervallet. Med en baggrundsbelastning på 16 kg N/ha/år er tålegrænsen således allerede overskredet, men det vurderes på baggrund af en reduktion i ammoniakdepositionen på mosen, at der ikke vil være en negativ påvirkning af tilstanden, som følge af den ansøgte udvidelse.

Mose 880 m nordvest for stald:

Mosen (Vågemose) er besigtiget i august 2008 og er registreret som "mose og kær" med en moderat naturtilstand. Mosen, der har vandfyldte partier, er delvis tilgroet med birk, og der forekommer afvanding. Der er fundet arter, der fortrinsvis er hjemmehørende på kalkrig bund – gul iris (indikatorart), bittersød natskygge, almindelig skjolddrager og sværtevæld og andre indikatorarter – eng-forglemmegej, dynd-padderok og næb-star. Mosen er vurderet at have en tålegrænse i middelområdet af intervallet 15-25 kg N/ha/år, og med en baggrundsbelastning på 16 kg N/ha/år er det vurderet, at tålegrænsen ikke er overskredet med den ansøgte drift, hvor ammoniakdepositionen på mosen reduceres i forhold til nudriften.

Mose 780 m nord for stald:

Mosen, sydøstlige del af Vågemosen, er besigtiget i august 2008 og registreret som "Mose og kær" med en ringe naturtilstand. Af positivarter er fundet, kær galtetand, sump forglemmegej og musevikke. Mosen er vurderet at have en tålegrænse i den høje ende af intervallet 15-25 kg N/ha/år ud fra tilstanden, og med en baggrundsbelastning på 16 kg N/ha/år er det vurderet, at tålegrænsen ikke er overskredet med den ansøgte drift, hvor ammoniakdepositionen på mosen reduceres i forhold til nudriften.

Overdrev 650 m østnordøst for stald:

Overdrevet ligger umiddelbart nord for Rygbjerg Sø og er besigtiget i august 2008, hvor naturtilstanden er vurderet at være moderat. Overdrevet er tætgæsset på den skrånende del af arealet, og på den sydvendte del er der en del træer og buske. Der er fundet overvejende surbundsarter, og af positiv arter kan nævnes – håret høgeurt, liden klokke og knold-ranunkel. Overdrevet er vurderet at have en tålegrænse i middeiområdet af 10-20 kg N/ha og med en tålegrænse på 16 kg N/ha/år anses tålegrænsen ikke for overskredet med den ansøgte drift, hvor ammoniakdepositionen på overdrevet reduceres i forhold til nudriften, og overdrevet vil således ikke blive påvirket negativt.

Eng 860 m syd for stald:

Engen ligger lige nord for Abkær Mose og er besigtiget i 2005. Der er ikke fundet særlige indikatorarter eller positivarter, og engen er på den baggrund vurderet at have en tålegrænse i det højere område af 15-25 kg N/ha/år. Med baggrundsbelastningen på 16 kg N/ha/år og en reduktion i ammoniakdeposition i forhold til nudriften, er det vurderet, at den ansøgte drift ikke vil have en negativ effekt på engarealet.

Søer (ikke målsatte) indenfor 1000 m af anlægget:

Der er registreret 13 § 3 søer indenfor 1000 m af anlægget. De fleste af søerne/vandhullerne grænser op til, eller er omgivet af arealer i omdrift. På grund af denne beliggenhed er søerne/vandhullerne påvirket af eutrofiering stammende fra drift og udvaskning fra landbrugsarealerne. Der er på den baggrund ikke beregnet ammoniakdeposition på de forekommende § 3 søer, da det er vurderet at markbidraget ved almindelig udvaskning af kvælstof belaster søerne væsentligt mere end eutrofieringsbidraget fra ammoniakemission fra anlægget vil give anledning til. Nogle af § søerne ligger i eller i tilknytning til mosearealerne beskrevet ovenfor. For disse søer er vurderet, at der ikke vil være en negativ påvirkning som følge af udvidelsen, da ammoniakdepositionen i området er reduceret i forhold til nudriften.

Arealer:

Ammoniakpåvirkningen fra et udbringningsareal til et naturområde er i udpræget grad et lokalt fænomen.

I normale tilfælde er der påvirkninger på over 1 kg N/ha i op til ca. 20-30 meters afstand fra markkanten. Afstanden fra udbringningsarealet til naturområdet vil normalt betyde, at hvis der er over 100 meter, vil der ikke kunne konstateres en påvirkning på over 1 kg N/ha. Kun i de tilfælde, hvor udbringningsarealet er ca. 100 ha og derover, og naturarealet ligger øst for udbringningsarealet, vil der kunne konstateres værdier på omkring 1 kg N/ha.

Udbringning af flydende husdyrgødning på marker beliggende i en afstand på under 1000 meter fra et § 7 areal er omfattet af krav om nedfældning efter husdyrgødningsbekendtgørelsens¹³ §§ 24 og 38. På det vedlagte kort (bilag 5) er angivet, hvilke naturtyper der nær udbringningsarealerne er registreret efter § 7 og hvilke udbringningsarealer der ligger indenfor bufferzonen og derfor omfattes af krav om nedfældning. Fra 1. januar 2011 gælder kravet om nedfældning på alle arealer og ikke kun arealer beliggende indenfor bufferzonen.

Der udbringes kun dybstrøelse og fast gødning i ansøgte drift, og ingen af udbringningsarealerne er dermed omfattet af nedfældning.

-§ 7:

Alle ejendommens arealer ligger i bufferzoner til § 7 naturarealer, og areal 12 grænser op til § 7 overdrevet vest for staldanlægget. Da naturtilstanden på overdrevet er vurderet til "ringe", og da der ikke udbringes flydende husdyrgødning på arealet er det vurderet, at udbringning af husdyrgødning ikke vil påvirke overdrevet væsentligt, og der stilles ikke yderligere krav i forbindelse med udbringningen. Til beskyttelse af Rygbjerg Sø er der i fredningskendelsen jf. ovenfor, stillet krav om, at der ikke må udbringes husdyrgødning i en 50 m bræmme fra søen. På den baggrund er det vurderet, at udbringning af husdyrgødning på arealerne, der ligger i en afstand af 50 m fra søbredden, ikke vil påvirke Rygbjerg Sø væsentligt.

-§ 3:

Areal 3, 4, 5 og 6 grænser op til mosen omkring Bansø. I randzonen ud mod udbringningsarealerne er mosen under tilgroning, og på den baggrund, og da der udelukkende udbringes fast gødning og dybstrøelse, er det vurderet, at udbringningen ikke vil påvirke mosen væsentligt.

Alle øvrige udbringningsarealer ligger mellem 70 og 400 meter fra § 7 eller § 3 arealer, og da der udelukkende udbringes fast gødning og dybstrøelse, er det vurderet, at påvirkningen fra udbringning af husdyrgødning vil være mindre end 1 kg N/ha, og derfor ikke vil påvirke tilstanden af naturarealerne negativt, og der stilles ikke yderligere krav i forbindelse med udbringning af husdyrgødning.

- Internationale naturbeskyttelsesområder – terrestrisk natur

Ejendommens driftsbygninger ligger ca. 4,2 km sydvest for nærmeste punkt i Natura 2000 område "Pamhule Skov og Stevning Dam" – indeholdende Habitatområde nr. 81 og Fuglebeskyttelsesområde nr. 59.

I henhold til Habitatbekendtgørelsen § 7 (bek. nr 408 af 1. januar 2007, bek. om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter) skal der foretages en vurdering af, om projektet i sig selv, eller i forbindelse med andre planer og projekter, kan påvirke et Natura 2000-området væsentligt, som beskrevet i afsnit internationale naturbeskyttelsesområder.

Ingen af bedriftens arealer ligger inden for områder, der er udpeget som internationale naturbeskyttelsesområder, og der er 3,7 km fra nærmeste udbringningsareal til habitatområdet "Pamhule Skov og Stevning Dam".

Da ejendommen ikke er beliggende i eller omfatter arealer inden for internationale naturbeskyttelsesområder, vurderes ammoniakfordampning umiddelbart at være eneste potentielle påvirkning af de nævnte internationale naturbeskyttelsesområder.

Anlæg:

Habitatnaturtyper/arter:

Ammoniakdepositionen fra punktkilden på Natura 2000 område H81 og F59 er ikke målbar på grund af den store afstand til områderne.

På grund af afstanden er det vurderet, at ammoniakemissionen fra den ansøgte produktion ikke vil have en negativ betydning for det internationale naturområde (Pamhule Skov og Stevning Dam), og da ammoniakdepositionen aftager eksponentielt med afstanden fra punktkilden er det vurderet, at ammoniaktabet fra staldanlægget heller ikke vil bidrage til målbar belastning af andre internationale beskyttelsesområder, der ligger længere fra anlægget.

Arealer:

Alle arealer ligger mere end 3,7 km fra det nærmeste Natura 2000-område – H81 og F59, og ammoniakfordampning fra udbringning af husdyrgødning på udbringningsarealerne vurderes på grund af afstanden derfor, ikke at kunne påvirke området negativt.

Samlet vurderes det, at ammoniakfordampning som følge af det ansøgte projekt (anlæg og arealer) ikke vil forringe tilstanden af naturtyper og arter (jf. habitatbekendtgørelsen), der er udpegningsgrundlag for internationale naturbeskyttelsesområder.

Kommunen har dermed vurderet, at projektet ikke vil påvirke Internationale Naturbeskyttelsesområder væsentligt, og der er derfor ikke foretaget en nærmere konsekvensvurdering af projektets virkninger på Internationale Naturbeskyttelsesområder under hensyn til bevaringsmålsætningen for det pågældende område. Vurderingen er foretaget på baggrund af den viden, og de beregningsmetoder kommunen har på området.

Det vurderes ud fra de foreliggende data for området omkring husdyrbruget og ud fra gennemgang af luftfotoserier, at nærområdet omkring husdyrbruget ikke rummer næringsfattige naturtyper, der kan karakteriseres som EF-habitatnaturtyper.

Artsfredninger, rødlistearter og Bilag IV-arter

Bilag IV-arterne omfatter følgende arter: (i) pattedyr med arter af småflagermus, gnavere, rovdyr og hvaler, (ii) krybdyr med arter af skildpadder og markfirben, (iii) padder med arter af halepadder og springpadder, (iv) fisk med arten snæbel, (v) insekter med arter af biller, sommerfugle, og guldsmede, (vi) bløddyr med arten tykskallet malermusling, samt (vii) planter omfattende arterne enkelt månerude, vandranke, liden najade, fruesko, mygblomst, gul stenbræk og krybende sumpskærm.

Habitatdirektivets bilag IV-arter skal ydes streng beskyttelse overalt i deres naturlige udbredelsesområde, også uden for de udpegede habitatområder. Det indebærer for dyrearternes vedkommende blandt andet, at yngle- og rasteområde ikke må beskadiges eller ødelægges, og for planternes vedkommende blandt andet, at arterne ikke må indsamles, plukkes eller ødelægges.

På og umiddelbart op til husdyrbrugets arealer er kommunen ikke bekendt med forekomster af planter og dyr omfattet af artsfredning eller optaget på nationale eller regionale rødlistor eller bilag IV-arter.

En række dyr, som er omfattet af habitatdirektivets bilag IV, kan have levested, fødesøgningsområde eller sporadisk opholdssted på egnen omkring landbruget. På baggrund af "Faglig rapport fra DMU nr. 635, 2007, Håndbog om dyrearter på habitatdirektivets bilag IV" samt kommunens øvrige kendskab vurderes umiddelbart, at det kan være vandflagermus, dværgflagermus, langøret flagermus, sydflagermus, brun flagermus, skimmelflagermus, troldflagermus, pipistrellflagermus, birkemus, markfirben, spidssnudet frø, løgfrø, løvfrø, strandtudse, stor vandsalamander, marsvin og snæbel. Udvidelsen vurderes at have en neutral effekt for de nævnte arter.

I det følgende gennemgås kort de relevante arter, dvs. de arter, der findes i regionen.

I det følgende vurderes forekomsten af en række arter, hvor projektområdet ligger inden for eller i nærheden af artens naturlige udbredelsesområde. Der er ikke indberettet observationer til www.naturdata.dk om observationer om andre arter i projektområdet eller dets umiddelbare nærhed.

Flagermus: Følgende arter kan have yngle- og rasteområder i Haderslev Kommune:

Frynseflagermus (*Myotis nattereri*) er fundet i alle landsdele, men arten er ret sjælden. Den yngler i huse og hule træer og er ofte knyttet til løvtræsbevoksninger, hvor den søger føde langs hegn og skovkanter. Rasteområder er kældre, kassematter og kalkgruber.

Vandflagermus (*Myotis daubentonii*) er almindelig og udbredt i næsten hele landet med undtagelse af det vestligste Jylland. Arten er hovedsageligt fundet i det nordlige og østlige Jylland, og omkring Limfjorden. Arten er dog registreret på 5 lokaliteter i Sønderjyllands Amt, og det vides ikke om den findes i området omkring ejendommen. Arten søger føde over søer og vandhuller, og hviler og overvintret i træer med hulheder, revner eller sprækker, kalkminer og under stenbroer.

Dværgflagermus (*Pipistrellus pipistrellus*) er almindelig over hele landet med undtagelse af Bornholm, det vestlige Jylland og nogle mindre øer. Arten er fundet på flere lokaliteter i Sønderjylland. Dens yngle- og rasteområder er huse og hule træer i nærheden af løvskov.

Langøret flagermus (*Plecotus auritus*) er relativt almindelig over hele landet med undtagelse af det vestligste Jylland, vestligste Fyn og Lolland, Langeland og nogle mindre øer. Der er dog kun få observationer i Sydjylland, men flagermusen er svær at finde, så den kan være overset. Flagermusen holder oftast til i bygninger såsom lader og på kirkeloftet, og foretrækker afvekslende kulturlandskaber med gårde, haver, parker, alléer og små løvskove.

Sydflagermus (*Eptesicus serotinus*) er almindelig med undtagelse af Nordvestjylland og Nordøstsjælland. Sydflagermus har en tæt bestand i Sønderjylland, og det er sandsynligt, at arten findes i området. Flagermusen har udelukkende kvarter i bygninger året rundt og jager langs skovbryn, åbninger mellem træer og andre steder med mange insekter.

Brun flagermus (*Nyctalus noctul*) er relativt almindelig på øerne og i det østlige Jylland. Den er kendt fra enkeltobservationer på flere lokaliteter i det sydvestlige Jylland. Det er muligt, at der findes eksemplarer i området. Arten yngler og raster kun i gamle løvtræer. Den jager over åbent agerland, søer og over skov.

Skimmelflagermus (*Vespertilio murinus*) findes på spredte lokaliteter rundt om i landet, og er observeret enkelte gange omkring Haderslev. Artens yngleområde er menneskelig bebyggelse, og den ses ofte jage i lyset af store gadelamper som tiltrækker insekter. Rasteområder er ligeledes bygninger.

Troldflagermus (*Pipistrellus nathusii*) er observeret med spredte forekomster i det meste af landet, og herunder også i Haderslev Kommune. Dens yngleområder er huse og hule træer. Arten er stærkt tilknyttet ældre løvtræer, hvor den jager i de åbne rum under kronerne. Rasteområder er formentlig de samme som yngleområderne.

Pipistrellflagermus (*Pipistrellus pipistrellus*) findes især i løvskovrige egne, og er derfor særlig udbredt i Østjylland og Sønderjylland. Dens yngle- og rasteområder er huse og hule træer i nærheden af løvskov. Den er registreret flere gange i udkanten af Haderslev Kommune.

Samlet vurdering af påvirkningen af flagermus:

Projektområdet indgår i nogle arters fourageringsområder, men med baggrund i at arealerne er landbrugsjord i omdrift, og at arealerne er i omdrift i både før- og eftersituationen, hvorfor der ikke sker ændringer i arealanvendelsen, vurderes det, at der ikke vil være negative påvirkninger af den ansøgte drift.

Birkemus (*Sicista betulina*)

Arten er registreret mellem Spangså og Revsø skov samt ved Hammelev og Østerskov. Birkemusens sommeropholdssteder er naturområder med et tæt urtetal og i umiddelbar tilknytning til våd natur. Vinteropholdssteder er tørre naturområder som diger, overdrevs-skrænter og højtliggende hede- og plantageområder, dvs. områder som er karakteriseret ved at være relativt uforstyrrede. Birkemusen må således forventes at kunne forekomme på lokaliteter, hvor ovennævnte naturtyper grænser op til hinanden, og hvor der er rigelig føde i form af insekter.

Påvirkning af birkemusens yngle- og rasteområder

I birkemusens udbredelsesområde vil projekter som indebærer opdyrkning af tidligere udyrkede arealer kunne påvirke artens levesteder. Ligeledes vil projekter som påvirker sten- og jorddiger kunne påvirke artens yngle- og rasteområder.

I ansøgte projektområde er birkemus ikke registreret, og det er vurderet, at det ansøgte projekt ikke vil påvirke birkemusen negativt.

Markfirben (*Lacerta agilis*)

Arten findes udbredt i stort set hele landet. Markfirben yngler på en række forskellige typer af levesteder, som er kendetegnet ved, at de indeholder solvendte skrånninger med veldrænende, løse jordtyper og sparsom bevoksning, typisk lave urter eller et løst dække af græsser. Rasteområderne om vinteren skal være veldrænede og solvendte skrånninger. Markfirben bruger bl.a. sten- og jorddiger samt levende hegn som spredningskorridorer.

Påvirkning af markfirbens yngle- og rasteområder

Projekter som påvirker jord- og stendiger samt levende hegn kan påvirke artens levesteder. Ligeledes vil projekter der indebærer ændret arealanvendelse af egnede yngle- og rasteområder kunne påvirke arten. Inden for projektområdet ændres der ikke på arealanvendelsen, og det ansøgte projekt vurderes derfor, ikke at have en negativ effekt for arten.

Padde: Følgende arter kan have yngle- og rasteområder i Haderslev Kommune:

Spidssnudet frø (*Rana arvalis*) er udbredt i hele landet undtagen Bornholm, men er muligvis i tilbagegang i Sønderjylland. Dens foretrukne yngleområder er vandhuller, som indgår i sammenhængende naturområder, men arten er i stand til at yngle i næsten alle former for vådområder. Rasteområder er oftest på landjorden, og arten er afhængig af gode terrestriske, gerne fugtige levesteder nær ynglestedet.

Løgrø (*Pelobates fuscus*) forekommer i hele landet undtagen Fyn og Bornholm. Arten er truet og i tilbagegang. Dens foretrukne yngleområder er lysåbne vegetationsrige rene vandhuller og vådområder. Rasteområder er ofte bar jord eller sand, samt områder med lav vegetation, hvor arten har mulighed for at grave sig ned. Artens mobilitet er ringe, og den er derfor afhængig af et velfungerende netværk af vandhuller.

Løvfrø (*Hyla arborea*) er udbredt i den sydøstlige del af landet samt i området omkring Århus og Vejle. Arten er kortlagt i den "gamle" Haderslev Kommune og fundet på en lang række lokaliteter. Løvfrø yngler i lavvandede lysåbne vandhuller, hvoriblandt tidvise våde lavninger på afgræssede arealer er de mest optimale. Artens rasteområder er skovbryn, levende hegn og krat, hvor den opholder sig på mindre træer og buske.

Strandtudse (*Bufo calamita*) findes spredt langs kysten i Danmark, samt på en række indlandslokaliteter. Arten foretrækker at yngle i temporære, lysåbne, vandansamlinger som ofte er uden vegetation. Rasteområder er åbne arealer med ingen eller meget lav vegetation, f.eks. afgræssede enge og strandenge, men også dyrkede marker. Yngle- og rasteområder vil ofte ligge inden for samme område men kan, hvor der er egnede vandringsruter, ligge adskilt.

Stor vandsalamander (*Triturus cristatus*) er udbredt i det meste af Danmark. Den yngler i lysåbne vegetationsrige lavvandede vandhuller af varierende størrelse, men med rent vand. Vandhuller af dårligere kvalitet kan fungere som levesteder og rasteområder. Levesteder og rasteområder på land er oftest nær vandhullet og ofte knyttet til skov. Stor vandsalamander stiller større krav til vandkvaliteten end f.eks. løvfrø gør.

Påvirkning af paddernes yngle- og rasteområder

Ved projekter som har udbringningsarealer op til vand- og vådområder kan der ske en påvirkning af yngle- og rasteområder for bilag IV-padder. Lysåbne vandhuller er potentielle yngleområder for alle de nævnte padder mens mere tilgroede vandhuller ofte kan fungere som rasteområder. Da arealerne i projektområdet er landbrugsjord i omdrift, og arealerne er i omdrift i både før- og eftersituationen, hvorfor der ikke sker ændringer i arealanvendelsen. Vandhullerne i eller grænsende op til udbringningsarealerne skal være omgivet af dyrkningsfri bræmmer, målt fra vandhullets øverste kant (kronen).

Kommunen vurderer, at dyrknings-, gødnings- og sprøjtefri bræmmer – afhængigt af bredden – vil yde vandhullerne beskyttelse mod næringsstoffer tilført via overfladeafstrømning og sikre padderne skjul i den tid, yngelen forlader vandhullet. Derfor vurderes det, at gennemførelse af projektet ikke vil forringe livsbetingelserne væsentligt. Det skal bemærkes, at anlæggelse af dyrkningsfri bræmmer, oprensning af tilgroede vandhuller og fjernelse af buske og træer vil forbedre livsbetingelserne for arten. Bemærk: oprensning og andre fysiske forandringer kræver i henhold til naturbeskyttelseslovens § 3 tilladelse fra kommunen.

Bræmmer langs vandløb bruges af padder dels som spredningskorridorer og ledlinier mellem ynglesteder og dels som rasteområder udenfor yngletiden. Beskyttede vandløb skal derfor være omgivet af 2 meter udyrkede bræmmer for at sikre vandløbet som spredningskorridor og rasteområde for områdets padder og andre dyrearter.

Marsvin (*Phocoena phocoena*)

Arten forekommer i alle danske farvande og har levested i Vadehavet og Lillebælt. Der kendes ikke til specifikke yngle- og rasteområder for marsvin.

Påvirkning af marsvins yngle- og rasteområder

Der er kun ringe viden om, hvilke menneskeskabte forhold der påvirker marsvinet. Alle større ændringer og indgreb som påvirker havområder er potentielt skadelige for marsvinets levevis.

Snæbel (*Coregonus oxyrhyncus*)

Arten lever i vadehavsområdet og de tilstødende vandløb. Snæbel yngler i de nederste og mellemste dele af større vandløb. Gelså er op til Hjartrøpepeget som potentielt gydeområde for snæbel. Snæblens ynglesucces er afhængig af god vandkvalitet, grusbund og vintergrønne vandplanter. Yngelen tåler ikke saltvand før de er nået en vis størrelse, og er derfor afhængig af mindre søer og vinteroversvømmede områder som er indskudt i vandsystemet. Efter gydningen trækker snæblen ned i de nedre dele af vandløbene og Vadehavet.

Påvirkning af snæblens yngle- og rasteområder

Projekter som forringer vandkvaliteten i vandløb med forekomst af snæbel kan påvirke artens ynglesucces. Ligeledes vil projekter hvor der er særlig risiko for erosion til vandløb kunne påvirke arten. Projektet vurderes ikke at ville påvirke levevilkårene for snæbel negativt, såfremt vilkårene om sprøjte- og gødningsfri zone på 2 m omkring vandløbene overholdes.

Andre udvalgte arter tilknyttet vandhuller. Potentielt vil der kunne forekomme arter som grøn frø, lille vandsalamander og skrubtudse, der ikke er opført på Habitatdirektivets Bilag IV, men som er fredede herhjemme. For disse arter gælder de samme betragtninger, som nævnt under padderne ovenfor.

Det vurderes, at lovlig håndtering af husdyrgødning indenfor udspretningsområdet ikke vil have nogen negativ effekt på Bilag IV-arterne.

Det er vurderet at det ikke er nødvendigt at stille yderligere vilkår for at sikre ovennævnte arter.

Haderslev Kommune vurderer, at udvidelsen af bedriften ikke giver anledning til fastsættelse af specielle retningslinjer for naturbeskyttelse. Udvidelsen vurderes samlet ikke at være i strid med regionplan/kommuneplanens retningslinjer for naturbeskyttelse.

Haderslev Kommune har derfor samlet vurderet,

- at udvidelsen ikke væsentligt vil forringe tilstanden af beskyttede naturtyper såvel i som udenfor Internationale Naturbeskyttelsesområder, og
- at det på baggrund af den eksisterende viden om arternes udbredelse må antages, at udvidelsen ikke væsentligt vil forringe tilstand og levevilkår for truede plante- og dyrearter.¹⁴

Mangler i vurderingsgrundlaget

Miljøgodkendelsen og vurderingerne bygger på:

- Oplysninger, der er modtaget fra ansøger og dennes konsulent
- Kommunens egne oplysninger om områdets natur- og miljøforhold
- Områdets sårbarhed over for påvirkninger fra bedriften
- Regionplan/kommuneplanens målsætninger og retningslinjer, (Haderslev Kommuneplan 2009-2020)

Kommunen er opmærksom på, at vurderingen af bedriftens kumulative effekt på natur og miljø bygger på et utilstrækkeligt grundlag, men som er det for tiden bedst mulige. F.eks. foreligger ikke ajourførte oplysninger om dyreholdet i det betragtede område, herunder specielt ikke om nyere ændringer heraf, udvidelser eller nedlæggelser. Der arbejdes på en forbedret udveksling af data på nationalt plan.

Endvidere er kommunens egne mål og forudsætninger om sårbarhed, tålegrænser mv. under løbende revision. Desuden er både beregningsmetoder og modeller, der skal anvendes for at forudsige påvirkninger fra såvel denne bedrift som fra bedrifter i et givet område under ét, tilsvarende under opbygning.

Den kumulative påvirkning af områdets natur og miljø er ikke beregnet specifikt for udvidelsen af produktionen på ejendommen uden for bufferområderne. Dette skyldes at det nødvendige beregningsværktøj endnu ikke er udviklet, samt at muligheden for at sammenkøre data vedrørende husdyrproduktion fra andre ejendomme i et betragtet område ikke er til stede på en operationel måde.

Indtil disse ting er på plads, er det kommunens opfattelse, at der overordnet set for et givet område formentlig kun i begrænset omfang vil være tale om nettoudvidelser af husdyrproduktionen. Dette betyder generelt, at en udvidelse på en betragtet lokalitet i væsentligt omfang "modregnes" ved en reduktion på andre ejendomme, hvor produktionen nedlægges. Lokalt bliver der naturligvis tale om en forøgelse, men denne vil være indregnet og vurderet specifikt for udvidelsen.

For Haderslev Kommunes samlede vurdering af udvidelsen på Tøndervej 10 gælder, at der ikke er væsentlige mangler i de foreliggende oplysninger, og at alle afgørende miljø- og naturpåvirkninger indgår i vurderingen af dyreholdet.

Miljøteknisk beskrivelse

Følgende afsnit er baseret på oplysninger fra ansøger og angiver således, sammen med relevante kortbilag forudsætningerne for afgørelsen.

Oplysninger om ansøger og ejerforhold

Navn: Svend Erik Nielsen
Adresse: Tøndervej 10, 6500 Vojens
Telefon: 20220775
Mobil: 20220775
e-mail: sen-vojens@mail.dk

Beskrivelse af datoerne

Opstart af anlægsarbejder: -
Byggeri forventes afsluttet: -
Driftsstart staldanlæg: -

Tilbygning/ombygning og indsættelse af høns i stald 2,3 og 4 vil ske hen over vinteren og foråret 2011. De sidste høns sættes ind i april 2011.

Der er ikke konkrete planer endnu om hvornår stalden vil blive bygget da finansieringen ikke er på plads endnu. Så til den del ønskes så lang tidsfrist som muligt.

Til bedriften hører to ejendomme:

1. Tøndervej 10, 6500 Vojens, produktion af komsumæg.
2. Sønderhedevej 2, 6500 Vojens planteproduktion.

De eksisterende stalde med produktion af skrabeæg, forsynes med nyt inventar og fortsætter driften med produktion af skrabeæg og frilandsæg. Den nuværende staldetype er dybstrøelse med gødningskumme. Der er et ønske om at udskifte inventar i staldanlægget til et etagesystem. Udskiftning af inventar vil muliggøre at gødningen bringes ud af staldene kontinuerligt. I forbindelse med skift af inventar, skiftes gødningshåndtering. Det kræver derfor en ny lagerhåndtering, i fremtiden vil gødningen blive lagret i et gødningshus.

Udskiftning af inventar betyder, at husdyrgødningen hovedsageligt vil være fastgødning og derfor ikke må opbevares i markstak, som tilfældet med dybstrøelse. Derfor vil det være nødvendigt at bygge et gødningslager. Dybstrøelsen samt en del af den faste gødning afsættes til forarbejdning.

Forudsætning: Beregningerne er lavet ud fra en dødelighed på 5%, en tomgang på 2 uger, en produktionslængde på 80 uger og en hønevægt på 1,9 kg. Staldene kører produktionsmæssigt gennemsnitlig 20 uger forskudt for hinanden.

Harmoniarealbehov

Til 248,27 DE kræves der i alt et udbringningsareal på min 177,3 ha, ved udbringning af 1,4 DE/ha. Til ejendommen hører 53,56 ha, og der udbringes 75,21 DE svarende til et dyretryk på 1,4 DE/ha. Der afsættes 173,06 DE til biogasanlæg i Tyskland.

Generelle afstandskrav

Der er en række generelle afstandskrav i Husdyrgødningsbekendtgørelsen, som skal overholdes uanset lugtgener mv.

Afstandskrav til nabobeboelse Afstand fra produktion til naboer	15 DE – 100 DE	Flere end 100 DE
0-50 m	Er kun tilladt, hvis det ikke medfører øget forurening	
50 – 100 m	Ingen	Lokaliseringsgodkendelse fra kommunen, hvis nabo er ejendom uden landbrugspligt
Mere end 100 m	Ingen	Ingen

Afstandskrav til samlet bebyggelse, byzone, byudviklingsområde og sommerhusområde.

Afstand fra produktion til naboer	15 DE – 250/270/210 DE
0-50 m	Er kun tilladt, hvis det ikke medfører øget forurening
50 – 300 m	Lokaliseringsgodkendelse fra kommunen
Mere end 300 m	Ingen

Afstandskrav til øvrige enheder

	Afstandskrav
Til enkelt vandindvindingsanlæg	25 m
Til fælles vandindvindingsanlæg	50 m
Til vandløb (herunder dræn) og søer	15 m
Til offentlig vej og privat fællesvej	15 m
Til levnedsmiddelvirksomheder	25 m
Til beboelse på samme ejendom	15 m
Til naboskel	30 m

Ammoniak-fordampning og nedfald

Generelle krav

Ved udvidelser, nyetableringer og ændringer af miljøgodkendelsespligtige husdyrbrug, skal der for de ekstra dyreenheder samt dyreenheder i ændrede staldanlæg ske en reduktion i forhold til et reference-staldsystem. For fjerkræ skal der reduceres med 15 % i 2009.

Der benyttes et tiltag med hyppig udmugning for at begrænse ammoniakemissionen fra staldanlægget.

Nitrat til overflade- og grundvand

Området er klassificeret N-klasse 0.

Ejendommen er delvis beliggende i Nitratfølsomme indvindingsområde. Udspretningsarealer ligger også i både følsomt og ikke følsomt område. Beregninger i ansøgningssystemet viser at krav til nitrat i både overfladevand og grundvand er overholdt.

Fosfor til overfladevand

Udbringningen af fjerkrægødning forventes ikke at have et fosfortal på mere end 6. Jordprøver på ejendommen forventes at vise fosfortal mellem 4 til 6.

Erosionstruede arealer

Kortet viser terrænhældningen i området på 0-6 grader. Der er få områder med hældninger på 6-12 grader.

Gødningsproduktion og lager

Der produceres fast gødning, dybstrøelse og der afsættes gødning i hønsegården.

Lager

For at aftager kan udnytte fjerkrægødningen bedst muligt er det nødvendig med en kontinuerlig tilførsel. Det vil dog være sådan at der hentes hele læs for at minimere transportomkostningerne. Den typiske afsatte mængde er 30 tons/afhentning.

Lagerkapaciteten skal derfor kun svare til fast gødning fra 77 DE.

Husdyr, stald- & serviceanlæg	Produktion 100 århans	Husdyr årshøner	Produktion ton	Opbevaring ton	Afsætning ton
Konsumæg, etage m. bånd fast gødning	2,45	36520	894,74	267	627,74
Konsumæg, etage m. bånd dybstrøelse	0,48	36520	175,30	52	123,30
Høniker, konsum, gulvdrift	0,29	29250	84,83	0	84,83
Vaskevand	0,1	36520	36,52		0,00
Gødningshus, Fast gødning og dybstr	F.eks 12 * 15 * 2,5 m = 0,67 t/m ³			301	
Opsamlertank, vaskevand				25	
	Sum af lagerandele			1154,86	835,86
Opbevarings kapacitet gødning, Måneder				11,3	
Opbevarings kapacitet vand, Måneder				8,2	
Lagerandel				27,6	72,4

9 måneders lagerkapacitet er derfor overholdt. Opsamling til vaskevand tømmes efter behov på harmoniareal. Det er kun ved holdskifte at der bruges store mængder vand til vask, daglig vask af pakkerum mm. andrager skønsmæssig 50-100 l/dag.

Alternativer

Alternativ løsning:

Der kan etableres en anden type ægproduktion, det vil imidlertid kræve en godkendelse fra pakkeriet som aftager æggene. Som det ser ud lige nu er der kun mulighed for i begrænset omfang at skifte produktionsgren. Derfor er det ikke en reel mulighed. Eksisterende staldanlæg egner sig bedst til alternativt produktion, derfor er det denne produktionsform der ønskes at fortsætte med. Der er opbygget en del erfaring med denne type fjerkræ, hvilket ligeledes ønskes videreudviklet

O-alternativ

0 alternativet er at fortsætte driften som den er i dag. Det vil sige at bygningerne ikke udnyttes optimalt. Dertil kommer at afsætningen af æg bliver usikker, da der ikke leves op til KAT-reglerne om produktion af frilandsæg. Æggene vil ikke kunne eksporteres hvis ikke kravene overholdes.

Oplysninger om ejendommens placering

Bygningsbeskrivelse

Bygning Bilag 1	Type	Grundplan m ²	Bygningshøjde (m) til tagryg	Taghældning	Bygningsmaterialer og farve på facade	Bygningernes fremtidige anvendelse	Belysningsforhold, på facade og udenfor bygning/anlæg
1	Stuehus					stuehus	Facadelys i galven
2	Hønestald med etagestald og gødningsbånd (1.1.1.)	840+420	Ca. 6m	15	Grå eternit tag Væge i gule stålplader	Hønestald	Facadelys i galven
3-4	Hønestald med etagestald og gødningsbånd (1.1.2.)	1500+750	Ca.6	15	Grå eternit tag Væge i gule stålplader	Hønestald	Facadelys i galven
5	Værksted/lager	290		15	Grå eternit tag Væge i gule stålplader	Værksted/lager	Intet
6	Maskinlade	265	Ca. 7	15	Grå eternit tag Væge i gule stålplader	Maskinhus	Intet
7	Ny opdrætsstald, Hønnike, gulvdrift	750	Ca. 6	15	Grå eternit tag Væge i gule stålplader	Hønnike	Intet
8	Ny gødningshus	12*17 204			Grå eternit tag Væge i gule stålplader	Gødningsopbevaring	

Lokalisering og landskab

Husdyrbruget er placeret i landzone 147, 14 meter til enkelt beboelse, der ligger vest for staldanlægget. 1.622,95 meter vest for staldanlægget findes det nærmeste boligområde (byzone), Over Jerstal.

Landskabelige hensyn

Husdyrbrugets staldanlæg ligger udenfor fredninger, strand-klit-, sø-, å- og fortidsmindebeskyttelseslinjer. Og uden for kirke-, skov og vejbyggelinjer. ca. 100 meter sydvest for staldanlægget ligger der beskyttede diger.

Alle afstandskrav til vandforsyning og vej mv. i henhold til § 8 i Lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug, er overholdt.

Generelle afstandskrav	
	Faktisk afstand Fra nærmeste staldcentrum
Afstandsforhold fra ejendommen til nærmeste naboer (krav):	
Nærmeste nabo ift. udvidelse (krav 50 m) ^{*)} (korteste afstand fra stald med udvidelse)	130
Nærmeste nabo, uden landbrugspligt*	147
Byzone/Sommerhus*	1.622
Samlet bebyggelse i landzone*	597
Afstandsforhold fra nyetablerede staldbygning/opbevaringslager (krav)**)	
Ikke almene vandindvindingsanlæg (25 m)	Mere end 50 m fra ny byg- geri
Almene vandindvindingsanlæg (50 m)	Mere end 50 m
Vandløb (herunder dræn) og søer (15 m)	Mere end 500 m
Offentlig vej / privat fællesvej (15 m)	Mere end 400 m
Levnedsmiddelvirksomhed (25 m)	Mere end 25 m
Beboelse samme ejendom (15 m)	18 m
Naboskel (30 m)	33

*Afstandskravet beregnes af www.husdyrgodkendelse.dk

^{*)} Husdyrlovens § 6.

^{**)} Husdyrlovens § 8.

Landskabelige hensyn

Stuehuset ca. 150 m² med tilhørende garage 180 m², begge er fuldmurede i hvide mursten sten med rødt tegltag. Maskinhus 1 på ca. 350 m², indeholder kemikalierum og fyrrum med stokerfyr samt lager til alternativ brændsel. Maskinhus 2 på 300 m² med værksted og dieseltank. Begge maskinhuse er opført i hvide plader med grå eternittag. Komsumægproduktion foregår i stald 2,3 og 4. Produktionsbygningerne er forrum, servicenum og pakkerum på 248 m² placeret og er opført i hvide plader med grå eternittag. Komsumægproduktionen omfatter ca. 2.800 m². Siloanlæg til tørfoder består af 4 fritstående udendørs siloer placeret ved konsumægstalde, kapacitet ca 3*15 ton + 7,5 ton.

Der ønskes etableret en opdrætsstald på 750 m² netto. Stalden opføres i samme stil og med valg af materialer som eksisterende bygninger. Der ønskes opført et gødningshus på 150 m² til opbevaring af gødning der bruges på egne arealer, samt til samling af gødning til afsætning. Huset opføres i samme stil og med valg af materialer som eksisterende bygninger.

Der opføres en tilbygning til hønsesaldene. Udvidelsen er en "Vintergarden" der er et krav i forhold til afsætning til Tyskland. Der er tale om et snit på 7 meter bred tilbygning til stalden, som udføres i samme materialevalg som eksisterende stald. Taget er og udføres i eternit og siderne er beklædt med stålplader. I ansøgningsystemet er tilbygningen sat på som en del af stalden, da det forventes at hønsene vil udnytte "udestuen" på lige fod med den øvrige staldplads.

Ventilationsanlæggene i staldene ændres til vægafkast. Der etableres 2 afkast i hus 2 samt 3 afkast i hus 3 og 4. Ventilationsanlægget er frekvensstyret og reguleres ud fra temperatur, luftfugtighed og belægning. Dette vil også gøre sig gældende for ventilationen i opdrætsstalden.

Det udvidede produktionsanlæg på ejendommen Tøndervej 10, 6500 Vojens, er beliggende i det åbne land ca. 1.600 m. øst for Over Jerstal, som er den nærmeste by i området.

Lysforhold

Der er installeret lysstyring, således at lyset ikke er tændt unødigt. Der er desuden installeret lysdæmpning, hvorved effektforbruget reduceres yderligere. Staldene har lamper ved forrummets indgangsparti, samt større lys apparatur ved porte som kun anvendes ved ind- og udsætning af dyr. Der er ikke lys i staldene om natten og staldene er uden vinduer eller lysplader i taget.

Opbevaringskapacitet for dybstrøelse					
	Anlægsnummer, jf. ansøgningen	Opført	Sidst kontrolleret	Størrelse m ²	Lagerandel %
Gødningshus	1.1.5	Nyt	-	150	100
Kapacitet i alt					100

Årlig produktion af husdyrgødning af dybstrøelse og fast gødning

Der produceres årligt 259,6 ton fast gødning og 894,74 ton fast gødning samt 36,52 ton vaskevand fra rengøringen. Opbevaringskapaciteten kan beregnes til 11,3 mdr, mens opbevaring af rengøringsvand svare til 8,2 mdr. Der opbevares og anvendes ikke husdyrgødning fra andre ejendomme samt udsprede slam eller andet affald.

BAT-redegørelse-opbevaring

BREF dokumentet beskriver følgende opbevaringssystemer til fjerkrægødning
 -opbevaring i stalden under buranlæggene, med udmugning en gang om året.
 -opbevaring i åben mødding.

Der bygges et gødningshus med betongulve og betonvægge, hvorved ventilationen over gødningen minimeres. Fra gødningshuset leveres gødningen desuden til aftager. Der er ingen BAT-blade for denne opbevaringsform.

Anbefaling	Uddybning
Oplagring af husdyrgødning	
For gødningsstakke, der altid anbringes samme sted, enten i anlægget eller på marken, er det BAT at anvende <ul style="list-style-type: none"> - et betongulv med et opsamlingsystem og en beholder til afstrømningsvæske 	Gødningen anbringes i et lukket gødningshus. TS er mellem 30 – 40 %. Lagret tilføres gødning fra staldanlæg en til flere gange ugentlig. Opdræt: efter hvert hold.
For midlertidige gødningsstakke på marken er det BAT at anbringe stakke væk fra følsomme receptorer, såsom; <ul style="list-style-type: none"> - naboer - vandløb (inkl. markdræn) 	
En stabil beholder, der kan modstå mekaniske, termiske, samt kemiske påvirkninger	Gødningshuset er tæt og holdes lukket undtagen når der tilføres gødning fra stalden.
Beholderens bund og vægge er tætte og beskyttede mod tæring	
Lageret tømmes regelmæssigt af hensyn til eftersyn og vedligeholdelse, fortrinsvist hvert år	Gødningshuset tømmes regelmæssig, og der foretages fornøden inspektion og vedligeholdelse.
BAT er endvidere at dække beholderen ved at bruge et af følgende:	Gødningshuset er tæt, sider og bund er beregnet til at modstå påvirkningerne fra gødning.
Et fast låg, tag eller en teltstruktur	Gødningshuset er tæt, sider og tag er lukkede for at forhindre fordampning.

BAT-redegørelse udbringning

Bredspredt udbringning er bedste og eneste udbringningsform, når det handler om fjerkrægødning, og er derfor BAT.

Anbefaling	Uddybning
Udbringning af husdyrgødning	
Det er BAT at minimere emissionerne fra gødning til jord og grundvandet ved at afbalancere mængden af gødningen med afgrødens forventede krav	
Det er BAT at tage hensyn til de pågældende markers karakteristika, når der tilføres gødning på dem; dette gælder i særdeleshed jordbundsforholdene, jordtypen og arealets hældning, klimatiske forhold, nedbør og kunstvanding, jordens anvendelse og dyrkningsmetoder, herunder vekseldrift.	
Det er BAT at reducere forurening af vand ved navnlig at gøre alt det følgende:	
<ul style="list-style-type: none"> - ikke at tilføre gødning til stejlt hældende marker 	
<ul style="list-style-type: none"> - ikke at tilføre gødning på arealer, der støder op til vandløb (ved at efterlade et stykke jord ubehandlet) 	
<ul style="list-style-type: none"> - at sprede gødning så tæt så muligt før den maksimale afgrødevækst og optagelse af næringsstoffer finder sted 	
<ul style="list-style-type: none"> - ikke at tilføre gødning til jorden, når marken er vandmættet, oversvømmet, frossen eller snedækket 	
Det er BAT at håndtere spredningen af gødning således, at lugtgener mindskes på steder, hvor det er sandsynligt, at naboer kan berøres, ved navnlig at gøre alt det følgende:	
<ul style="list-style-type: none"> - at sprede gødning i løbet af dagen, når der er mindre sandsynlighed for at folk er hjemme samt at undgå weekender og helligdage 	
<ul style="list-style-type: none"> - at være opmærksom på vindretning i forhold til nabohusene 	

BAT for udbringningsteknik er beskrevet i referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion (BREF) som en række tiltag. En del af disse tiltag er omfattet af husdyrgødningsbekendtgørelsen og bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække, hvorfor det er et lovkrav at følge dem.

Tiltag:

- Minimere emissionerne fra gødning til jord og grundvandet ved at afbalancere mængden af gødning med afgrødens forventede krav.
- Der tages hensyn til de pågældende markers karakteristika, når der tilføres gødning på dem; dette gælder i særdeleshed jordbundsforholdene, jordtypen og arealets hældning, klimatiske forhold, nedbør og kunstvanding, jordens anvendelse og dyrkningsmetoder, herunder vekseldrift.
- Gødningen tilføres ikke til stejlt hældende marker.
- Gødningen tilføres ikke til arealer der støder op til vandløb (ved at efterlade et stykke jord ubehandlet, 2 meter bræmmer).
- Gødning skal spredes så tæt som muligt før den maksimale afgrødevækst og optagelse af næringsstoffer finder sted.
- Der må ikke tilføres gødning til jorden, når marken er vandmættet, oversvømmet, frossen eller snedækket.
- Gødning spredes i løbet af dagen, hvor det er mindre sandsynligt at folk er hjemme desuden undgås weekender og helligdage.

- Opmærksom på vindretning i forhold til nabohuse

Følgende er oplyst for virksomheden:

Ved hjælp af mark og gødningsplaner tilpasses mængden af gødning til den enkelte afgrødes forventede behov. Der tages blandt andet højde for jordbundstype, sædskifte, vanding, planternes udbytte og kvælstofudnyttelsen. Der køres ikke på vandmættet, oversvømmet eller snedækket arealer. Til vandløb holdes altid minimum 2 meter bræmmer. Ansøger vil derfor søge den mest optimale udbringningsteknik, placering i sædskiftet og benytte de mest optimale vejrforhold, for at minimere mængden af fordampet ammoniak mest muligt og udnytte mængden af næringsstoffer mest muligt. Bredspredning af hønsemøget er ifølge BREF den bedste metode til udbringning af fast husdyrgødning.

Harmoniregler

Landbrugsjord til rådighed	
	Ansøgt
Ejet	53,56
I alt	53,56

Harmoniarealet

Ejendommens produktion af husdyrgødning er på 248,27 DE og der fraføres 173,06 DE til aftager i Tyskland. Det giver en mængde på 75,21 DE til udbringning på ejendommens ejede arealer.

Der modtages ikke slam eller andet affald til udspredning på udbringningsarealet.

Bedriftens indretning og drift

Staldanlæg

Se oversigt over indretningen på bilag 1.

Staldopbygning og BAT-redegørelse for de enkelte staldafsnit se bilag 2.

Dyrehold og staldtype for ansøgt drift	Staldafsnit nr.	Gns. Vægt	Antal årsdyr	Stipladser	DE
Konsumægsstald, fritgående, Stald 1.1.1.	1.1.1.	1,2 kg	10.800	12.000	65,06
Konsumægsstald, fritgående høns, Stald 1.1.2	1.1.2	1,2 kg	26.500	28.480	159,64
Opdrætsstald, Stald 1.1.3	1.1.3		33.000	15.000	23,57
DE i fjerkræ i alt			70.300	55.480	248,27
DE i alt					248,27

Ejendommens husdyrhold skifter fra 108,43 DE skrabe høns til 224,7 DE frilandshøns, samt 23,57 DE i opdræt af høniker. Der anvendes bedste staldsystem til produktion af frilands- og skrabeæg: etagesystem med gødningsbånd, som er beskrevet i BREF. Gødningsbånd fjerner gødningen fra stalden løbende. Opdrætsstalden indrettes med etager og dybstrøelse.

Variation:

Producenten er underlagt rugeri, opdræts og pakkeriets planlægning for indsætning af høner og ægproduktions længde. Der kan der-

for forekomme variationer i antal producerede dyr/år. Antal DE og gødningsmængde varierer derfor også fra år til år. Gennemsnitsproduktionen tilstræbes at komme til at ligge på det ansøgte. Der er anslået en tomgangs periode mellem hvert hold på 2-4 uger, dette svarer til maksimal produktion. Der kan altså opstå situationer hvor tomgangsperioden forøges og dermed vil den årlige totalproduktion blive reduceret. Der kan forekomme mindre forskydninger i produktionen, så et års dyrehold overstiger det ansøgte.

Ventilation

Der anvendes frekvensstyret ventilation, som hindrer overventilering. Ventilationsanlægget er fuldautomatisk reguleret.

Udmugningssystem

Der anvendes gødningsbånd i produktionsanlægget, der bringer gødningen til gødningshuset.

Beskrivelse af rengøring og desinfektion

Der rengøres ikke konsekvent med vand, staldanlæg kan tørrengøres med trykluft. Evt. vil gødningsbånd og tværkanal blive vasket med koldt vand og det øvrige inventar tørrengjort. Rengøringen vil blive afsluttet med en desinfektion.

Management

Fjerkræproduktionen er kendetegnet ved meget højt styrings- og kontrolniveau. Der er styring af: foder, vand, klima og ventilation. Programmerne kører automatisk. Data fra produktionen logges automatisk i produktionsperioden og lagres elektronisk.

Anbefaling Management	Uddybning
Hyppig fjernelse af gødning fra staldanlæg.	I denne produktion fjernes gødningen fra stalden ca. en gang om ugen.
Daglige rutiner	Dyrene tilses dagligt ifølge reglerne i Bekendtgørelse 533 om beskyttelse af æglæggende høner. Foder, vand og klima i stald kontrolleres mindst en gang daglig. Ægindsamling foretages efter endt æglægning så flest mulige æg pakkes for korrekt opbevaring.
Ugentlige rutiner	Anlæggets drift kontrolleres, der opgøres produktionsdata.
Årlig gennemgang af alle rør og isolering, samt eventuel genisolering af disse, f.eks. erstatning af skumisolering	I forbindelse med holdskifte kontrolleres anlæg og inventar.
Årlig kontrol af vinduer, døre og andre mulige kuldebroer ud til, samt eventuel genisolering	I forbindelse med holdskifte kontrolleres bygninger indvendig og udvendig.

Egenkontrol

Det er egenkontrol i forhold til ægproduktion, foderforbrug, vandforbrug og dødelighed. Vand og foder logges automatisk og der foretages daglig registrering af døde dyr. Der føres lister over ind- og udsætninger af dyr på ejendommen.

- Der benyttes en staldtavle og logbog i tilknytning til produktionen. Daglig føres logbog over produktionsresultater, antal æg, vandforbrug, kølerumstemperatur.
- I logbog noteret uregelmæssigheder i forhold til driften; ex strømsvigt, kølerumssvigt mm
- Bedriften vil ved produktionens start deltage i et leverandør HACCP program. Dette omfatter, hygiejne, egenkontrol af kølerum, vedligehold af produktionsudstyr, indsamling af produktionsdata.
- Der bliver årligt udarbejdet gødnings- og sædskifteplaner/regnskaber.
- Der sker løbende vedligeholdelse af produktionsudstyr efter behov.

Ophør

Ved ophør af produktionen, hvor denne ikke overdrages til ny ejer, vil gødning og foderrester blive fjernet, og blive tilført harmoniareal. Stalde vil blive rengjort og desinficeret. Kemikalierester bortskaffes i overensstemmelse med det til enhver tid gældende regulativ for

farligt affald Haderslev Kommune. Restindholdet i olietank fjernes og tanke renses. Overjordiske olietanke fjernes, medens nedgrave- de anlæg enten afblændes eller fjernes.

Ændringer i ejerforhold af produktionen og ejendommen, som vil medføre overdragelse af ansvarlighed for driften og dyrene samt ved- ligholdelse af ejendommen, vil straks blive meddelt til tilsynsmyndigheden.

Redegørelse for mulige uheld

Umiddelbare risici for uheld i forbindelse med driften, der kan medføre en øget forurening, vil være: ventilationssvigt, forkerte foder- blandinger, uheld ved transport eller lagring af husdyrgødning.

Minimering af risiko for uheld

Der er etableret en alarm på ventilationsanlægget således, at der i forbindelse med driftsstop vil blive iværksat nødventilation i anlæg- gene. Indlægssedler bliver kontrolleret ved leveringen af foder, og ved driftsstop på foderanlægget bliver alarmen aktiveret. Det til- stræbes at opbevare, transportere og udsprede husdyrgødningen uden spild undervejs. Et eventuelt spild vil efterfølgende blive fjer- net.

Minimering af gene og forurening ved uheld

Forkert foder bliver udskiftet så snart, der er kendskab til fejlliverance. Ventilations- og foderanlægget vil blive tilset umiddelbart efter, at alarm for driftsstop er modtaget. Evt. spild af husdyrgødning bliver opsamlet og der gøres tiltag så videre spredning stoppes.

Foder

Ansøger oplyser, at foderets indhold af råprotein og totalfosfor er på niveau med BAT jf. referencedokumentet for bedst tilgængelige teknikker der vedrører intensiv fjerkræ og svineproduktion (BREF). Der må således højst være 15,5-16,5 % råprotein fra 15-40 uge og 14,5- 15,5 % over 40 uger.

Foderforbruget er angivet til 34-47 kg foder/årshøne. Tilvækst og æglægning er ikke beskrevet i BREF notatet.

Det er BAT at anvende fytase i fodret, der er ikke angivet en minimums mængde i BREF.

Det er BAT ifølge BREF, at anvende fasefodring til æglæggende høns. (to faser)

Fosfor indholdet i fodret er i BREF angivet til 0,45%-0,55% for høns op til 40 uger og 0,41 til 0,51% for høns over 40 uger.

Anbefaling Fodringsstrategier	Uddybning findes i afsnit:
Fasefodring	Der anvendes fasefodring for at opfylde hønernes krav af næringsstoffer til tilvækst og reproduktion. Der anvendes op til 3 bladninger af tilskudsfoder. Derudover varieres ande- len af hveden i fodret.
Total råprotein i foderet ligger under eller imellem 14-21 % i foderblandingen	Der anvendes normalt 3-4 bladninger af færdigfoder. Eget blandedanlæg kan fore-komme.
Total fosfor i foderet ligger under eller imel- lem 0,35-0,80 % i foderblandingen	
Der anvendes fytase i fodret.	Der anvendes fytasetilsat tilskuds foder. Der er op til 520-800 FTU/kg tilskudsfoder. (FTU; Fytase Units)

Opbevaring af foder

Der etableres et foderrum (85 m²) og siloer i forbindelse med den nye opdrætsstald. En gastæt kornsilo samt tre fodersiloer.

BAT-redegørelse,

Anbefaling Staldsystemer	Uddybning
Renovationsstrategi for anvendelse af miljø- teknologiske tiltag - stalde - inventar - gødningsopbevaringslagre	
Staldsystemer, (etage anlæg) hvori der anvendes strøelse, kan ikke udelukkes at være BAT, hvis det sker sammen med praksis, herunder at der: - anvendes tilstrækkelig strøelse, - udskiftes strøelse hyppigt, - stiens gulv har passende udformning (f.eks. fald mod afløb), - er oprettet funktionsarealer.	Driften er alt ind - alt ud, efterfulgt af en tomgangsperiode. For at tilgodese dyrenes velfærd er det åbne etager hvor dyrene frit kan bevæge sig i hele anlægget. Der er reder med redemåtte, siddepinde, kloslibningsanordning og strøelsesareal. Nyt strøelsesmateriale tilføres med jævne mellemrum.

Minimering af spild

Der anvendes udelukkende tørfoder som blæses ind i siloanlæg. Alle rør er forsynet med tekst og numre så fejlløsering undgås. Blæserrør og siloanlæg vedligeholdes så utætheder ikke opstår og spild i forbindelse med leverance af foder undgås.

Ressourceforbrug

Årligt forbrug		
	Nudrift	Ansøgt
Dieselolie	5.000 L	5.000 L
Elforbrug	80.000 kwh	120.000 kwh
Vandforbrug	2.000 m ³	3.500 m ³
Træpiller til opvarmning	10 ton	10 ton.

Hønestaldene er ikke opvarmede, mens opdrætsstalden til hønnikerne er opvarmet. I servicebygningen mm. benyttes el varme. Det primære el forbrug er til ventilation. Stokerfyret benyttes udelukkende til stuehuset. Der er kun en dieselolietanke på ejendommen, den står i maskinhus 2. Tanken er fra 2008 og er af plast og har en kapacitet på 1.200 L.

Vand

Der rengøres ikke konsekvent med vand, staldanlæg kan tørrengøres med trykluft. Evt. vil gødningsbånd og tværkanal blive vasket med koldt vand og det øvrige inventar tørrengjort. Rengøringen vil blive afsluttet med en desinfektion. Vandforbruget i fremtiden vil være 3.500 m³, heraf anvendes 170 m³ til privat og 500 m³ til vaske.

Drikkevand

Drikkenipler placeres højt for at lette hønernes vandoptagelse og minimere vandspild. Spildrender anvendes primært ved slagtekyllinger. Vandforbruget til drikkevand er anslået til 200 g/dag/høne. Eller 1,8 gange foderforbrug

Kontrol

Det er BAT at reducere energiforbrug og vandforbrug ved at gøre alt det følgende:

- Anvende lavenergi-belysning
- Ventilere staldene optimalt
- Rengøring af stald og udstyr efter hver produktionscyklus eller batch.
- Udførelse af regelmæssigt kalibrering af drikkevandsanlægget for at undgå spild.
- Registrering af vandforbrug gennem måling af forbrug.

BAT-redegørelse vandbesparende foranstaltninger

Anbefaling	Uddybning
Vandforbrug Iblødsætning før vask	Hvis der vaskes med vand, anvendes iblødsætning.
Vask med højtryksrensere	Hvis der vaskes med vand, anvendes højtryksrensere og koldt vand Opdrætsstald vaskes altid med vand.
Installeret drikkenipler, der sidder over fodertrugene og integreret i foderautomaten	Drikkenipler placeres højt på alle etager i anlægget for at lette hønernes vandoptagelse. Drikkeniplerne er placeret over gødningsbånd så evt. spild lander her.
Daglig kontrol af vandforbrug for at opdage eventuelt lækage	Dette udføres som en del af god management.

Energi

Der bruges normalt ikke varmetilsætning til æglæggestaldene, udover varme i forbindelse med indsætning af nye høns i meget kolde vinter perioder. Der er således ikke monteret fastvarme system i staldene.

Fravalg af Varmegenindvinding:

Der er ikke et varmebehov i produktionen, hvor varmen fra genindvinding kan afsættes. Alle dyr vil have samme alder i staldanlægget.

Strøm

Der anvendes primært strøm til ventilation i produktionen.

For at maksimere effekten af ventilationen rengøres ventilationens mekaniske dele (herunder luftkanaler og fans) ved hvert holdskifte. Dette noteres i logbog.

For at undgå overventilation og dermed ekstra strømforbrug er der en styring af anlægget. Der kan regulere i forhold til temperatur, luftfugtighed og kurvestyring (indsætningsdato/vægtinterval). Ventilationsdata logges i styringscomputer.

Belysning

Der vælges belysning som tager hensyn til elforbruget og dyrevelfærd.

Der opsættes lysstofrør (sparepære) med lysdæmper. Der anvendes en type lysdæmper (højfrekvent) med et lavt effekt tab. Der er ingen LUX-styring (dagslysregulering) da der ikke er vinduer eller lysplader i produktionsdelen.

Tilvalg af BREF

Timerindstilling: Belysningen reguleres i forhold til hønernes adfærd og alders- / udviklingstrin.

Længden af lysperioden følger en forudbestemt kurve, som tager hensyn til dyrenes alder og produktions trin.

Zoneopdeling: I pakkerum og forrum er opsat lys som giver medarbejdere optimale muligheder for at udføre deres arbejde.

Lys over pakkemaskiner følger krav i arbejdsmiljø lovgivning.

Staldbelysningen er styret separat

BAT-redegørelse energibesparende foranstaltninger

Anbefaling	Uddybning
Energiforbrug Varmegenindvinding - fra gyllekøling - staldvarme Afsætte al varme og/eller elektricitet, der ikke kan bruges i egen afdeling til andre eksterne energiforbrugere.	Der bruges normalt ikke varmetilsætning til æglæggestaldene, udover varme i forbindelse med tomgang. I perioder med stærk frost og i opstarts fase med nye dyr, kan det være nødvendig med opvarmning.
Renhold af ventilationens mekaniske dele	I forbindelse med holdskifte rengøres og kontrolleres ventilationen indvendig og udvendig.

(herunder luftkanaler og fans) gennemføres årligt og noteres i logbog.	
Trinvis regulering af ventilation <ul style="list-style-type: none"> - Temperaturstyret - CO₂-styret - Kurvestyring (indsætningsdato/vægfinterval) 	Ventilationen er trinvis styret med følere som registrerer temperatur og luftfugtighed. Der er samme belægning i stalden i hele produktionsperioden, variationen i ventilationsbehov stammer fra årstidsvariation.
Lavenergilysstofør	Der vælges belysning som tager hensyn til elforbruget. Lysstofør kan endnu ikke lysdæmpes tilstrækkelig til ikke at give forstyrrelser som kan påvirke hønerne.
LUX-styring (dagslysregulering)	Dyrenes behov for lys er fastlagt i Bekendtgørelse 533 om beskyttelse af æglæggende høner.
Timerindstilling	Belysningen reguleres i forhold til hønernes adfærd og alders- / udviklingstrin. Længden af lysperioden reguleres og følger en forudbestemt kurve, som tager hensyn til dyrenes alder og produktions trin.
Zoneopdeling	I pakkerum og forrum er opsat lys som giver medarbejdere optimale muligheder for at udføre deres arbejde. Lysset over pakkemaskine følger krav i arbejdsmiljø lovgivning. Staldbelysningen er styret separat
Der anvendes koldt vand til vask af staldene	Der rengøres ikke konsekvent med vand, staldanlæg kan tørrengøres med trykluft. Evt. vil gødningsbånd og tværkanal blive vasket med koldt vand og det øvrige inventar tørrengjort. Rengøringen vil blive afsluttet med en desinfektion.
Der anvendes naturlig udtørring frem for anvendelse af varmekanon	Stald og inventar skal være tørt og opvarmet ved indsætning af nye dyr. Det kan derfor være nødvendigt med varmetilsætning.

Transport

Transport	Tidsrum		Transporter	
	Nudrift	Ansøgt	Nudrift	Ansøgt
1. Levende dyr til/fra ejendommen	05.00-20.00	05.00-20.00	6	7
2. Æg og emballage leverance	05.00-20.00	05.00-20.00	121	121
3. Døde dyr	05.00-20.00	05.00-20.00	25	39
4. Foder	05.00-20.00	05.00-20.00	30	60
5. Brændstof	05.00-20.00	05.00-20.00	4	4
7. Husdyrgødning	05.00-20.00	05.00-20.00		

- Husdyrgødning til mark			60	60
- Husdyrgødning til afsætning			10	30
8.Andet	05.00-20.00	05.00-20.00	20	30
Transporter i alt			276	351

Beskrivelse af transport

Til- og frakørsel til ejendommen sker ad Tøndervej. Tilkørsel til motorvejen via Marstrupvej. Ved at køre ad Grusgravvej og Langdyssevej til Marestrupvej føres den tunge trafik udenom byer og landsbyer, hvorved den er til mindst gene. Tung transport til og fra ejendommen kan ske fra tidlig morgen til sen aften. Der tilstræbes dog at det sker i tidsrummet 5.00 til 20.00, og ikke på søndage og helligdage.

Ad 1

Produktionen i hver af de 3 staldafsnit (4 med opdræt) foregår som alt ind alt ud, derfor sættes alle dyr ud på en gang, ligesom der leveres nye dyr ca. en gang årlig til hvert staldafsnit. Der kan være tale om flere lastbiler til leverance af nye dyr, ligesom udsætterhøns ikke kan lastes på en vogn. Der kan være tale om at aflive dyrene på stald inden bortkørsel fra ejendom.

Ad 2.

Når der hentes æg, leveres der samtidig nyt emballage, afhentning sker hver 3. hverdag. Dette sker som udgangspunkt i hverdagene men af og til bliver der også afhentet på helligdage.

Ad 3.

DAKA afhenter døde dyr fra lukket container efter behov. Ca. en gang hver anden uge.

Ad 4.

Foder leveres ca. en gang hver uge. Antallet af leverancer er det uændret i ansøgt drift, da der i fremtiden leveres større læs og dermed fås en bedre udnyttelse af transportkapaciteten.

Ad 5.

Brændstof leveres direkte i tank, efter forbrug. Markbruget er det samme i nu- og ansøgt drift.

Ad 6.

Ifølge normen 08/09 er gødningsproduktionen i etageanlæg med gødningsbånd per 100 årshøner 0,48 tons dybstrøelse og 2,45 tons fast gødning, svarende til $((0,48 + 2,45) \times 167/100)$ 4,89 tons per DE.

I nudriften produceres ca. $(108 \text{ DE} \times 4,68 \text{ t pr DE})$ 500 tons fjerkrægødning årligt. Gødningsproduktionen stiger til ca. $(200 \text{ DE} \times 4,68 \text{ t pr DE} + 20 \times 4,06 \text{ t pr DE})$ 1.020 tons fjerkrægødning årligt. Gødningen fjernes fra konsumægstaldene tre gange om uge og lagres i gødningshus eller leveres til aftager. Gødning fra opdrætsstald fjernes ved holdskifte, og lagres i gødningshus.

Kørsel til lager er intern transport som ikke foregår på offentlig vej. Afsætning sker med lastbil som laster 30 tons, det er produktionen på omkring 2-3 uger. Derfor foregår eksport af gødning fra gødningshus hvor der kan læsses hele læs. Der vil forekomme ca. 60 transporter årligt med traktor og vogn samt andre maskiner i forbindelse med markarbejde. Afsætning af 836 ton kræver 30 lastbiltransporter. I sæsonen for husdyrudbringning, vil der forekomme, øget trafik. Dette vil hovedsageligt forekomme i hverdage. Der er primært tale om forårsudbringning, dog kan der ved dyrkning af vinterraps ske udbringning om efteråret. Til egne arealer er der 320 T til fordeling,

Al gødning udbringes fra lager til mark direkte, der er ingen eksternt lager. Udbringes fra gødningshus direkte til harmoniareal og foregår med traktor og spredeudstyr. Transporttiden er ret kort, fordi arealerne er samlet i omegnen af ejendommen.

Kort over transportveje for ejendommen se bilag 3

Støj/støv/lugt

Beskrivelse af støjkilder

Aflæsning og indblæsning af foder giver anledning til støj ca. 45 minutter pr. foderleverance.

Ventilation af staldanlæg kan være kilde til støj, hovedsageligt i sommerperioden hvor ventilationsbehovet er størst. Ventilationen er frekvensstyret og tilkoblet automatisk styringsenhed, der sikrer mod overventilation af staldene. Øvrige støjkilder er kørsel med landbrugsmaskiner, til- og frakørsel af foder og dyr. Leverance af foder og afhentning af dyr foregår så vidt mulig indenfor normal arbejdstid på hverdage.

Driftsperiode for støjkilder

Støjkilde	Driftsperiode
Tørringsanlæg ved maskinhus	Høst periode
Påfyldning af gastætsilo	Høst periode

Tiltag mod støjkilder

Ventilationssystemet er frekvensstyret og vedligeholdes/rengøres så der kan ventileres optimalt og overventilering undgås. Foder og andre leverancer foregår så vidt muligt i dagtimerne på hverdage hvorved støj ikke forventes at være så generende for omkringboende.

Støv

I forbindelse med indblæsning af foder kan der opstå støvgener, hvilket dog oftest er af begrænset karakter. Der er etableret cykloner med opsamling af støv, som bruges ved indblæsning af foder.

I høstperioder kan der forekomme støv omkring påslag hvor kornbehandling foretages, genen er ikke større end ved øvrig kornbehandling.

Lugt

Via ventilationsanlæggene vil der forekomme lugtgener fra staldene. Der kan desuden forekomme lugtgener af forbigående karakter primært om foråret, når husdyrgødningen udbringes.

Krav til udbringning og håndtering af husdyrgødning er reguleret af bl. a. regler i husdyrgødningsbekendtgørelsen. Det vurderes, at overholdelse af de gældende generelle regler på området vil være tilstrækkeligt til at sikre mod uacceptable lugtgener i forbindelse med husdyrgødning udbringning.

Endvidere minimeres eventuelle lugtgener fra ejendommen ved at der foretages hyppig rengøring af staldanlæggene.

Skadedyr

Generel bekæmpelse af skadedyr

Generel bekæmpelse af skadedyr vil ske i form af aftale med autoriseret firma om skadedyrs bekæmpelse.

Fluegener

Generel bekæmpelse af skadedyr vil ske i form af aftale med autoriseret firma om skadedyrs bekæmpelse.

Rottebekæmpelse

Generel bekæmpelse af skadedyr vil ske i form af aftale med autoriseret firma om skadedyrs bekæmpelse.

Affald

Genbrugeligt affald - kan afleveres gratis på alle containerpladser

	EAK-kode	Mængder pr år
Pap	15 01 01	10-50 kg
Papir	15 01 01	0-10 kg

Genbrugeligt affald – kan afleveres på alle containerpladser i mindre mængder imod betaling

	EAK-kode	Mængder pr år
Jern og metal	02 01 10	0-100 kg
Olietromler – tomme	15 01 04	0-5 stk
Olietanke – tomme	15 01 04	1 stk
Tomme sække af plast fra foder o.l.	15 01 02	0-10 kg
Plast (afdækning m.v. skal være rysterent og bundtet i håndterbare bundter)	15 01 02	0-10 kg
Paller	15 01 03	0-30stk
Malet og/eller lakeret træ	17 02 01	0-25 kg

Døde dyr – skal til DAKA

	EAK-kode	Mængder pr år
Døde dyr	02 01 02	3.000 – 4.000 kg

Affald – skal til kontrolleret deponi i Skodsbøl

	EAK-kode	Mængder pr år
Asbestplader stablet på paller	17 06 05	0-50 kg

Affald – skal til forbrænding på kraftvarmeværk eller afleveres på containerplads

	EAK-kode	Mængder pr år
Nylonsnor fra halmballer	17 02 03	0 kg
	15 01 01	0-10 kg
Tomme sække af papir fra foder o.l.		
Tomme, skyllede pesticiddunke	15 01 02	0 kg
Tomme medicinglas	15 01 07	0-2 kg
Gamle, rådne		
Personvognsdæk fra afdækning	16 01 03	0 kg

Affaldshåndtering**Døde dyr**

Døde dyr opbevares i lukkede containere indtil afhentning til DAKA. Døde dyr hentes efter behov – ca. en gang om ugen i sommerperioden og ca. en gang hver anden uge i vinterperioden.

Fast affald

Al fast affald opbevares eller afleveres straks til genbrugsplads. Ejendommen er tilmeldt Haderslev Kommunes dagrenovationsordning.

Farligt affald, samt olie og kemikalier**Farligt affald – kan afleveres gratis på containerpladser i mindre mængder**

	EAK-kode	Mængder pr år
Lysstofrør & elsparepærer	20 01 21	10-60 stk
Spraydåser	16 05 04	0-10 stk
Spildolie	13 02 08	0-50 l

Pesticidrester	20 01 19	0 kg
Oliefiltre	16 01 07	0-5 kg
Batterier – alle typer	20 01 33	0- 50kg

Klinisk risikoaffald og medicinrester – skal afleveres på apoteket		
	EAK-kode	Mængder pr år
Kanyler i særlig beholder	18 02 02	0-1 kg
Medicinrester	18 02 08	0-1 kg

Olie- og kemikalieaffald

Spildolie opbevares i maskinhus 2, kemikalie affald i kemikallerum i maskinhus 1.

Oplag af olie og kemikalier

Olietanke: 1 overjordisk 1.200 l dieselsolietank fra 2008 placeret i maskinhus 2.

Kemikalier:

Der er indrettet et kemikallerum i maskinhus 1 på ejendommen. Andre kemikalier (maling mm) opbevares ligeledes i kemikallerummet.

Pesticider og sprøjteudstyr

Kemilager og marksprøjte er placeret i maskinhus 1.

Døde dyr

Døde dyr opbevares i lukkede containere indtil afhentning til DAKA. Døde dyr hentes efter behov – ca. en gang om ugen i sommerperioden og ca. en gang hver anden uge i vinterperioden.

Spildevand

Spildevandsmængde

Rengøringsvand fra rengøring af stalde og pakkerum, i alt ca. 60 m³, ledes til de to opsamlingsbeholdere på 2 x 30 m³ opsamlings-tanke. Disse tømmes på harmoniareal efter behov (se Afløbsplan bilag 1).

Sanitært spildevand ledes til septiktank og videre til faskine. (se Afløbsplan bilag 1).

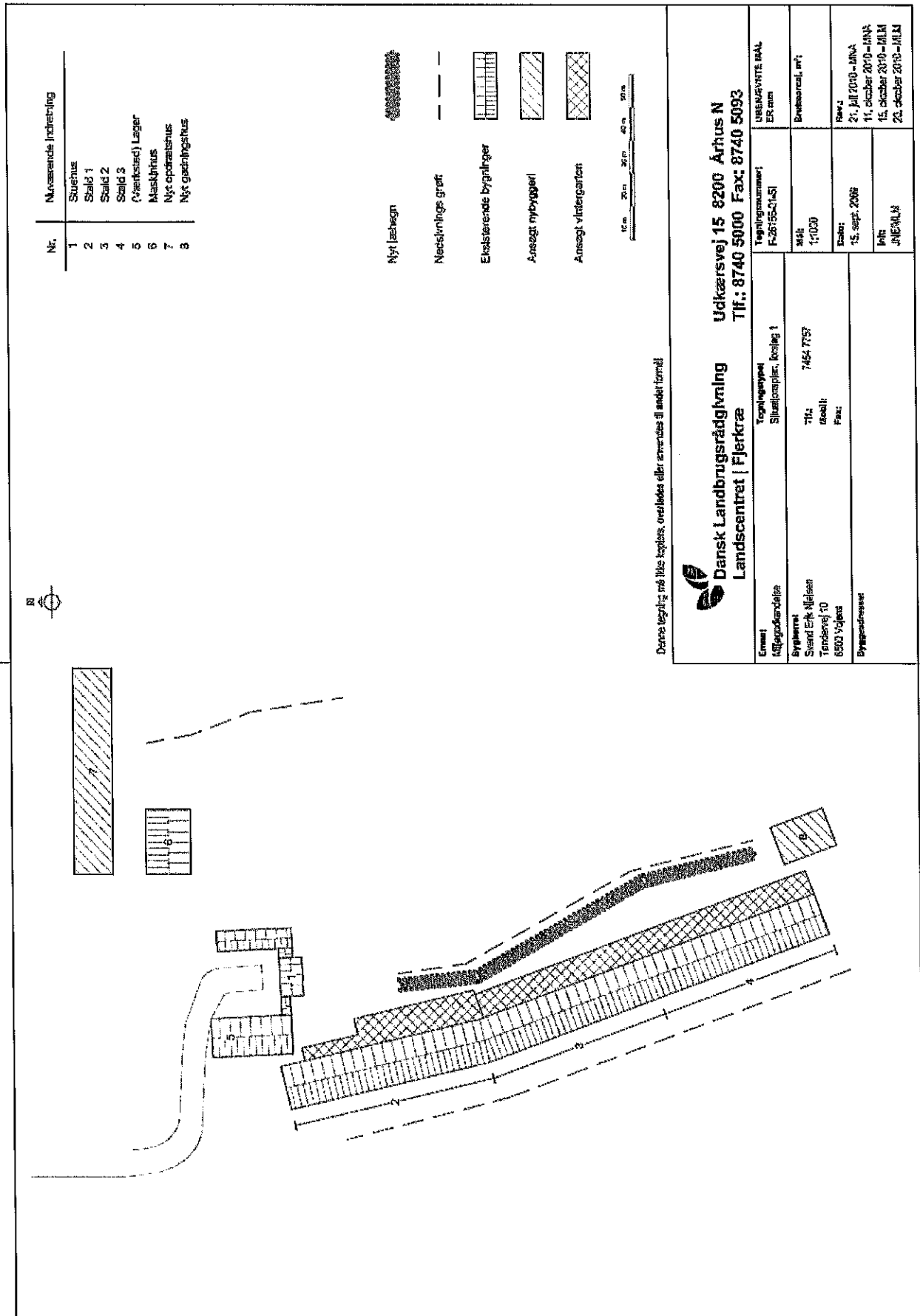
Spildevand tilledt opsamlingsbeholder

Spildevand ledes til to 30 m³ opsamlingsstank placeret det hhv. øst for hønsestalden og ved værkstedet.

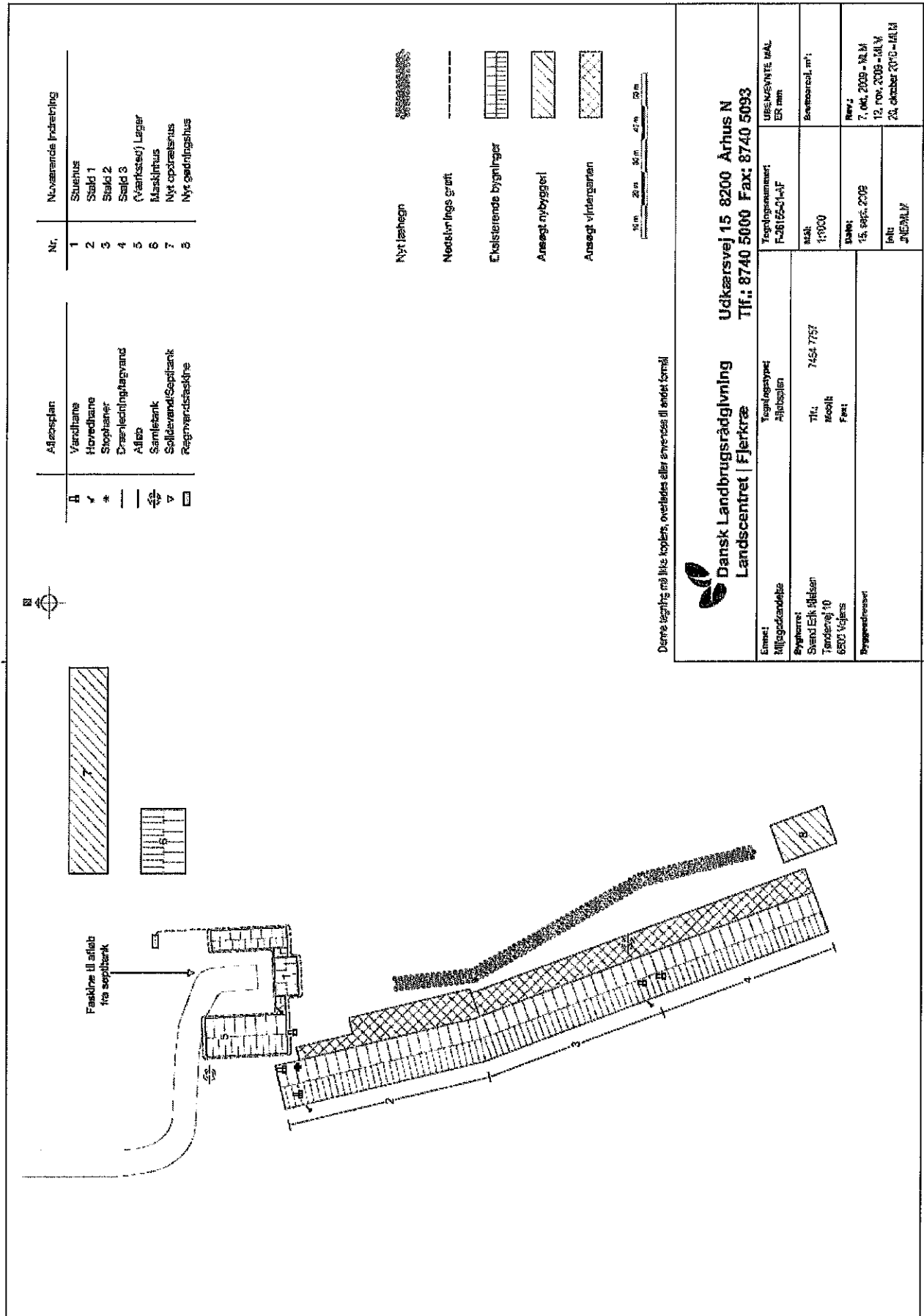
Spildevand afledning

Overfaldevand fra tagfaldet ledes til nedsivning på ejendommen. Se bilag 1

Bilag 1: Oversigtsplan over ejendom

Bilag 1 fortsat: afløbsplan

Denne tegning må ikke kopieres, overlides eller anvendes til andet formål

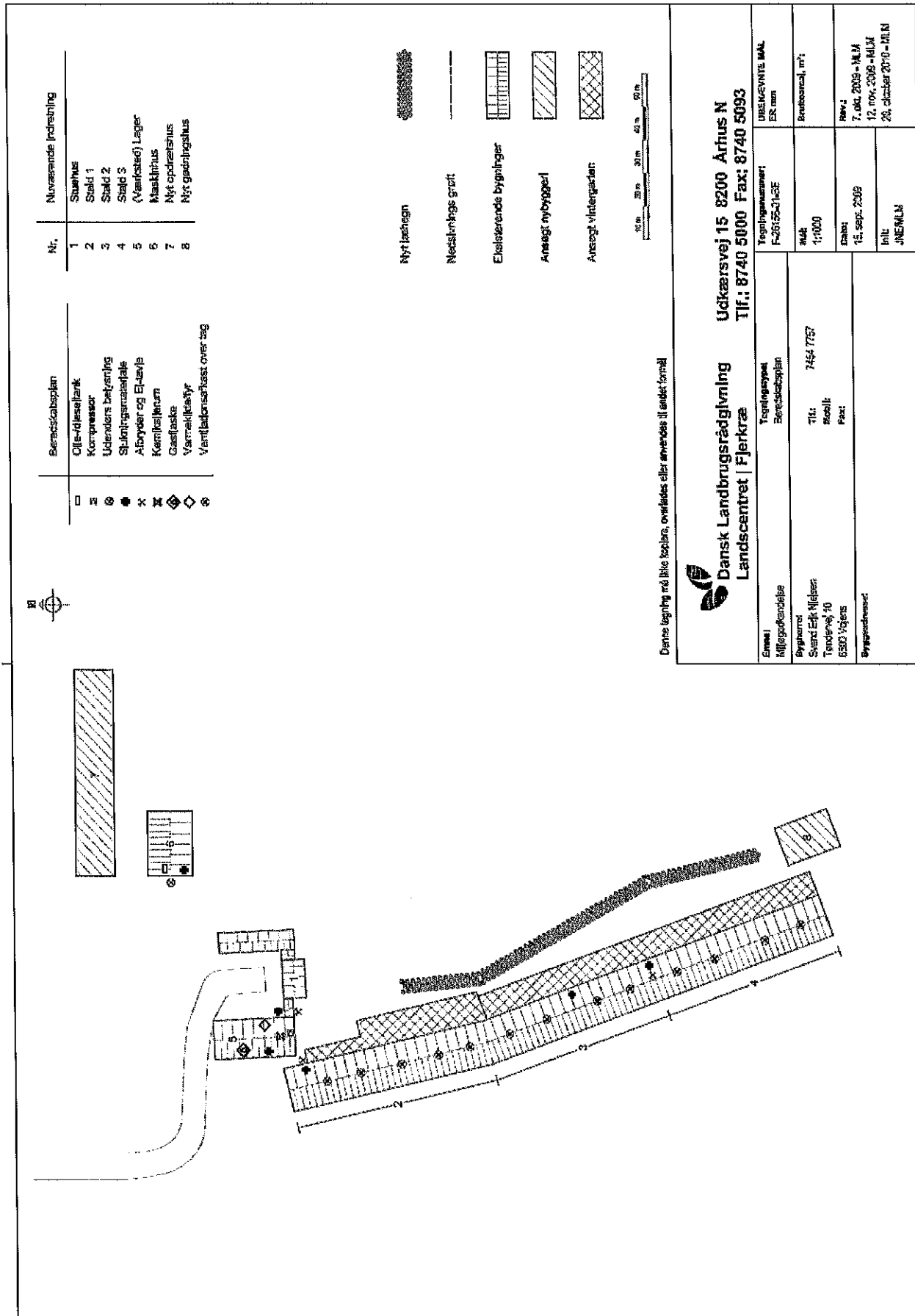
Dansk Landbrugsrådgivning
Landscenret | Fjerkær

Udkærsvej 15 8200 Århus N
Tlf.: 8740 5000 Fax: 8740 5093

Emne:	Miljøgodkendelse	Træningsnummer:	F-26165-01-1F	URENSSVINTE MAL	ER mm
Bygherre:	Svend Erik Skjansen Tøndervej 10 6800 Vejers	Skal:	13900	Seemålest, m ²	
Projektleder:		Dato:	15. sept. 2009	Rev. 1	7. okt. 2009 - N.M.
Byggesagsnr.:		Indt.	JUNE 2010	Rev. 2	12. nov. 2009 - N.M.
					20. oktober 2010 - N.M.

Bilag 1 fortsat: beredskabsplan

Nr.	Nuværende forretning
1	Stuehus
2	Stald 1
3	Stald 2
4	Stald 3
5	(Værksted) Lager
6	Maskinhus
7	Nyt opdrætningshus
8	Nyt gæstbudsstuehus

Beredskabsplan	Nuværende forretning
□	Olje-aflesepumpe
▢	Kompostbænk
⊗	Udendørs belysning
⊙	Støjloftgarvestejle
⊕	Afbrøder og El-løsje
⊗	Kemikalietrom
⊕	Gasflasker
⊗	Varmekildeafvær
⊕	Vandledningskædet over tag

	Nyt læstegn
	Reedslutnings grøft
	Existerende bygninger
	Anægt nybyggeri
	Anægt viltengarten

Denne tegning må ikke kopieres, overføres eller anvendes til andet formål

	Dansk Landbrugsrådgivning Landscentret Fjlerkræ		Udkærvej 15 8200 Århus N TF: 8740 5000 Fax: 8740 5093	
	Emne: Miljøgodkendelse	Tegningstype: Beredskabsplan	Udbeskrivelse: F26755-21-3E	Udbeskrivelse MAL: ER: non
Bygherre: Svend Erik Aljlesen Tøndervej 10 6300 Vojens	Tlf: 7464 7767	Mål: 1:1000	Bruttoareal, m ² :	
Byggesagsnr.:	Støbt: Pænt	Dato: 15. sept. 2009	RÅVJ 7. okt. 2009 - MAL 12. nov. 2009 - MAL 26. oktober 2010 - MAL	
			Inl: JNE/MJJ	

Bilag 2: Staldopbygning og BAT

Staldafsnit	Dyrehold	Staldindretning	BAT-redegørelse
Stald 1 (stald nr. 1.1.1) Hyppig udmugning foderoptimering	10.800 årshøner (65,06 DE)	Årshøne, konsumæg, voliere m. gødningsbånd, skræbehøne. 12.000 stipladser	$((65,06 \text{ DE} \times 166 \text{ årshøner/DE} \times 10,1 \text{ kg NH}_3\text{-N}/100 \text{ årshøner})/12) \times 11^{**}$ BAT niveau: 999,80 Kg N
Stald 2 (stald nr. 1.1.2) Hyppig udmugning foderoptimering	26.500 årshøner (159,64 DE)	Årshøne, konsumæg, voliere m. gødningsbånd, skræbehøne. 28.480 stipladser	$((159,64 \text{ DE} \times 166 \text{ årshøner/DE} \times 10,1 \text{ kg NH}_3\text{-N}/100 \text{ årshøner})/12) \times 11^{**}$ BAT niveau: 2.195,98 Kg N
Stald 3 (stald nr. 1.1.3) foderoptimering	33.000 hønniker (23,57DE)	Konsumæg, gulvdrift, produktionstid 119 dage. 15.000 stipladser	$(33.000 \text{ stk.} \times 0,0249 \text{ * kg NH}_3\text{-N})$ BAT niveau: 821,7 Kg N
			BAT niveau ud fra vejledning: 4.017,48 kg N/år

*Aflæst i regnearket under faneblad "data" i regnearket, kolonne "BO" under Hønnike, Konsumæg, gulvdrift, produktionstid 119 dag.

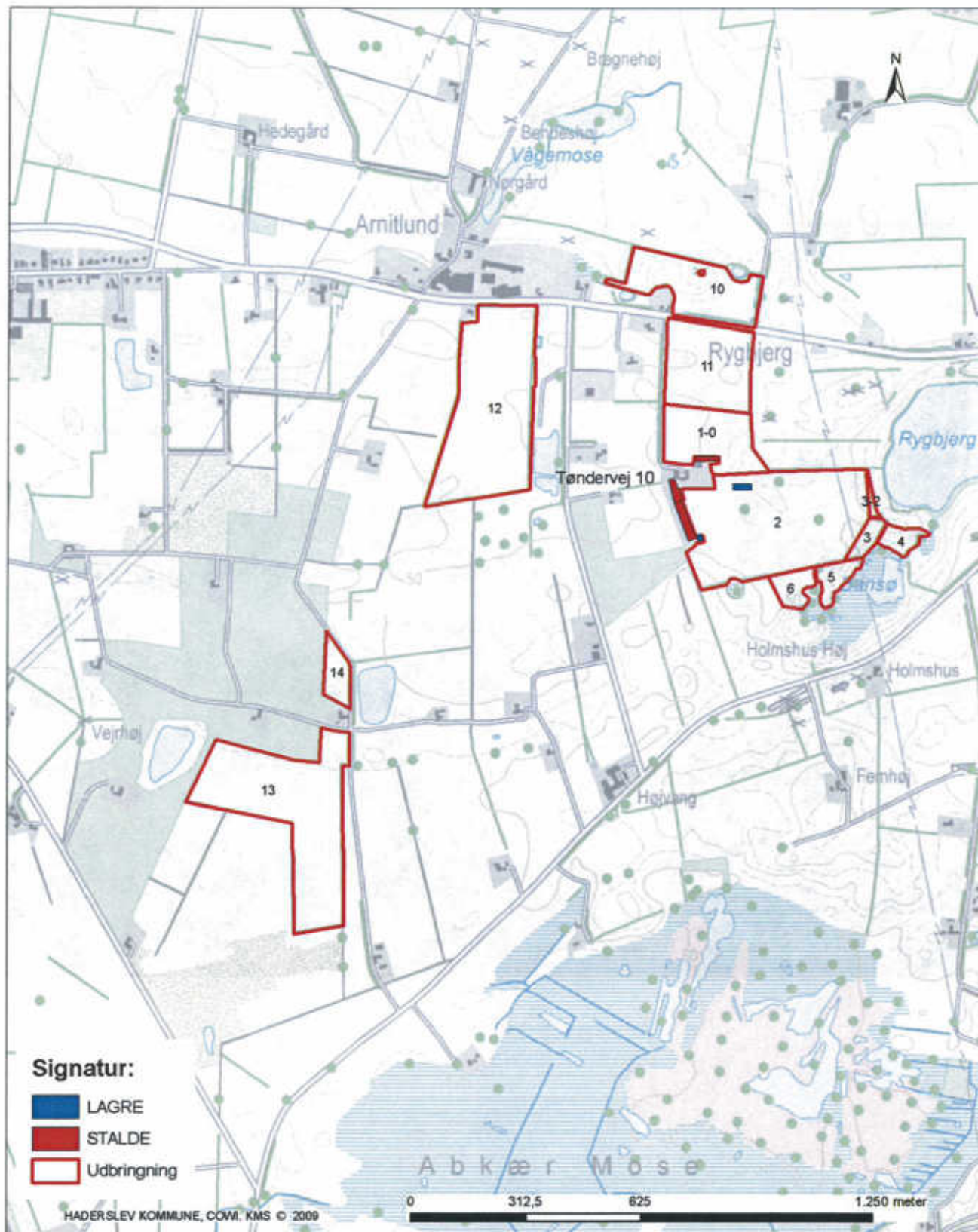
** udgående 1 mdr.

Stipladser	ansøgt
Høns	90.000

Bilag 3: Transportveje

Bilag 4: Oversigt over udbringningsarealer incl. nummer

Titel Tøndervej 10

Indhold Udbringningsarealer og mark nr.

Kortet indeholder data af forskellig nøjagtighed og er derfor kun til orienteringsbrug.
Kortet kan ikke anvendes ved skelstridigheder.
Der tages forbehold for kortets ajourføringsstatus.

Teknik & Miljø - Miljø og Natur

Sagsbehandler:

Journalnummer:

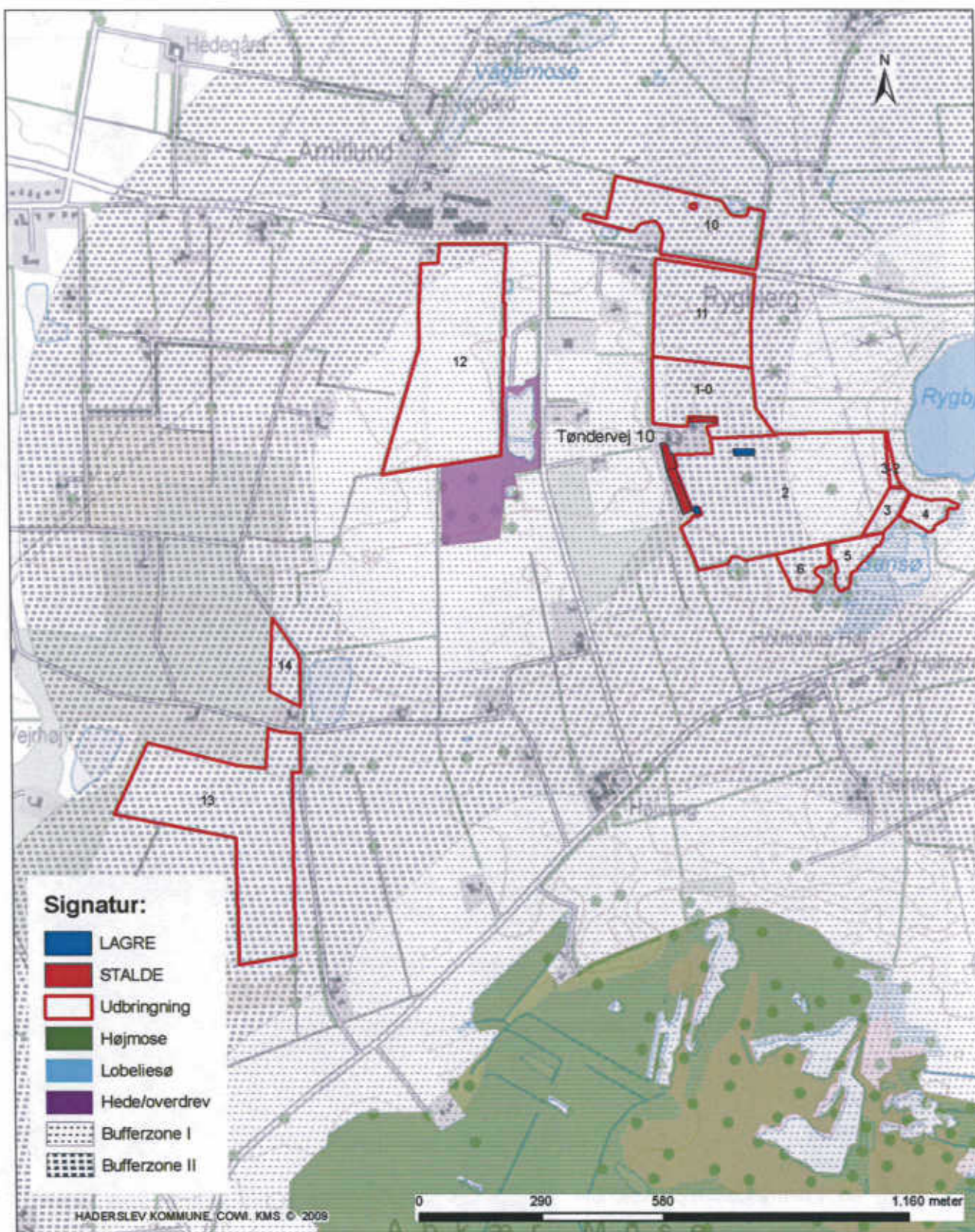
Udskrevet den: 25-02-2010

Målestoksforhold: 1:12.864

Haderslev

Bilag 5: Arealer ift § 7, Internationale Naturbeskyttelsesomr.

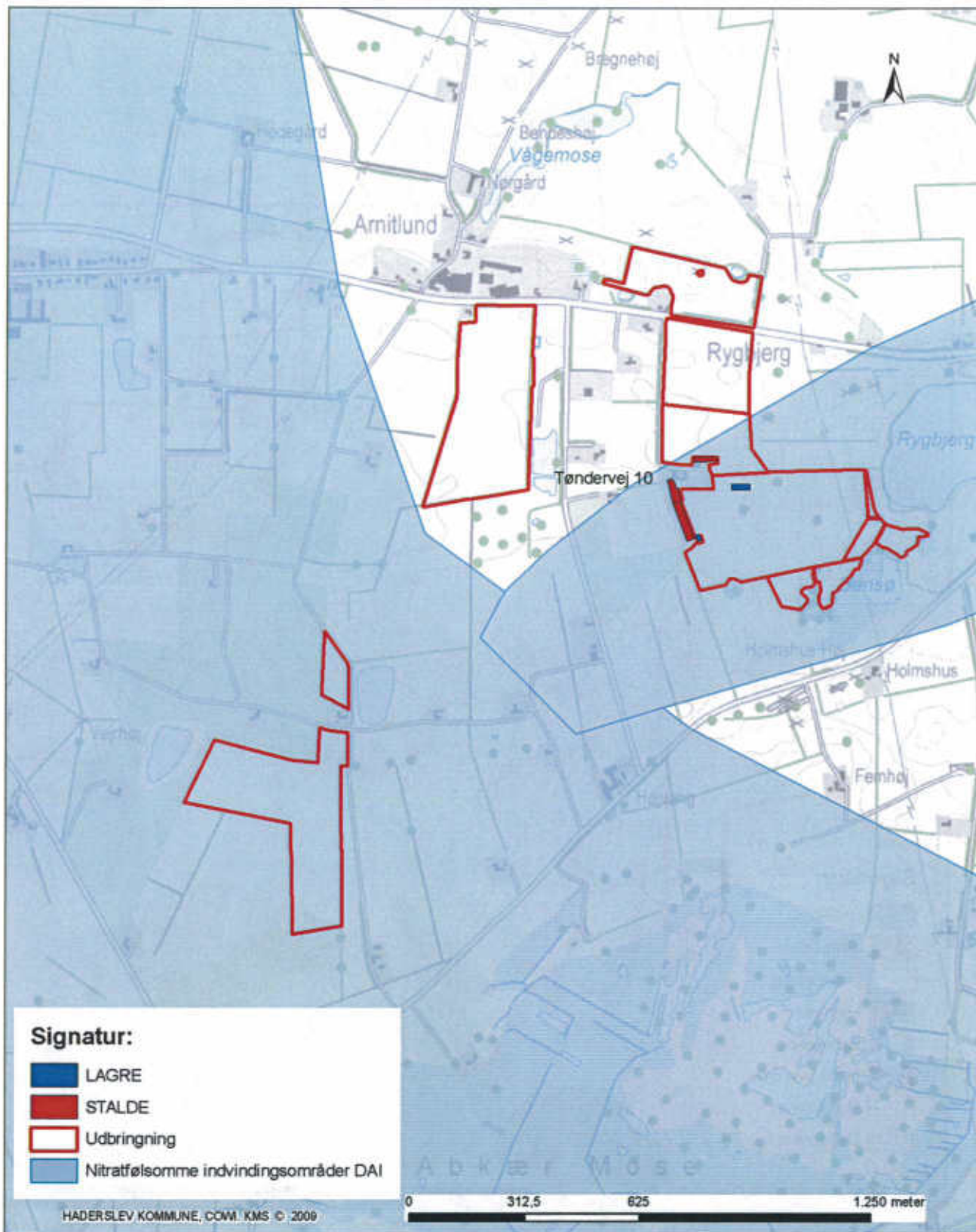
Titel Tøndervej 10
Indhold Udbringningsarealer og §7

Kortet indeholder data af forskellig nøjagtighed og er derfor kun til orienteringsbrug.
 Kortet kan ikke anvendes ved skæringsstridigheder.
 Der tages forbehold for kortets ajourfølgingsstatus.

Teknik & Miljø - Miljø og Natur
 Sagsbehandler:
 Journalnummer:
 Udskrevet den: 25-02-2010
 Målestoksforhold: 1:11.200

Bilag 6: Nitratfølsomme indvindingsområder

Titel Tøndervej 10

Indhold Nitratfølsomme indvindingsområder

Kortet indeholder data af forskellig nøjagtighed og er derfor kun til orientering.
Kortet kan ikke anvendes ved skævsnitgheder.
Der tages forbehold for kortets ajourføringsstatus.

Teknik & Miljø - Miljø og Natur

Sagsbehandler:

Journalnummer:

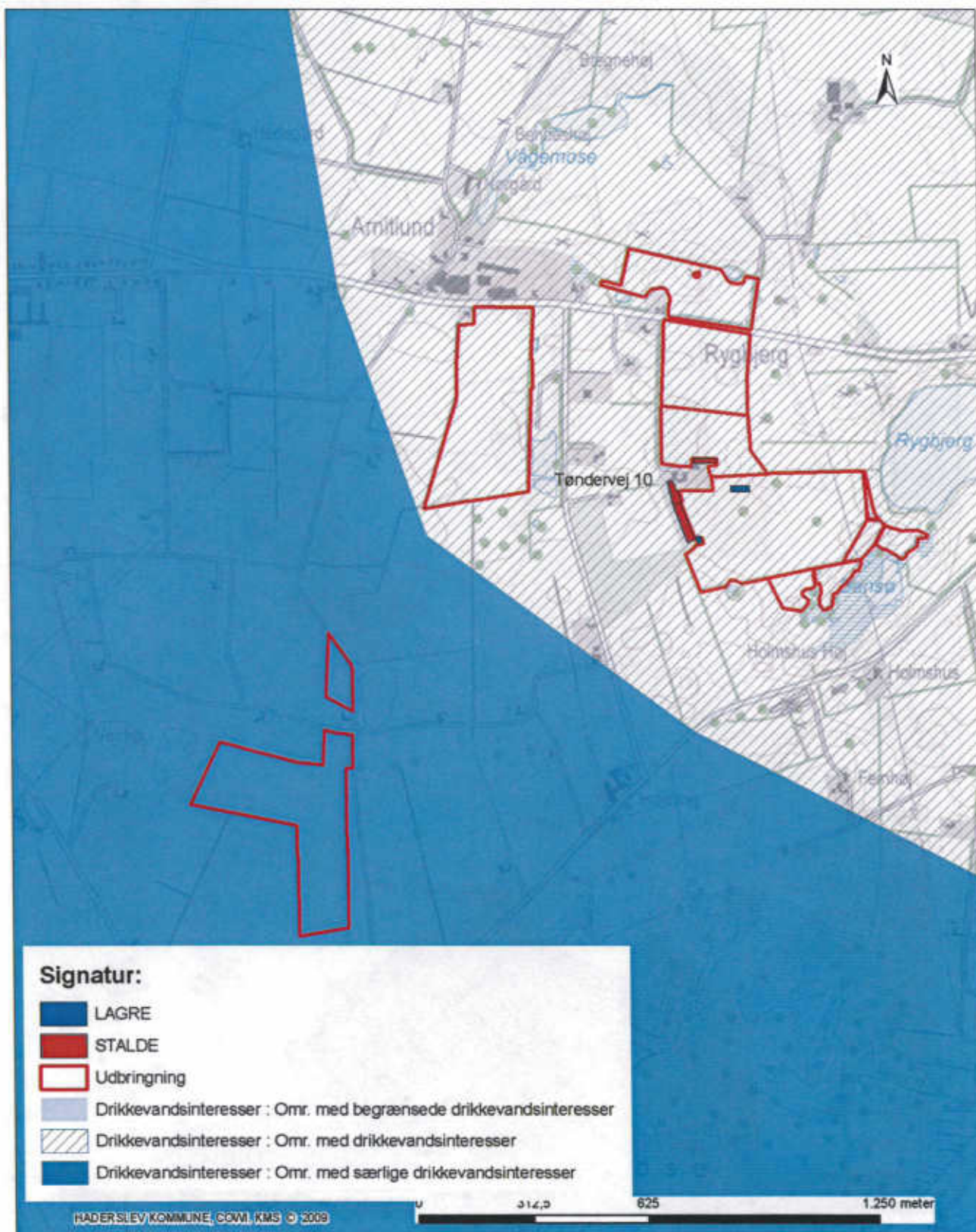
Udskrevet den: 25-02-2010

Målestoksforhold: 1:12.864

Haderslev

Bilag 7: Drikkevandsområder

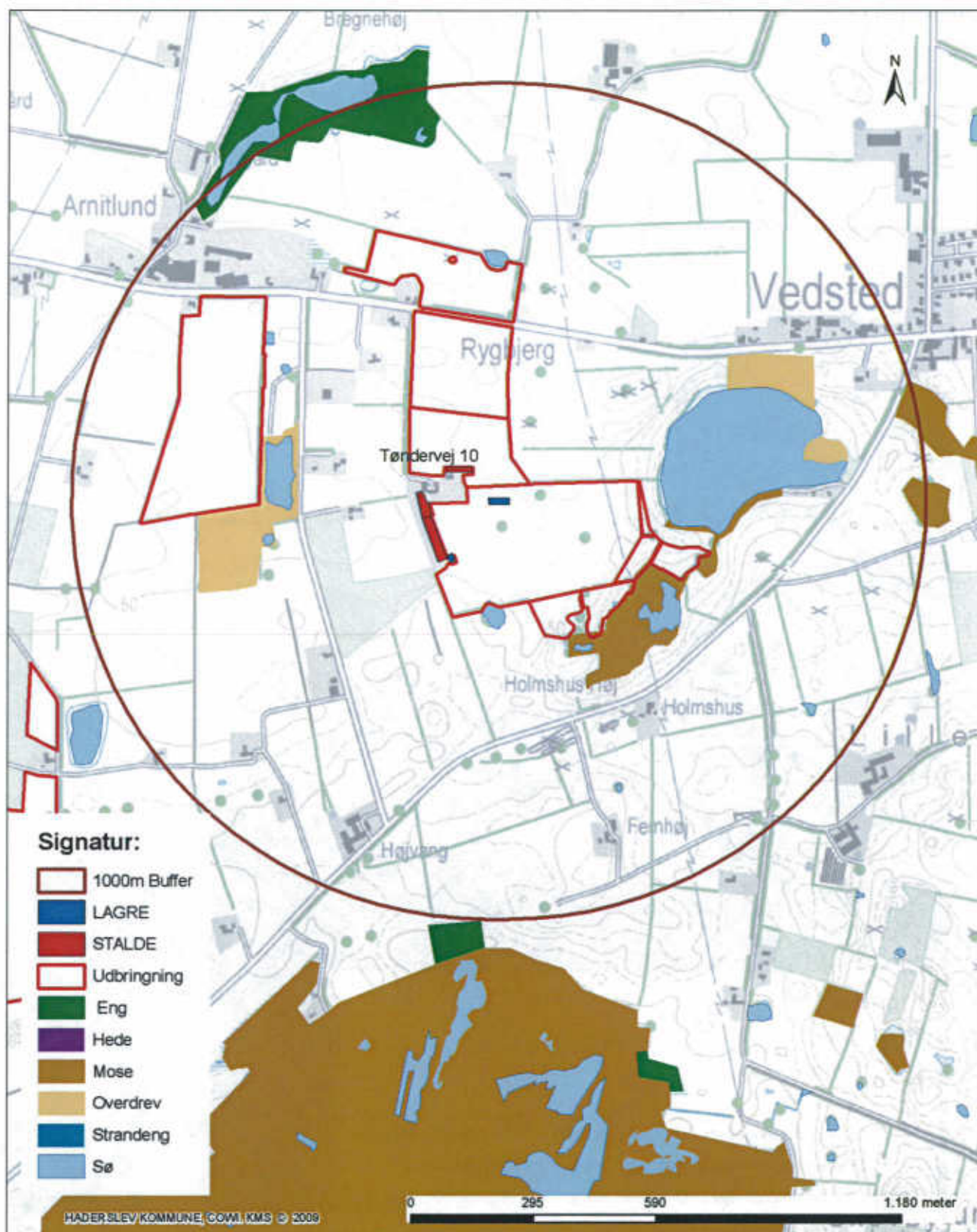
Titel Tøndervej 10
Indhold Drikkevandsinteresser

Kortet indeholder data af forskellig nøjagtighed og er derfor kun til orienteringsbrug.
 Kortet kan ikke anvendes ved stædstrøgninger.
 Der tages forbehold for kortets ajourføringsstatus.

Teknik & Miljø - Miljø og Natur
 Sagsbehandler:
 Journalnummer:
 Udskrevet den: 25-02-2010
 Målestoksforhold: 1:12.864

Bilag 8: § 3 natur ved ejendommen

Titel Tøndervej 10

Indhold §3 og 1000m Buffer

Kortet indeholder data af forskellig nøjagtighed og er derfor kun til overblikbrug. Kortet kan ikke anvendes ved skelstridigheder. Der tages forbehold for kortets ajourføringsstatus.

Teknik & Miljø - Miljø og Natur

Sagsbehandler:

Journalnummer:

Udskrevet den: 25-02-2010

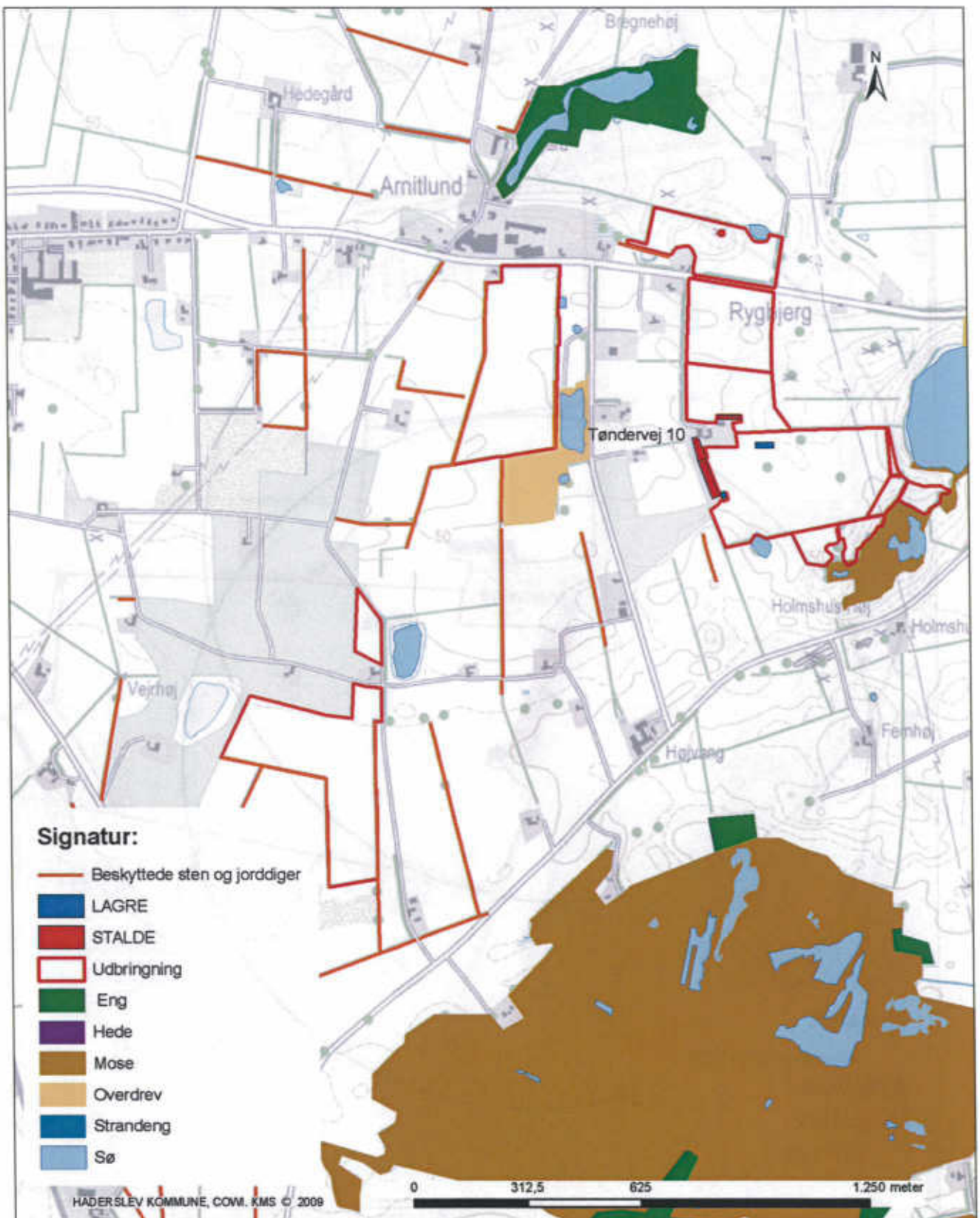
Målestoksforhold: 1:11.416

Haderslev

Bilag 9: § 3 og diger ved arealer

Titel Tøndervej 10

Indhold §3 og diger

Kortet indeholder data af forskellig nøjagtighed og er derfor kun til oversigtsbrug.
Kortet kan ikke anvendes ved skelstridigheder.
Der tages forbehold for kortets ajourføringsstatus.

Teknik & Miljø - Miljø og Natur

Sagsbehandler:

Journalnummer:

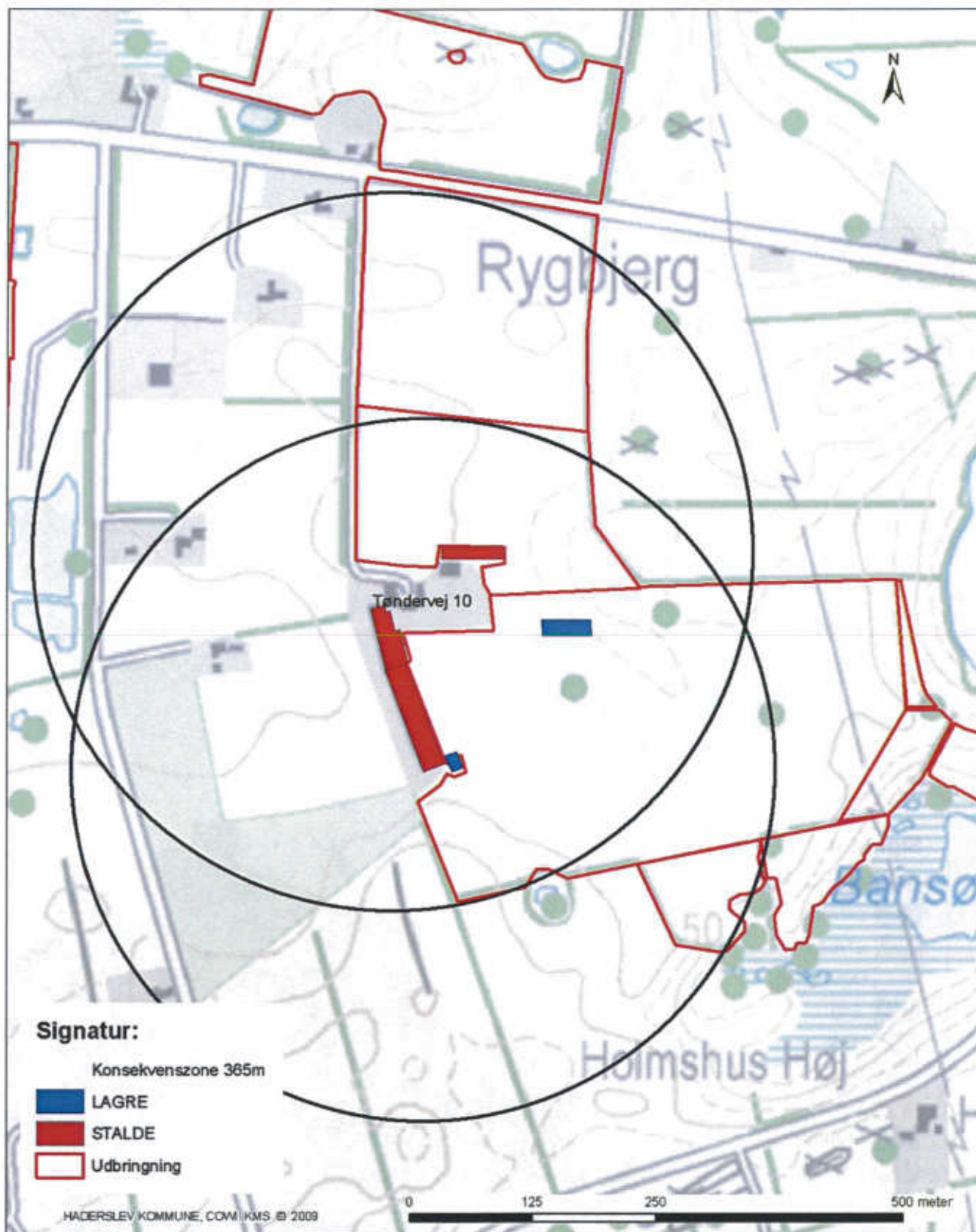
Udskrevet den: 25-02-2010

Målestoksforhold: 1:12.864

Haderslev

Bilag 10: Udpegede naboer ift. anlæg

Titel Tøndervej 10

Indhold Konsekvenszone 365m

Kortet indeholder data af forskellig nøjagtighed og er derfor kun til overigtsbrug.
Kortet kan ikke anvendes ved skæbdriftigheder.
Der tages forbehold for kortets ajourføringsstatus.

Teknik & Miljø - Miljø og Natur

Sagsbehandler:

Journalnummer:

Udskrevet den: 25-02-2010

Målestoksforhold: 1:4.818

Haderslev

Bilag 11: Forudsætninger for type 2 korrektioner

Følgende formler skal anvendes ved beregning af den aktuelle type 2 korrektion på ejendommen, Plantedirektoratet 2005/2006 for kvælstof og 2006/2007 for fosfor:

Formler for kvælstof

Type 2 korrektion for Skrabehøns/fritgående = ((kg foder pr. årshøne x prot. pct. i foder x 0,16) - (kg æg pr. årshøne x 1,81) - (kg tilvækst pr. årshøne x 2,88)) / 84,1 = ((47,1 x 15,2 x 0,16) - (18,9 x 1,81) - (0,50 x 2,88))/84,1 =

Type 2 korrektionsfaktor = 0,93

I ansøgningen er dette opnået på følgende måde.

kg foder pr. årshøne	47,1
Prot. Pct. i foder	15,2
kg æg pr. årshøne	18,90
Kg tilvækst pr. årshøne	0,50

Formler for fosfor

Type 2 korrektion for skrabehøns/fritgående = ((kg foder pr. årshøne x fosfor pct. i foder) - (kg æg pr. årshøne x 0,2) - (kg tilvækst pr. årshøne x 0,67)) / 23,8. = ((47,1 x 0,42) - (18,9 x 0,2) - (0,50 x 0,67))/23,8 =

Type 2 korrektionsfaktor = 0,65

I ansøgningen er dette opnået på følgende måde.

kg foder pr. årshøne	47,1
Fosfor pct. i foder	0,42
kg æg pr. årshøne	18,90
Kg tilvækst pr. årshøne	0,50

Bilag 12, Vadehavet (N89), udpegningsgrundlag

Natura 2000-område "Vadehavet" (N89)

De internationale beskyttelsesområder i Vadehavsområdet omfatter de nedre dele af åsystemerne med udløb i Vadehavet, marsk- og strandengsområder langs fastlandskysten, klit-, strand og marsklandskaber på øerne Rømø, Fanø, Mandø og Langli, samt tilstødende og omgivende havområder. Området udgøres af fire habitatområder, ni fuglebeskyttelsesområder og et Ramsarområde:

Habitatområder:

H78 Vadehavet med Ribe Å, Tved Å og Varde Å vest for Varde
H86 Brede Å
H90 Vidå med tilløb, Rudbøl Sø og Magisterkogen
H239 Alslev Ådal

Fuglebeskyttelsesområder

F49 Engarealer ved Ho Bugt
F51 Ribe Holme og enge med Kongeåens udløb
F52 Mandø
F53 Fanø
F55 Skallingen og Langli
F57 Vadehavet
F60 Vidåen, Tøndermarsken og Saltvandssøen
F65 Rømø
F67 Ballum og Husum Enge og Kamper Strandenge

Ramsarområde:

R27 Vadehavet

Habitat- og fuglebeskyttelsesområder er udpeget for at beskytte en række naturtyper og arter, som udgør områdernes udpegningsgrundlag. Ramsarområder er vådområder med så mange vandfugle, at de har international betydning og skal beskyttes. De er derfor udpeget som Ramsarområder af det enkelte land.

Områdebeskrivelse

Vadehavet er et næringsrigt og lavvandet vådområde på overgangen mellem hav og land. Med dets tidevand, enorme biologiske produktion og særlige naturtyper er det et af de vigtigste vådområder for vandfugle, der benytter den østatlantiske trækrute. Det er således et værdifuldt fourageringsområde for flere millioner vandfugle, der opholder sig her under trækket eller benytter området som yngle-, fældnings- og overvintringslokalitet. Samtidig er dette kystområde levested for mere end 500 arter af planter og dyr, hvoraf flere ikke forekommer andre steder i verden, og Vadehavet har også en særlig betydning som opvækstområde for en del af Nordsøens fisk. Naturbeskyttelsesområderne i vadehavsområdet omfatter de nedre dele af å-systemerne med udløb i Vadehavet, marsk- og strandengsområder langs fastlandskysten, klit-, strand- og marsklandskaber på øerne Rømø, Mandø, Fanø og Langli, samt tilstødende havområder.

Vigtigste naturværdier

Vadehavsområdets store udstrækning og dynamiske naturforhold skaber eksistensgrundlaget for en lang række naturtyper og arter, som er omfattet af EF-habitat- eller EFfuglebeskyttelsesdirektivet. Flere er såkaldt prioriterede naturtyper og arter.

Der indgår 37 forskellige naturtyper i udpegningsgrundlaget, og blandt de mest karakteristiske er marine naturtyper som sandbanker og vadeflader, samt de enorme arealer med strandenge og klitnaturtyperne på Vadehavsoerne og Skallingen. Fiskearter som stavsild, laks, snæbel er blandt de karakteristiske arter for området, men også for pattedyr som odder, og i særdeleshed havpattedyrene spættet sæl, gråsæl og marsvin, er Vadehavsområdet et uhyre vigtigt levested. De forskellige naturtyper i Vadehavsområdet har hver især en helt specifik og stor betydning for ynglende og trækkende fugle. Det trilaterale Vadehavsområde udnyttes således årligt af 10-12 millioner trækkende vandfugle af flere end 50 forskellige bestande, ligesom næsten 400.000 par vandfugle yngler i dette unikke kystområde. I alt indgår 19 ynglefuglearter og 27 trækfuglearter i udpegningsgrundlagene for de ni fuglebeskyttelsesområder i den danske del.

Trusler mod områdets naturværdier

Især bebyggelse, infrastruktur, industri, fiskeri og jordbrug er menneskelige aktiviteter, som er af stor betydning i Vadehavet. De væsentligste aktuelle trusler mod naturtyperne og arterne i området udgøres af næringsstofbelastning (både af havmiljøet og på land), intensiv landbrugsdrift, tilgroning, olieforureninger og udledninger af andre miljøfremmede stoffer, grødeskæring og spærringer i vandløb, fiskeri, sejlads, flyvning, jagt og almindelig færdsel. Kvælstoffilførslen fra det danske opland til Vadehavet ligger på ca. 10.000 tons N pr. ha pr. år. Et særligt problem har vist sig i form af invasive arter, hvor den accelererende spredning af stillehavsøsters formentlig er det største økologiske problem. Prædation fra ræv og undslupne mink spiller mange steder en begrænsende faktor for ynglefugle. Især på Fanø udgør klit-fyr en aktuel trussel mod naturtyperne i området.

Udpegningsgrundlag for områderne

Herunder ses udpegningsgrundlagene for de internationale beskyttelsesområder som hovedsagligt vil påvirkes af projekter i Haderslev Kommune.

Habitatområde "Vadehavet med Ribe Å, Tved Å og Varde Å vest for Varde" (H78)

Nr. Art/Naturtype

- 1095 Havlampret (*Petromyzon marinus*)
  - 1096 Bæklampret (*Lampetra planeri*)
  - 1099 Flodlampret (*Lampetra fluviatilis*)
  - 1103 Stavsild (*Alosa fallax*)
  - 1106 Laks (*Salmo salar*)
  - 1113 *Snæbel (*Coregonus oxyrhynchus*)
  - 1351 Marsvin (*Phocoena phocoena*)
  - 1355 Odder (*Lutra lutra*)
  - 1364 Gråsæl (*Halichoerus grypus*)
  - 1365 Spættet sæl (*Phoca vitulina*)
  - 1110 Sandbanker med lavvandet vedvarende dække af havvand
  - 1130 Flodmundinger
  - 1140 Mudder- og sandflader blottet ved ebbe
  - 1150 * Kystlaguner og strandsøer
  - 1160 Større lavvandede bugter og vige
  - 1170 Rev
  - 1310 Vegetation af kveller eller andre enårige strandplanter, der koloniserer mudder og sand
  - 1320 Vadegræssamfund
  - 1330 Strandenge
  - 2110 Forstrand og begyndende klitdannelser
  - 2120 Hvide klitter og vandremiler
  - 2130 *Stabile kystklitter med urteagtig vegetation (grå klit og grønsværklit)
  - 2140 *Kystklitter med dværgbuskvegetation (klithede)
  - 2160 Kystklitter med havtorn
  - 2170 Kystklitter med gråris
  - 2180 Kystklitter med selvsåede bestande af hjemmehørende træarter
  - 2190 Fugtige klitlavninger
  - 2310 Indlandsklitter med lyng og visse
  - 2330 Indlandsklitter med åbne græsarealer med sandskæg og hvene
  - 3130 Ret næringsfattige søer og vandhuller med små amfibiske planter ved bredden
  - 3140 Kalkrige søer og vandhuller med kransåtalger
  - 3150 Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks
  - 3160 Brunvandede søer og vandhuller
  - 3260 Vandløb med vandplanter
  - 4010 Våde dværgbusksamfund med klokkelyng
  - 4030 Tørre dværgbusksamfund (heder)
  - 6210 Overdrev og krat på mere eller mindre kalkholdig bund (* vigtige orkidélokalteter)
  - 6230 *Artsrige overdrev eller græsheder på mere eller mindre sur bund
  - 6410 Tidvis våde enge på mager eller kalkrig bund, ofte med blåtop
  - 7150 Plantesamfund med næbfør, soldug eller ulvefod på vådt sand eller blottet tør
  - 7230 Riggær
  - 9190 Stillekegskove og -krat på mager sur bund
  - 91D0 *Skovbevoksede tørvemoser
- * særligt prioriterede naturtyper og arter

Bilag 13: Beplantning

Signatur:

Adresser

LAGRE

STALDE

Titel Tøndervej 10

Indhold Beplantning

Forbeholdt de data af teknisk mængde og der kan til overtagelse. Forbeholdt de data af teknisk mængde og der kan til overtagelse. De ligner teknisk til teknisk mængde.

Teknik & Miljø - Miljø og Natur

Sagsbehandler:

Journalnummer:

Udskrevet den: 25-02-2010

Målestoksforhold: 1:1.990

Haderslev

Bilag 14: Bemærkninger

Bemærkninger fra ansøger	Kommunens kommentar
Der er angivet skrabehejns og fritgående. Alle hus er fritgående. Dette er også med i beregningerne.	Dette er rettet
Beskrivelsen af vintergarden er lidt misvisende, brug den fra indledningen, den er korrekt.	Vintergarden er bibeholdt.
Vilkår 4: Nye bygninger indeholder også etablering af vintergarden. Dette skal tilføjes.	Dette er rettet
Vilkår 17: er dette et relevant vilkår ?	Ja, det hænger sammen med vilkår 2. Jævnfør vilkår 2 bortfalder godkendelsen, hvis udvidelsen ikke er påbegyndt inden for 2 år fra meddelelse om godkendelse. Desuden er det en forudsætning, at der 2 år efter meddelelse om godkendelse er indsat et dyrehold svarende til det ansøgte. Såfremt der 2 år efter meddelelse om godkendelse er indsat et dyrehold på mindre end 248,27 DE, vil det være dyreholdet på det pågældende tidspunkt, som er afgørende for det fremtidige maksimale dyrehold.
Vilkår 18: Krav om E-kontrol, hvorfor ?, der er vilkår der omhandler foder, ligeledes er CHR web-baseret. Vilkåret er ekstra fyld.	Dette vilkår har til hensigt at sikre, at husdyrholdet er indsat inden udløbet af den fastsatte periode, samt kontrol af antallet af dyreenheder. Vilkåret er ikke ændret.
Vilkår 19: Vilkåret er upræcis. Det skal ændres således at det kun omhandler rengøring.	Ændre til: Staldventilatorer skal renholdes og justeres jævnligt efter producentens anvisninger, så lugt og støjgøner minimeres.
Vilkår 20: Vilkåret er ganske teknokratisk og unødvendigt. Hvordan har haderslev kommune forestillet sig at landmand skal få overblik over råvarerne i færdigfoderblandingen og deres miljøbelastning !! Er der tale om GMO-frit soja fra Brasilien eller raps fra Canada eller solsikkekerner fra Rumænien... Ligeledes hvordan skal landmanden kunne vurdere miljøprofilen på rengøringsmidler og div. Pesticider .. Vilkåret skal formuleres således det kun omhandler BAT teknologi, opført på MST teknologi liste.	Ændres til: Bedriften skal, i forbindelse med de regelmæssige tilsyn, redegøre for hvad der er indført af renere teknologi siden sidst.
vilkår 26: Fase fodring	Dette er rettet
Vilkår 29 der er tale om et levn fra svine godkendelser. Der er ikke tale om indkøb af mineral blandinger, hvor forskellige firmaer har forskellige recepter. Der er tale om færdig foder, tilsat korn/majs på ejendommen. Derfor er det ikke relevant hvem i foderstof firmaet der har lavet recepten, alle høns fra samme firma får samme foder.	Ændres til: Logbogen skal indeholde tydelig datomærkning, for dokumentation for fytasetilsætningen.
Vilkår 31. Dette er et levn fra KVÆG sager, med brug af grovfoder. Der er tale om korn der indgår i fodret, dette korrigeres i normtallene. Vilkåret er overflødig og en ekstra omkostning for landmand uden nogen effekt for miljøet.	Ændres til Der skal udarbejdes foderplan.
Vilkår 45: vilkåret beskriver gældende lov. Bør fjernes	Dette er en lille skærpelse af den generelle lovgivning "Bekendtgørelse om påfyldning og vask m.v. af sprøjter til udbringning af plantebeskyttelsesmidler". Kommunen skærper på §7. Bemærk at der i vilkåret er anført: Indvendig skylning af marksprøjten kan dog foregå ved at skyllevandet spredes på den mark, der lige er sprøjtet.
Vilkår 46: Det er helt ude af proportion at almindelige markredskaber f.eks en plov ikke kan vaskes på et areal uden opsamling af vaskevand. Vilkåret kan evt. formuleres til vask af maskiner til brug ved udspreddning af husdyrgødning skal ske på pladser med opsamling af vand. Vask af marksprøjte er reguleret i gældende lov.	Ændres til: Al vask af maskiner der anvendes til udbringning af husdyrgødning, skal foregå på en støbt, fast plads hvor bortledning af spildevandetsker til en opsamlingsbeholderne. Udbringning skal ske jf. husdyrgødningsbekendtgørelsens regler for udbringning.
Bemærkninger fra Over Jerstal Vandværk	Kommunens kommentar
Da der for flere år siden blev ansøgt om byvand fra Over Jerstal Vandværk, var det kun til privatforbrug. Privatforbrug er ca. 150 m3 om året og det er forsyningsledningen også beregnet til. I de senere år er forbruget på ejendommen steget stille og roligt. Jeg kan oplyse, at sidste års forbrug på de 3 målere der er installeret var: 165 m3 – 923 m3 Og 786 m3. Det er langt over det der blev ansøgt om. Vi har en lille tvivl om, at den nuværende ledning kan klare	

<p>en fordobling af forbruget. Vi ved også godt at, vejen op til adressen er privat - dvs, at vi bare skal levere til skel. Over-Jerstal Vandværk forbeholder sig ret til, at pålægge ansøger samtlige omkostninger, der måtte opstå i.f.m. opfyldelse af krav til den fremtidige forøgede vandleverance. Vores hovedledning ud til adressen er stor nok til, at levere det forventede forbrug.</p>	
<p>Bemærkninger fra Bent Lund, Tom Saxager, Helle Saxager og Harald Ahndt</p>	<p>Kommunens kommentar</p>
<p>Da de nuværende forhold på Tøndervej 10, 6500 Vojens, i perioder, under forhold hvor vinden kommer fra øst, udsætter naboerne for såvel meget kraftige lugtgener såvel som gener i form af store mængder af fluer, er det med stor bekymring at vi konstaterer at kommunen vil bevillige tilladelse til at udvide husdyrholdsbedriften til det dobbelte af det nuværende produktionsniveau. Med en sådan fordobling af produktionen er vi bekymrede for at lugtgenerne formodentlig også vil forøges betydelig. Det vil ikke være acceptabelt da vi på de dage hvor generne er der, dårligt kan bruge vore udendørsarealer.</p>	<p>Beskyttelsesniveauet for lugt er fastlagt efter den gene man bør kunne tolerere i hhv. enkelt bebyggelse, samlet beboelse og byzone. Alle geneafstande er overholdt og der samlet bebyggelse og byzone ligger ikke inden for 1,2 gange geneafstanden, mens den korrigeret geneafstand er kortere end vægtet gennemsnitsafstand til nabo beboelserne Det er derfor ikke belæg for at kræve lugtreducerende tiltag til godkendelsen.</p> <p>Den vægtede gennemsnitsafstand er en beskrivelse af den reelle afstand mellem staldafsnittene og omboende.</p> <p>Den korrigerede geneafstand er geneafstanden, hvor der er korrigeret for vindretning og kumulation i forhold til en situation, hvor den nye model anvendes.</p> <p>Såfremt det viser sig at der alligevel opstår lugt- eller anden gene fra anlægget har borgerne mulighed for at indsende en klage til tilsynsmyndigheden – d.v.s. kommunen. Kommunen skal så i forbindelse med behandling af klagen vurdere om der er tale om væsentlige gener, der ligger ud over rammerne for miljøgodkendelsen. Hvis der er tale om væsentlige gener kan kommunen meddele påbud til ejendommen om at bringe forholdene i orden.</p>
<p>Med en fordobling af produktionen vil der ligeledes ske en kraftig forøgelse af tung trafik til og fra ejendommen Tøndervej 10. Der er pt. meget kraftig støj og vibrations gener for de huse der ligger i direkte forbindelse med tilkørselsvejen til Tøndervej 10, forårsaget af lastvogne med anhængere til og fra ejendommen. Med en fordobling af produktionsniveauet forventer vi deraf en tredobling af transportenheder til og fra ejendommen i form af foder til dyrene og gødning der skal bort transporteres til biogasanlæg. Det bekymrer de umiddelbare naboer og anses for en uacceptabel gene at skulle udsættes for.</p>	<p>Forøgelsen af antallet af transporter er efter kommunens opfattelse ikke af et omfang, som vil indebære væsentlige forøgede gener for omkringboende, da stigning er på 21 % ekstra transporter og udvidelsen svarer til en stigning på 56 %. For at mindske gener fra transport henstilles det, at transport skal foregå indenfor normal arbejdstid.</p> <p>Mht. støj er der pga. afstanden til nærmeste naboer stillet støjvilkår for bedriften og vilkår for tiltag ifht. overholdelse af disse. Vilkår om, at anlægget skal overholde de vejledende støjgrænser for det åbne land (område type 3 jf. Miljøstyrelsens vejledning om ekstern støj fra Virksomheder).</p> <p>I henhold til en miljøklagenævnsafgørelse fra 1. september 2009 er nedenstående stadfæstet:</p> <p>"Lugt-, støj-, og støvgener affødt af trafik forbundet med driften af et husdyrbrug skal vurderes ved ansøgning om miljøgodkendelse. Generne kan f.eks. opstå som følge af til- og frakørsel af dyr og foder samt kørsel på offentlig vej ved udbringning og opbevaring af husdyrgødning og anden form for gødning. Ved reguleringen af husdyrbrug, er det praksis at betragte landerensom landbrugets erhvervsområde, og beboere af boliger i landzonen må derfor acceptere visse ulemper, som kan være forbundet med at være nabo til et landbrug. Færdsel på offentlig vej reguleres derudover af færdselsloven og håndhæves af politiet."</p> <p>Haderslev Kommune henviser til ovennævnte afgørelse omkring lugt- støj og støvgener og vedholder vurde-</p>

	ringen at udvidelsen ikke vil medføre markante ændringer i den daglige drift og dermed en øget gene for de omkringliggende naboer.
I direkte tilknytning til en udvidelse af den omtalte husdyrproduktion ser vi som naboer en medfølgende problemstilling i form af forringet værdifastsættelse af vores egen ejendom, idet vi er overbevist om at en sådan fordobling af drift og produktion naturligt vil medføre en betydelig forringelse af salgsprisen for de omkringliggende boliger set i forhold til den nuværende boligpris og de nuværende produktionsforhold på Tøndervej 10	Haderslev Kommune skal i forbindelse med at der udarbejdes miljøgodkendelser ikke inddrage eventuelle værdiforringelse i kommunens vurdering. Dette punkt er derfor ikke behandlet nærmere. Ejendommene ligger indenfor konsekvensafstand for lugt og er derfor blevet hørt i forbindelse med udarbejdelse af godkendelsen. Ingen af beboelserne ligger dog indenfor geneafstand for lugt.
Vi naboer er derfor skeptiske i forhold til den placering af de tilbygninger der er planlagt og vil kraftigt anbefale at flytte opførelsen af tilbygningerne længere mod øst i forhold til den oprindelige placering.	Haderslev kommunen vurderer, at det samlede bygningsanlæg – efter udbygningen – vil fremstå som en driftsmæssig enhed, hvilket er en central nøgle ved etablering af landbrugsbyggeri. En etablering af byggeriet længere mod øst, vil kunne påvirke naturområdet, Vedsted sø.
Såfremt kommunen bevilliger tilladelse til fordobling af husdyrholdet, forventer vi en garanti fra de respektive myndigheder der godkender de miljømæssige aspekter i udvidelsen, på at generne på ingen måde bliver større end de nuværende gener	Lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug fastsætter et beskyttelsesniveau for omkringboende, natur, miljø og landskab som skal overholdes for at meddele miljøgodkendelse. Det er Haderslev Kommunes samlede vurdering, at miljøgodkendelsen, med de pågældende vilkår for lokalisering, indretning og drift af husdyrbruget, ikke vil medføre en væsentlig virkning på miljøet.

